

KONVENCIJA
VIJEĆA EUROPE
O SPREČAVANJU
I BORBI PROTIV
NASILJA NAD
ŽENAMA
I NASILJA U
OBITELJI

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske
BIBLIOTEKA ONA
ZAGREB, 2014.

IZDAVAČ: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske
Mesnička 23
10 000 Zagreb

UREDNIKA: MR. SC. Helena Štimac Radin

PRIJEVOD: Globallink, Radna skupina za pripremu potpisivanja i
usklađivanje prijevoda Konvencije Vijeća Europe
o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad
ženama i nasilja u obitelji s hrvatskim pravnim nazivljem
pri Ministarstvu socijalne politike i mladih

LEKTURA: Mirjana Paić-Jurinić

KOREKTURA: Irena Sarta i Matea Sedmak

NASLOVNICA I PRIJELOM: Publika d.o.o., Ana Tevšić

TISAK: DENONA D.O.O.

NAKLADA: 8000 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 882899.
ISBN: 978-953-7574-21-5

Izvornik je objavljen na internetskoj stranici Vijeća Europe
[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/
Convention%20210%20English.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20English.pdf)
© 2013 Council of Europe

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i ne može se ni na koji način smatrati da odražava gledište Europske unije.

*Konvencija Vijeća Europe
o sprečavanju i borbi protiv nasilja
nad ženama i nasilja u obitelji*

i

Pojašnjavajuće izvješće

(neslužbeni prijevod)

SADRŽAJ

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Preambula	6
Poglavlje I. <i>Svrha, definicije, ravnopravnost i nediskriminacija, opće obveze</i>	7
Poglavlje II. <i>Integrirane politike i prikupljanje podataka</i>	8
Poglavlje III. <i>Prevenција</i>	10
Poglavlje IV. <i>Zaštita i potpora</i>	11
Poglavlje V. <i>Materijalno pravo</i>	13
Poglavlje VI. <i>Istraga, kazneni progon, postupovno pravo i zaštitne mjere</i>	17
Poglavlje VII. <i>Migracija i azil</i>	20
Poglavlje VIII. <i>Međunarodna suradnja</i>	21
Poglavlje IX. <i>Mehanizam nadzora</i>	22
Poglavlje X. <i>Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima</i>	25
Poglavlje XI. <i>Izmjene i dopune konvencije</i>	25
Poglavlje XII. <i>Završne odredbe</i>	25

Pojašnjavajuće izvješće

I. Uvod	29
II. Komentari uz odredbe Konvencije	33
Poglavlje I. <i>Svrha, definicije, ravnopravnost i nediskriminacija, opće obveze</i>	35
Poglavlje II. <i>Integrirane politike i prikupljanje podataka</i>	41
Poglavlje III. <i>Prevenција</i>	47
Poglavlje IV. <i>Zaštita i potpora</i>	53
Poglavlje V. <i>Materijalno pravo</i>	60
Poglavlje VI. <i>Istraga, kazneni progon, postupovno pravo i zaštitne mjere</i>	78
Poglavlje VII. <i>Migracija i azil</i>	87
Poglavlje VIII. <i>Međunarodna suradnja</i>	94
Poglavlje IX. <i>Mehanizam nadzora</i>	96
Poglavlje X. <i>Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima</i>	100
Poglavlje XI. <i>Izmjene i dopune konvencije</i>	101
Poglavlje XII. <i>Završne odredbe</i>	101

Preambula

Države članice Vijeća Europe i druge potpisnice ove Konvencije, pozivajući se na *Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (ETS BR. 5, 1950) i njezine Protokole, *Europsku socijalnu povelju* (ETS BR. 35, 1961, revidiranu 1996. godine, ETS BR. 163), *Konvenciju Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima* (CETS BR. 197, 2005) i *Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja* (CETS BR. 201, 2007); pozivajući se na sljedeće preporuke Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe: *Preporuku REC (2002) 5 o zaštiti žena od nasilja*, *Preporuku CM/REC(2007)17 o standardima i mehanizmima ravnopravnosti spolova*, *Preporuku CM/REC(2010)10 o ulozi žena i muškaraca u sprečavanju i rješavanju sukoba i izgradnji mira* te ostale relevantne preporuke; vodeći računa o sve većem broj slučajeva sudske prakse Europskog suda za ljudska prava koji uspostavlja važne standarde u području nasilja nad ženama; uzimajući u obzir *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* (1966), *Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima* (1966), *Konvenciju Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika diskriminacije žena* ("CEDAW", 1979) i njezin *Fakultativni protokol* (1999), kao i *Opću preporuku br. 19 CEDAW Odbora o nasilju nad ženama*, *Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima djeteta* (1989) i njezine *Fakultativne protokole* (2000) te *Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom* (2006); uzimajući u obzir *Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda* (2002); pozivajući se na osnovna načela međunarodnog humanitarnog prava, a posebno *Ženevsku konvenciju (IV) o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata* (1949) i njezine *Dopunske protokole I i II* (1977); osuđujući sve oblike nasilja nad ženama i nasilja u obitelji; prepoznajući da je ostvarenje de iure i de facto ravnopravnosti žena i muškaraca ključni element u sprečavanju nasilja nad ženama; prepoznajući da je nasilje nad ženama manifestacija povijesno nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca, koji su doveli do dominacije nad ženama i diskriminacije žena od strane muškaraca te do sprečavanja punog napretka žena; prepoznajući strukturalnu narav nasilja nad ženama kao rodno utemeljenog nasilja te da je nasilje nad ženama jedan od ključnih socijalnih mehanizama kojim se žene prisilno stavlja u podređen položaj u odnosu na muškarce; prepoznajući, s velikom zabrinutošću, da su žene i djevojčice često izložene teškim oblicima nasilja kao što su nasilje u obitelji, seksualno uznemiravanje, silovanje, prisilni brak, zločini počinjeni u ime takozvane "časti" i sakaćenje ženskih spolnih organa, koji predstavljaju tešku povredu ljudskih prava žena i djevojčica i glavnu zapreku postizanju ravnopravnosti žena i muškaraca; prepoznajući stalna kršenja ljudskih prava tijekom oružanih sukoba koja pogađaju civilno stanovništvo, posebno žene, u obliku široko rasprostranjenog ili sustavnog silovanja i seksualnog nasilja te mogućnost porasta rodno utemeljenog nasilja tijekom i nakon sukoba; prepoznajući da su žene i djevojčice izložene većem riziku rodno utemeljenog nasilja nego muškarci; prepoznajući da nasilje u obitelji nerazmjerno pogađa žene te da muškarci također mogu biti žrtve nasilja u obitelji; prepoznajući da su djeca žrtve nasilja u obitelji, uključujući i kao svjedoci nasilja u obitelji; u težnji za stvaranjem Europe bez nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, sporazumjele su se kako slijedi:

POGLAVLJE I.

Svrha, definicije, ravnopravnost i nediskriminacija, opće obveze

ČLANAK 1. – SVRHA KONVENCIJE

1. Svrha ove Konvencije jest:

- a. zaštititi žene od svih oblika nasilja te spriječiti, progoniti i ukloniti nasilje nad ženama i nasilje u obitelji;
 - b. pridonijeti suzbijanju svih oblika diskriminacije žena i promicati punu ravnopravnost žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;
 - c. izraditi sveobuhvatni okvir, politike i mjere za zaštitu i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u obitelji;
 - d. promicati međunarodnu suradnju radi suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji;
 - e. pružiti potporu i pomoć organizacijama i tijelima nadležnim za provedbu zakona učinkovitom suradnjom radi usvajanja sveobuhvatnog pristupa suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.
2. Radi učinkovite provedbe njezinih odredaba od strane Stranaka ova Konvencija uspostavlja specifičan mehanizam nadzora.

ČLANAK 2. – PODRUČJE PRIMJENE KONVENCIJE

1. Ova Konvencija primjenjivat će se na sve oblike nasilja nad ženama, uključujući i nasilje u obitelji, koje nerazmjerno pogađa žene.
2. Potiču se Stranke da primjenjuju ovu Konvenciju na sve žrtve nasilja u obitelji. U primjeni odredaba ove Konvencije Stranke će posvetiti posebnu pozornost ženama žrtvama rodno utemeljenog nasilja.
3. Ova Konvencija primjenjivat će se u vrijeme mira i u slučajevima oružanih sukoba.

ČLANAK 3. – DEFINICIJE

U svrhu ove Konvencije:

- a. “nasilje nad ženama” smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu;
- b. “nasilje u obitelji” označava sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom;
- c. “rod” označava društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnima za žene i muškarce;
- d. “rodno utemeljeno nasilje nad ženama” označava nasilje usmjereno na ženu zbog toga što je žena ili koje nerazmjerno pogađa žene;
- e. “žrtva” označava svaku fizičku osobu koja je izložena ponašanju navedenom u točkama a. i b.;
- f. “žene” uključuje i djevojčice mlađe od 18 godina.

ČLANAK 4. – TEMELJNA PRAVA, RAVNOPRAVNOST I NEDISKRIMINACIJA

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere za promicanje i zaštitu prava svih, a osobito žena, na život bez nasilja u javnoj i u privatnoj sferi.

2. Stranke osuđuju sve oblike diskriminacije žena i poduzimaju, bez odgode, potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi je spriječile, a osobito:

- uvrštenjem u svoje nacionalne ustave ili drugo odgovarajuće zakonodavstvo načela ravnopravnosti žena i muškaraca te osiguravanje praktičnog ostvarenja tog načela;

- zabranom diskriminacije žena, uključujući i uz primjenu sankcija, kad je to primjereno;

- ukidanjem zakona i praksi koji diskriminiraju žene.

3. Stranke će osigurati provedbu odredaba ove Konvencije, a osobito mjera za zaštitu prava žrtava, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rod, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnim manjinama, imovinsko stanje, rođenje, seksualna orijentacija, rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, migrantski, izbjeglički ili drugi status.

4. Posebne mjere koje su potrebne za sprečavanje i zaštitu žena od rodno utemeljenog nasilja neće se smatrati diskriminacijom u smislu ove Konvencije.

ČLANAK 5. – OBVEZE DRŽAVE I DUŽNA PAŽNJA

1. Stranke će se suzdržati od sudjelovanja u bilo kojem djelu nasilja nad ženama i osigurati će da državne vlasti, dužnosnici, tijela, institucije i ostali subjekti koji postupaju u ime države djeluju u skladu s ovom obvezom.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi djelovale uz dužnu pažnju u sprečavanju, istraživanju, kažnjavanju i osiguravanju naknade štete za sva djela nasilja obuhvaćena područjem primjene ove Konvencije koja su počinili nedržavni subjekti.

ČLANAK 6. – RODNO OSJETLJIVE POLITIKE

Stranke će uključiti rodne perspektive u provedbu i procjenu učinka odredaba ove Konvencije te promicati učinkovitu provedbu politika ravnopravnosti žena i muškaraca te osnaživanje žena.

POGLAVLJE II.

Integrirane politike i prikupljanje podataka

ČLANAK 7. – SVEOBUHVAATNE I KOORDINIRANE POLITIKE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere za usvajanje i provedbu učinkovitih, sveobuhvatnih i koordiniranih politika na području cijele države koje obuhvaćaju sve mjere značajne za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije te osiguravaju potpuni odgovor na nasilje nad ženama.

2. Stranke će osigurati da politike iz stavka 1. stavljaju prava žrtve u središte svih mjera i da se provode putem učinkovite suradnje svih nadležnih tijela, institucija i organizacija.

3. Mjere poduzete u skladu s ovim člankom uključivat će, kad je to primjereno, sve relevantne subjekte, kao što su vladina tijela, nacionalne, regionalne i lokalne parlamente i tijela, nacionalne institucije za ljudska prava i organizacije civilnog društva.

ČLANAK 8. – FINANCIJSKI RESURSI

Stranke će osigurati odgovarajuće financijske i ljudske resurse za odgovarajuću primjenu integriranih politika, mjera i programa za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije, uključujući i one koje provode nevladine organizacije i civilno društvo.

ČLANAK 9. – NEVLADINE ORGANIZACIJE I CIVILNO DRUŠTVO

Stranke će prepoznati, poticati i podržavati, na svim razinama, rad odgovarajućih nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva aktivnih u borbi protiv nasilja nad ženama te uspostaviti učinkovitu suradnju s tim organizacijama.

ČLANAK 10. – TIJELO ZA KOORDINACIJU

1. Stranke će odrediti ili osnovati jedno ili više službenih tijela odgovornih za koordinaciju, primjenu, nadzor i procjenu politika i mjera za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom. Ta tijela koordinirat će prikupljanje podataka iz članka 11., analizirati i distribuirati rezultate.

2. Stranke će osigurati da tijela određena ili osnovana u skladu s ovim člankom primaju informacije opće naravi o mjerama poduzetima u skladu s Poglavljem VIII.

3. Stranke će osigurati da tijela određena ili osnovana u skladu s ovim člankom imaju mogućnost izravne komunikacije i osnaživanja odnosa sa sličnim tijelima u drugim strankama.

ČLANAK 11. – PRIKUPLJANJE PODATAKA I ISTRAŽIVANJE

1. U svrhu provedbe ove Konvencije, stranke će poduzeti:

a. prikupljanje razvrstanih značajnih statističkih podataka u pravilnim vremenskim razmacima o slučajevima svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije;

b. pružanje podrške istraživanjima u području svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije kako bi se proučili njegovi ishodišni uzroci i učinci, učestalost i stope kažnjavanja, kao i djelotvornost mjera poduzetih za provedbu ove Konvencije;

2. Stranke će nastojati provoditi istraživanja među stanovništvom u pravilnim vremenskim razmacima radi utvrđivanja učestalosti i trendova svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije.

3. Stranke će pružiti skupini stručnih osoba, kako je navedeno u članku 66. ove Konvencije, informacije prikupljene u skladu s ovim člankom kako bi potaknule međunarodnu suradnju i omogućile međunarodnu usporedivost.

4. Stranke će osigurati da informacije prikupljene u skladu s ovim člankom budu dostupne javnosti.

POGLAVLJE III.

Prevenција

ČLANAK 12. – OPĆE OBVEZE

1. Stranke će poduzeti potrebne mjere za promicanje promjena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja žena i muškaraca s ciljem iskorjenjivanja predrasuda, običaja, tradicija i svih drugih postupanja u praksi koja se temelje na ideji manje vrijednosti žena ili na stereotipnim ulogama žena i muškaraca.
2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere za sprečavanje svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije od strane bilo koje fizičke ili pravne osobe.
3. Sve mjere poduzete u skladu s ovim poglavljem uzet će u obzir i odnosit će se na specifične potrebe osoba koje su postale ranjive uslijed posebnih okolnosti te će u svoje središte staviti ljudska prava svih žrtava.
4. Stranke će poduzeti potrebne mjere za poticanje svih članova društva, osobito muškaraca i dječaka, da aktivno pridonesu sprečavanju svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije.
5. Stranke će osigurati da se kultura, običaji, vjera, tradicija ili takozvana "čast" neće smatrati opravdanjem za bilo koje djelo nasilja obuhvaćeno područjem primjene ove Konvencije.
6. Stranke će poduzeti potrebne mjere za promicanje programa i aktivnosti za osnaživanje žena.

ČLANAK 13. – PODIZANJE RAZINE SVIJESTI

1. Stranke će promicati ili provoditi, redovno i na svim razinama, kampanje i programe podizanja razine svijesti, uključujući i u suradnji s nacionalnim institucijama za ljudska prava i tijelima za ravnopravnost, organizacijama civilnog društva i nevladinim organizacijama, osobito ženskim organizacijama, kad je to primjereno, radi podizanja razine svijesti i razumijevanja kod opće javnosti o različitim manifestacijama svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije, njihovih posljedica na djecu i potrebe za sprečavanjem takvog nasilja.
2. Stranke će osigurati široko distribuiranje u javnosti informacija o mjerama koje su na raspolaganju za sprečavanje počinjenja svih vrsta nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije.

ČLANAK 14. – OBRAZOVANJE

1. Stranke će poduzeti, kada je to primjereno, potrebne korake kako bi nastavne materijale o pitanjima kao što su ravnopravnost žena i muškaraca, nestereotipne rodne uloge, uzajamno poštovanje, nenasilno rješavanje sukoba u osobnim odnosima, rodno utemeljeno nasilje nad ženama i pravo na osobni integritet, prilagođeno razvojnim sposobnostima učenika, uključile u redovni nastavni plan i program i na svim razinama obrazovanja.
2. Stranke će poduzeti potrebne korake za promicanje načela iz stavka 1. kako u neformalnim obrazovnim okruženjima, tako i u sportskim te kulturnim okruženjima i okruženjima za slobodno vrijeme te u medijima.

ČLANAK 15. – USAVRŠAVANJE STRUČNIH OSOBA

1. Stranke će osigurati ili osnažiti primjereno usavršavanje odgovarajućih stručnih

osoba koje rade sa žrtvama ili počiniteljima svih djela nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije, o sprečavanju i otkrivanju takvog nasilja, ravnopravnosti žena i muškaraca, potrebama i pravima žrtava, kao i o načinima sprečavanja sekundarne viktimizacije.

2. Stranke će poticati da usavršavanje iz stavka 1. uključuje usavršavanje o koordiniranoj međuresornoj suradnji kako bi se omogućilo sveobuhvatno i odgovarajuće postupanje s predstavkama u slučajevima nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije.

ČLANAK 16. – PREVENTIVNA INTERVENCIJA I TERAPIJSKI PROGRAMI

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za uspostavljanje ili pružanje potpore programima usmjerenim podučavanju počinitelja nasilja u obitelji usvajanju nenasilnog ponašanja u međuljudskim odnosima u cilju sprečavanja daljnjeg nasilja i promjene nasilnih obrazaca ponašanja.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za uspostavljanje ili pružanje potpore terapijskim programima usmjerenim na sprečavanje počinitelja, osobito počinitelja seksualnih delikata, od ponovnog počinjenja delikta.

3. U poduzimanju mjera iz stavaka 1. i 2., Stranke će osigurati da sigurnost, potpora i ljudska prava žrtava budu od primarne važnosti, te da, kad je to primjereno, ovi programi budu uspostavljeni i provedeni u uskoj koordinaciji sa specijaliziranim službama pružanja potpore žrtvama.

ČLANAK 17. – SUDJELOVANJE PRIVATNOG SEKTORA I MEDIJA

1. Stranke će poticati privatni sektor, sektor informacijske i komunikacijske tehnologije te medije, uz dužno poštovanje slobode izražavanja i njihove neovisnosti, na sudjelovanje u izradi i provedbi politika te donošenju smjernica i autonomnih standarda odgovornog ponašanja za sprečavanje nasilja nad ženama i povećavanje poštovanja njihovog dostojanstva.

2. Stranke će razvijati i promicati, u suradnji sa subjektima iz privatnog sektora, vještine među djecom, roditeljima i odgajateljima o načinima suočavanja s informacijskim i komunikacijskim okruženjem koje omogućuje pristup omalovažavajućim sadržajima seksualne ili nasilne naravi koji mogu biti štetni.

POGLAVLJE IV.

Zaštita i potpora

ČLANAK 18. – OPĆE OBVEZE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za zaštitu svih žrtava od bilo kojih daljnjih djela nasilja.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere, u skladu s unutarnjim pravom, kako bi osigurale postojanje odgovarajućih mehanizama za učinkovitu suradnju svih nadležnih državnih tijela, uključujući sudstvo, državne odvjetnike, tijela nadležna za provedbu zakona, lokalna i regionalna tijela, kao i nevladine organizacije i druge nadležne organizacije i subjekte, u zaštiti i pružanju potpore žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije, uključujući i upućivanje na opće i specijalizirane službe za pružanje potpore kao što je navedeno u člancima 20. i 22. ove Konvencije.

3. Stranke će osigurati da mjere poduzete u skladu s ovim poglavljem:
- budu utemeljene na razumijevanju rodno utemeljenog nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i da su usredotočene na ljudska prava i sigurnost žrtve;
 - budu utemeljene na sveobuhvatnom pristupu koji uzima u obzir odnose između žrtava, počinitelja, djece i njihovoga šireg društvenog okruženja;
 - budu usmjerene na izbjegavanje sekundarne viktimizacije;
 - budu usmjerene na osnaživanje i ekonomsku neovisnost žena žrtava nasilja;
 - omogućuju smještanje, kad je to primjereno, većeg broja službi za zaštitu i pružanje potpore u istim prostorima;
 - rješavaju specifične potrebe ranjivih osoba, uključujući i djecu žrtve te da im budu dostupne.
4. Pružanje usluga ne smije ovisiti o spremnosti žrtve da podigne tužbu ili svjedoči protiv bilo kojeg počinitelja.
5. Stranke će poduzeti odgovarajuće mjere za pružanje konzularne i druge zaštite i potpore svojim državljanima i drugim žrtvama koje imaju pravo na takvu zaštitu u skladu sa svojim obvezama prema međunarodnom pravu.

ČLANAK 19. – INFORMACIJE

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve prime odgovarajuće i pravovremene informacije o dostupnim uslugama potpore i pravnim mjerama na jeziku koji razumiju.

ČLANAK 20. – OPĆE USLUGE POTPORE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi žrtvama osigurale pristup uslugama koje olakšavaju njihov oporavak od nasilja. Te bi mjere trebale uključivati, prema potrebi, usluge kao što su pravno i psihološko savjetovanje, financijsku pomoć, stanovanje, obrazovanje, osposobljavanje i pomoć u pronalaženju zaposlenja.
2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi se žrtvama osigurao pristup zdravstvenim i socijalnim službama te da službe budu odgovarajuće opremljene, a stručne osobe osposobljene za pružanje pomoći žrtvama i njihovo upućivanje odgovarajućim službama.

ČLANAK 21. – POMOĆ U POJEDINAČNIM/SKUPNIM PRITUŽBAMA

Stranke će osigurati da žrtve dobiju informacije i pristup primjenjivim regionalnim i međunarodnim mehanizmima pojedinačnih/skupnih pritužbi. Stranke će promicati pružanje osjetljive i stručne pomoći žrtvama u podnošenju takvih pritužbi.

ČLANAK 22. – SPECIJALIZIRANE USLUGE POTPORE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi pružile ili osigurale geografski ravnomjerno rasprostranjene trenutne, kratkoročne i dugoročne specijalizirane usluge potpore svakoj žrtvi izloženoj bilo kojem djelu nasilja obuhvaćenom područjem primjene ove Konvencije.
2. Stranke će pružiti ili osigurati specijalizirane usluge potpore, koje pružaju žene, svim ženama žrtvama nasilja i njihovoj djeci.

ČLANAK 23. – SKLONIŠTA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale osnivanje dovoljnog broja odgovarajućih, lako dostupnih skloništa radi omogućavanja sigurnog smještaja i proaktivne pomoći žrtvama, osobito ženama i njihovoj djeci.

ČLANAK 24. – TELEFONSKE LINIJE ZA POMOĆ

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za osnivanje stalno otvorenih (24 sata dnevno, 7 dana u tjednu) besplatnih telefonskih linija koje pokrivaju državno područje cijele države radi davanja savjeta pozivateljima, povjerljivo ili uz dužno poštovanje njihove anonimnosti, u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenim područjem primjene ove Konvencije.

ČLANAK 25. – POTPORA ŽRTVAMA SEKSUALNOG NASILJA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale osnivanje dovoljnog broja odgovarajućih, lako dostupnih kriznih centara za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja radi osiguravanja medicinskih i forenzičkih pregleda, potpore za doživljenu traumu i savjetovanje žrtava.

ČLANAK 26. – ZAŠTITA I POTPORA ZA DJECU SVJEDOKE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se pri pružanju usluga zaštite i potpore žrtvama dužna pozornost posveti pravima i potrebama djece svjedoka svih oblika nasilja obuhvaćenih opsegom ove Konvencije.

2. Mjere poduzete u skladu s ovim člankom uključuju psihološko-socijalno savjetovanje primjereno dobi djeteta svjedoka svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije uz pridavanje dužne pažnje najboljim interesima djeteta.

ČLANAK 27. – PRIJAVLJIVANJE

Stranke će poduzeti potrebne mjere kako bi potakle svaku osobu koja je svjedočila počinjenju bilo kojeg djela nasilja obuhvaćenog područjem primjene ove Konvencije ili koja ima opravdana razloga vjerovati da je takvo nasilje počinjeno ili da se mogu očekivati daljnja djela nasilja, da to prijavi nadležnim organizacijama ili tijelima.

ČLANAK 28. – PRIJAVLJIVANJE OD STRANE STRUČNIH OSOBA

Stranke će poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da pravila povjerljivosti koja su unutarnjim pravom nametnuta određenim stručnim osobama ne predstavljaju prepreku za mogućnost prijavljivanja, pod odgovarajućim uvjetima, nadležnim organizacijama ili tijelima ako imaju opravdana razloga vjerovati da je počinjeno teško djelo nasilja obuhvaćeno područjem primjene ove Konvencije i da se mogu očekivati daljnja teška djela nasilja.

POGLAVLJE V. Materijalno pravo

ČLANAK 29. – GRAĐANSKE TUŽBE I PRAVNA SREDSTVA

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi žrtvama osigurale odgovarajuća građanskopravna sredstva protiv počinitelja.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere da žrtvama osiguraju, u skladu s općim načelima međunarodnog prava, odgovarajuća građanskopravna sredstva protiv državnih vlasti koje nisu izvršile svoju dužnost poduzimanja potrebnih preventivnih ili zaštitnih mjera u okviru svojih ovlasti.

ČLANAK 30. – NAKNADA ŠTETE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale žrtvama pravo traženja naknade štete od počinitelja za bilo koje od kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom.
2. Odgovarajuća naknada štete od države dodjeljuje se onima koji su pretrpjeli teške tjelesne ozljede ili oštećenje zdravlja, u mjeri u kojoj ta šteta nije pokrivena iz drugih izvora kao što su počinitelj, osiguranje ili državna sredstva za zdravstvo ili socijalnu skrb. To ne sprečava stranke da zatraže povrat dodijeljene naknade od počinitelja, sve dok se pridaje dužna pažnja sigurnosti žrtve.
3. Mjere poduzete u skladu sa stavkom 2. osigurat će dodjelu naknade štete u razumnom roku.

ČLANAK 31. – SKRB O DJECI, PRAVO NA VIĐANJE DJECE I SIGURNOST

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se, pri određivanju skrbi o djeci i prava na viđanje djece, uzmu u obzir pojave nasilja obuhvaćene područjem primjene ove Konvencije.
2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da ostvarivanje bilo kojeg prava na viđanje djece ili skrbi o djeci ne ugrožava prava i sigurnost žrtve ili djece.

ČLANAK 32. – GRAĐANSKE POSLJEDICE PRISILNIH BRAKOVA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da prisilno sklopljeni brakovi mogu biti proglašeni nevaljanim, poništeni ili razvedeni bez nepotrebnih financijskih ili administrativnih poteškoća za žrtvu.

ČLANAK 33. – PSIHIČKO NASILJE

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog teškog oštećivanja psihičkog integriteta neke osobe putem prisile ili prijetnji.

ČLANAK 34. – UHOĐENJE

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernoga ponavljanja prijetjećeg ponašanja usmjerenog na drugu osobu, koje uzrokuje da se ona ili on boji za svoju sigurnost.

ČLANAK 35. – TJELESNO NASILJE

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog počinjenja djela tjelesnog nasilja nad drugom osobom.

ČLANAK 36. – SEKSUALNO NASILJE, UKLJUČUJUĆI SILOVANJE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih namjernih ponašanja:
 - a. vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne naravi bilo kojim dijelom tijela ili predmetom u tijelo druge osobe bez pristanka te osobe;
 - b. druge radnje seksualne naravi s drugom osobom bez pristanka te osobe;
 - c. utjecanje da druga osoba, bez svojega pristanka, sudjeluje u radnjama seksualne naravi s trećom osobom.
2. Pristanak mora biti dobrovoljan kao rezultat slobodne volje osobe, što se procjenjuje prema okolnostima slučaja.

3. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se odredbe stavka 1. primjenjuju i na djela počinjena na štetu bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, sukladno tome kako ih priznaje unutarnje pravo.

ČLANAK 37. – PRISILNI BRAK

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog prisiljavanja odrasle osobe ili djeteta na sklapanje braka.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog mamljenja odrasle osobe ili djeteta na državno područje Stranke ili države u kojoj ta odrasla osoba ili dijete ne prebiva, s ciljem prisiljavanja te odrasle osobe ili djeteta na sklapanje braka.

ČLANAK 38. – SAKAĆENJE ŽENSKIH SPOLNIH ORGANA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih namjernih ponašanja:

- a. odstranjivanje, obrezivanje ili drugi oblici sakaćenja cijelih ili bilo kojeg dijela ženskih velikih stidnih usana, malih stidnih usana ili klitorisa;
- b. prisiljavanje ili utjecanje na ženu da se podvrgne bilo kojoj od radnji navedenih u točki a.;
- c. poticanje, prisiljavanje ili utjecanje na djevojčicu da se podvrgne bilo kojoj od radnji navedenih u točki a.

ČLANAK 39. – PRISILNI POBAČAJ I PRISILNA STERILIZACIJA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih namjernih ponašanja:

- a. obavljanje pobačaja na ženi bez njezinoga prethodnog i informiranog pristanka;
- b. obavljanje operacije kojoj je svrha ili posljedica prekid sposobnosti žene za prirodnu reprodukciju bez njezinoga prethodnog i informiranog pristanka ili razumijevanja postupka.

ČLANAK 40. – SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da svaki oblik neželjenoga verbalnog, neverbalnog ili tjelesnog ponašanja seksualne naravi s ciljem ili učinkom povrede dostojanstva neke osobe, osobito ako stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo ozračje, bude predmet kaznenih ili drugih pravnih sankcija.

ČLANAK 41. – POMAGANJE ILI POTICANJE TE POKUŠAJ

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere da propišu kao kazneno djelo namjerno pomaganje ili poticanje počinjenja kaznenih djela utvrđenih u skladu s člancima 33., 34., 35., 36., 37., 38.A. i 39. ove Konvencije.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere da propišu kao kaznena djela namjerne pokušaje počinjenja kaznenih djela utvrđenih u skladu s člancima 35., 36., 37., 38.A. i 39. ove Konvencije.

ČLANAK 42. – NEPRIHVATLJIVA OPRAVDANJA ZA KAZNENA DJELA, UKLJUČUJUĆI I KAZNENA DJELA POČINJENA U IME TAKOZVANE "ČASTI"

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se, u pokrenutim kaznenim postupcima zbog počinjenja bilo kojeg djela nasilja

obuhvaćenog područjem primjene ove Konvencije, kultura, običaji, vjera, tradicija ili takozvana "čast" neće smatrati opravdanjem za takva djela. Ovo osobito obuhvaća tvrdnje da je žrtva prekršila kulturne, vjerske, društvene ili tradicionalne norme ili običaje prikladnog ponašanja.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da poticanje djeteta od strane bilo koje osobe na počinjenje bilo kojeg od djela navedenih u stavku 1. neće umanjiti kaznenu odgovornost te osobe za počinjena djela.

ČLANAK 43. – PRIMJENJIVOST KAZNENIH DJELA

Kaznena djela propisana u skladu s ovom Konvencijom primjenjiva su neovisno o naravi odnosa između žrtve i počinitelja.

ČLANAK 44. – NADLEŽNOST

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi uspostavile nadležnost nad bilo kojim kaznenim djelom utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom, ako je kazneno djelo počinjeno:

a. na njihovom državnom području; ili

b. na brodu pod njihovom zastavom; ili

c. u zrakoplovu registriranom prema njihovim zakonima; ili

d. od strane njihovog državljanina; ili

e. od strane osobe koja ima prebivalište na njihovom državnom području.

2. Stranke će nastojati poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za uspostavljanje nadležnosti nad bilo kojim kaznenim djelom u skladu s ovom Konvencijom ako je kazneno djelo počinjeno protiv njihovog državljanina ili osobe koja ima prebivalište na njihovom državnom području.

3. Radi progona kaznenih djela utvrđenih u skladu s člancima 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije, Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost nije uvjetovana time da se radi o inkriminiranim djelima na državnom području na kojem su počinjena.

4. Radi progona kaznenih djela utvrđenih u skladu s člancima 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost u pogledu točaka d. i e. stavka 1. nije uvjetovana time da se kazneni progon može započeti tek nakon prijave od strane žrtve kaznenog djela ili dostave informacija od strane države u kojoj je kazneno djelo počinjeno.

5. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi uspostavile nadležnost nad kaznenim djelima utvrđenima u skladu s ovom Konvencijom, u slučajevima kad se navodni počinitelj nalazi na njihovom državnom području i kad ga ne izručuju drugoj stranci isključivo na temelju njegovog ili njezinog državljanstva.

6. Kad više Stranaka ima nadležnost nad navodnim kaznenim djelom utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom, uključene stranke će se, kad je to primjereno, međusobno konzultirati radi utvrđivanja najprikladnije nadležnosti za kazneni progon.

7. Ne dovodeći u pitanje opća pravila međunarodnog prava, ova Konvencija ne isključuje kaznenu nadležnost neke Stranke u skladu s njezinim unutarnjim pravom.

ČLANAK 45. – SANKCIJE I DRUGE MJERE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da su kaznena djela propisana u skladu s ovom Konvencijom kažnjiva učinkovitim, razmjernim i odvraćajućim sankcijama, uzimajući u obzir njihovu težinu.

Te sankcije obuhvaćaju, kad je to primjereno, kazne koje uključuju oduzimanje slobode koje može dovesti do izručenja.

2. Stranke mogu poduzeti druge mjere u vezi s počiniteljima, kao što su:

- praćenje ili nadzor osuđenih osoba;
- oduzimanje roditeljskih prava, ako se najbolji interes djeteta, što može uključivati sigurnost žrtve, ne može zajamčiti na neki drugi način.

ČLANAK 46. – OTEGOTNE OKOLNOSTI

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već ne čine sastavni dio kaznenog djela, mogu, u skladu s mjerodavnim odredbama unutarnjeg prava, uzeti u obzir kao otegotne okolnosti pri određivanju kazne u vezi s kaznenim djelima utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom:

- a. kazneno djelo je počinjeno nad bivšim ili sadašnjim bračnim drugom ili partnerom, sukladno tome kako ih priznaje unutarnje pravo, od strane člana obitelji, osobe koja živi sa žrtvom ili osobe koja je zloupotrijebila svoj autoritet;
- b. kazneno djelo ili srodna kaznena djela u povratu;
- c. kazneno djelo je počinjeno nad osobom koja je ranjiva uslijed posebnih okolnosti;
- d. kazneno djelo je počinjeno nad djetetom ili u njegovoj nazočnosti;
- e. kazneno djelo su počinile dvije ili više osoba zajedničkim djelovanjem;
- f. kaznenom djelu je prethodilo ili je praćeno nasiljem jačeg intenziteta;
- g. kazneno djelo je počinjeno uz uporabu ili uz prijetnju oružjem;
- h. kazneno djelo je imalo za posljedicu tešku tjelesnu ili psihičku traumu za žrtvu;
- i. ako je počinitelj ranije osuđivan za kaznena djela slične naravi.

ČLANAK 47. – PRESUDE KOJE JE DONIJELA DRUGA STRANKA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi prilikom donošenja presude omogućile uzimanje u obzir konačnih presuda koje je druga Stranka donijela povodom kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom.

ČLANAK 48. – ZABRANA OBVEZNIH ALTERNATIVNIH POSTUPAKA RJEŠAVANJA SPOROVA ILI KAŽNJAVANJE

- 1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi zabranile obvezne alternativne postupke rješavanja sporova, uključujući medijaciju i mirenje, u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije.
- 2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da će se, ako se naloži plaćanje novčane kazne, s dužnom pažnjom uzeti u obzir mogućnost počinitelja da podmiri svoje financijske obveze prema žrtvi.

POGLAVLJE VI.

Istraga, kazneni progon, postupovno pravo i zaštitne mjere

ČLANAK 49. – OPĆE OBVEZE

- 1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se istrage i sudski postupci u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenim područjem primjene ove Konvencije provode bez nepotrebnih odgađanja uzimajući u obzir prava žrtve tijekom svih stadija kaznenog postupka.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere, u skladu s temeljnim načelima ljudskih prava i uzimajući u obzir rodno razumijevanje nasilja, kako bi osigurale učinkovitu istragu i progon kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom.

ČLANAK 50. – TRENUTNI ODGOVOR, SPREČAVANJE I ZAŠTITA

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da tijela odgovorna za provedbu zakona žurno odgovore na sve oblike nasilja obuhvaćene područjem primjene ove Konvencije te da na odgovarajući način pruže žrtvama primjerenu i trenutnu zaštitu.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se tijela odgovorna za provedbu zakona žurno i na odgovarajući način uključe u sprečavanje i zaštitu od svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije, uključujući i primjenu preventivnih operativnih mjera i prikupljanje dokaza.

ČLANAK 51. – PROCJENA OPASNOSTI I UPRAVLJANJE RIZIKOM

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da procjena opasnosti od nastupanja smrti, ozbiljnosti situacije i opasnosti od ponovljenog nasilja bude provedena od strane svih nadležnih tijela kako bi se upravljalo rizikom te da, ako je potrebno, bude osigurana koordinirana sigurnost i potpora.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da pri procjeni opasnosti iz stavka 1., u svim stadijima istrage i primjene zaštitnih mjera, bude valjano uzeta u obzir činjenica da počinitelji djela nasilja, obuhvaćeni područjem primjene ove Konvencije, posjeduju ili imaju pristup vatrenom oružju.

ČLANAK 52. – HITNI NALOZI ZA UDALJAVANJE

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da nadležna tijela, u situacijama neposredne opasnosti, imaju ovlast narediti počinitelju nasilja u obitelji da napusti mjesto stanovanja žrtve ili osobe izložene riziku, na dovoljno dugo vremensko razdoblje te zabraniti počinitelju ulazak u mjesto stanovanja ili uspostavljanje kontakta sa žrtvom ili osobom izloženom riziku. Mjere poduzete u skladu s ovim člankom prednost će dati sigurnosti žrtava ili osobama izloženim riziku.

ČLANAK 53. – NALOZI O ZABRANI PRISTUPA ILI NALOZI O ZAŠTITI

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da su odgovarajući nalozi o zabrani pristupa ili nalozi o zaštiti dostupni žrtvama svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da nalozi o zabrani pristupa ili nalozi o zaštiti iz stavka 1.:

- budu dostupni za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih financijskih ili administrativnih opterećenja za žrtvu;
- budu doneseni na određeno vremensko razdoblje ili do promjene ili ukidanja;
- kad je potrebno, budu izdani na ex parte osnovi koja ima izravan učinak;
- budu dostupni neovisno o drugim pravnim postupcima ili dodatno uz druge pravne postupke;
- mogu biti uvedeni u kasnijim pravnim postupcima.

3. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da povrede naloga o zabrani pristupa ili naloga o zaštiti, koji su doneseni u skladu sa stavkom 1., budu podložne kaznenim ili drugim zakonskim sankcijama koje su učinkovite, razmjerne i odvraćaju od počinjenja djela.

ČLANAK 54. – ISTRAGE I DOKAZI

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da će, u svim građanskim ili kaznenim postupcima, dokazi vezani uz seksualnu povijest i ponašanje žrtve biti dopušteni samo kad je to važno i nužno.

ČLANAK 55. – POSTUPCI EX PARTE I EX OFFICIO

1. Stranke će osigurati da istrage ili progon kaznenih djela, utvrđenih u skladu s člancima 35., 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije, ne smiju ovisiti u potpunosti o prijavi ili pritužbi koju je podnijela žrtva, ako je kazneno djelo počinjeno u cijelosti ili djelomično na njihovom državnom području te da se postupak može nastaviti čak i ako žrtva povuče svoju izjavu ili pritužbu.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale, u skladu s uvjetima predviđenim njihovim unutarnjim pravom, mogućnost da vladine i nevladine organizacije te savjetnici za nasilje u obitelji pomognu i/ili pruže potporu žrtvama, na njihov zahtjev, tijekom istraga i sudskih postupaka vezanih uz kaznena djela utvrđena u skladu s ovom Konvencijom.

ČLANAK 56. – MJERE ZAŠTITE

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi zaštitile prava i interese žrtava, uključujući i njihove posebne potrebe kao svjedoka, u svim stadijima istrage i sudskog postupka, a osobito:

a. osiguravajući njihovu zaštitu kao i zaštitu njihovih obitelji i svjedoka od zastrašivanja, osvete i ponovne viktimizacije;

b. osiguravajući obaviještenost žrtava, barem u slučajevima kad žrtve i obitelj mogu biti u opasnosti, o bijegu ili privremenom odnosno konačnom puštanju počinitelja na slobodu;

c. obavještavajući ih, u skladu s uvjetima predviđenim unutarnjim pravom, o njihovim pravima i uslugama koje su im na raspolaganju te o razvoju događaja povodom njihove pritužbe, optužbe, o općem tijeku istrage ili postupka i o njihovoj ulozi u tome, kao i o ishodu njihovog slučaja;

d. omogućujući žrtvama, na način koji je u skladu s postupovnim pravilima unutarnjeg prava, da budu saslušane, da podnesu dokaze i iskažu svoje stavove, potrebe i probleme, izravno ili putem posrednika, te da oni budu razmotreni;

e. osiguravajući žrtvama odgovarajuće usluge potpore kako bi njihova prava i interesi bili pravilno predstavljeni i uzeti u obzir;

f. osiguravajući mogućnost usvajanja mjera za zaštitu privatnosti i ugleda žrtve;

g. osiguravajući da se, kad god je moguće, izbjegne kontakt između žrtava i počinitelja u prostorijama suda i prostorijama tijela za provedbu zakona;

h. osiguravajući žrtvama neovisne i kompetentne tumače kad su žrtve Stranke u postupku ili kad podnose dokaze;

i. omogućujući žrtvama da svjedoče, u skladu s pravilima predviđenim njihovim unutarnjim pravom, bez osobne nazočnosti u sudnici ili barem bez nazočnosti navodnog počinitelja, uporabom odgovarajućih komunikacijskih tehnologija tamo gdje one postoje.

2. Djetetu žrtvi i djetetu svjedoku nasilja nad ženama i nasilja u obitelji osigurat će se, kad je primjereno, posebne mjere zaštite uzimajući u obzir najbolje interese djeteta.

ČLANAK 57. – PRAVNA POMOĆ

Stranke će osigurati pravo na pravnu pomoć i na besplatnu pravnu pomoć žrtvama u skladu s uvjetima predviđenim njihovim unutarnjim pravom.

ČLANAK 58. – ZASTARA

Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da rok zastare za pokretanje bilo kojeg pravnog postupka u pogledu kaznenih djela utvrđenih u skladu s člancima 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije nastavlja teći tijekom vremenskog razdoblja koje je dovoljno dugo i odgovara težini odnosnog kaznenog djela kako bi se omogućilo učinkovito pokretanje postupka nakon što žrtva postane punoljetna.

POGLAVLJE VII.

Migracija i azil

ČLANAK 59. – BORAVIŠNI STATUS

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve, čiji boravišni status ovisi o statusu bračnog druga ili partnera, sukladno tome kako ih priznaje unutarnje pravo, u slučaju razvoda braka ili prestanka veze dobiju u slučaju osobito teških okolnosti, na zahtjev, vlastitu dozvolu boravka neovisno o trajanju braka ili veze. Uvjeti koji se odnose na dodjelu i trajanje vlastite dozvole boravka utvrđuju se unutarnjim pravom.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve mogu ostvariti prekid postupka deportacije koji je pokrenut u vezi s njihovim boravišnim statusom ovisnim o statusu bračnog druga ili partnera, sukladno tome kako ih priznaje unutarnje pravo, kako bi im se omogućilo podnošenje zahtjeva za vlastitu dozvolu boravka.

3. Stranke će izdati obnovljivu dozvolu boravka žrtvama u jednoj od sljedećih dviju situacija, ili u obje:

a. kad nadležno tijelo smatra da je njihov boravak neophodan zbog njihove osobne situacije;

b. kad nadležno tijelo smatra da je njihov boravak neophodan u svrhu njihove suradnje s nadležnim tijelima u istrazi ili kaznenom postupku.

4. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve prisilnog braka, dovedene u drugu zemlju radi sklapanja braka i koje su, kao rezultat, izgubile boravišni status u zemlji u kojoj su prebivale, mogu taj status ponovno dobiti.

ČLANAK 60. – ZAHTJEVI ZA AZIL UTEMELJENI NA RODU

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se rodno utemeljeno nasilje nad ženama može priznati kao oblik proganjanja u smislu članka 1 A (2) *Konvencije o statusu izbjeglica* iz 1951. godine te kao oblik teške povrede koja zahtijeva supsidijarnu zaštitu.

2. Stranke će osigurati da se rodno osjetljivo tumačenje prida svakoj od osnova iz

Konvencije te da se, kad se utvrdi da postoji mogućnost progona po jednoj ili više tih osnova, podnositeljima zahtjeva dodijeli status izbjeglice u skladu s primjenjivim odgovarajućim mehanizmima.

3. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi razvile rodno osjetljive postupke prihvata i usluge za potporu tražiteljima azila, kao i rodno osjetljive smjernice i postupke za azil, uključujući i utvrđivanje statusa izbjeglice te zahtjev za međunarodnu zaštitu.

ČLANAK 61. – ZABRANA PROTJERIVANJA ILI VRAĆANJA OSOBA

1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi poštovale načelo zabrane protjerivanja i vraćanja osoba u skladu s postojećim obvezama prema međunarodnom pravu.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve nasilja nad ženama, kojima je potrebna zaštita, bez obzira na njihov status ili prebivalište, neće biti vraćene ni pod kojim okolnostima u bilo koju zemlju u kojoj bi im mogao biti ugrožen život ili u kojoj bi mogle biti podvrgnute mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

POGLAVLJE VIII.

Međunarodna suradnja

ČLANAK 62. – OPĆA NAČELA

1. Stranke će međusobno surađivati u skladu s odredbama ove Konvencije te kroz primjenu odgovarajućih međunarodnih i regionalnih mehanizama o suradnji u građanskim i kaznenim stvarima, dogovorima postignutim na temelju ujednačenog ili recipročnog zakonodavstva i unutarnjih prava, u najvećoj mogućoj mjeri, u svrhu:

- sprečavanja, borbe protiv i progona svih oblika nasilja obuhvaćenih područjem primjene ove Konvencije;

- zaštite i pružanja pomoći žrtvama;

- provođenja istraga ili postupaka koji se odnose na kaznena djela utvrđena u skladu s ovom Konvencijom;

- izvršenja relevantnih građanskih ili kaznenih presuda koje su donijele sudbene vlasti stranaka, uključujući i odluke o zaštiti.

2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom, počinjenih na državnom području stranke u kojoj ne prebivaju, mogu podnijeti pritužbu nadležnim tijelima države u kojoj prebivaju.

3. Ako stranka, koja pruža uzajamnu pravnu pomoć u kaznenim stvarima, izručenju ili izvršenju građanskih ili kaznenih presuda, koje je donijela druga stranka ove Konvencije uvjetuje postojanjem ugovora, primi zahtjev za takvu pravnu suradnju od stranke s kojom nema sklopljen takav ugovor, ona može ovu Konvenciju smatrati pravnim temeljem za uzajamnu pravnu pomoć u kaznenim stvarima, izručenju ili izvršenju građanskih ili kaznenih presuda koje je donijela druga stranka u pogledu kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom.

4. Stranke će nastojati integrirati, kad je to primjereno, sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u programe pomoći za razvoj koji se osiguravaju u korist trećih država, uključujući i sklapanjem dvostranih i mnogostranih sporazuma s trećim državama radi olakšavanja zaštite žrtava u skladu s člankom 18. stavkom 5.

ČLANAK 63. – MJERE U VEZI S OSOBAMA IZLOŽENIMA RIZIKU

Kad Stranka, na osnovi informacija koje ima na raspolaganju, ima razumnih osnova vjerovati da je neka osoba izložena neposrednom riziku podvrgavanja bilo kojem djelu nasilja iz članaka 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije na državnom području druge Stranke, Stranka koja ima informacije potiče se da ih bez odgode prenese drugoj Stranci u svrhu osiguravanja poduzimanja odgovarajućih zaštitnih mjera. Kad je primjenjivo, ove informacije trebaju sadržavati detalje o postojećim zaštitnim mjerama u korist osobe izložene riziku.

ČLANAK 64. – INFORMACIJE

1. Stranka kojoj je upućen zahtjev odmah će obavijestiti Stranku koja je uputila takav zahtjev o konačnom ishodu aktivnosti koja je poduzeta u skladu s ovim poglavljem. Zamoljena Stranka također odmah obavješćuje stranku moliteljicu o svim okolnostima koje čine nemogućom provedbu tražene aktivnosti ili ju mogu značajno odgoditi.

2. Stranka može, u granicama svojeg unutarnjeg prava, bez prethodnog zahtjeva, proslijediti drugoj Stranci informacije do kojih je došla u okviru vlastitih istraga kad smatra da objavljivanje takvih informacija može pomoći Stranci primateljici u sprečavanju kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom ili u pokretanju ili provođenju istraga ili postupaka koji se odnose na takva kaznena djela ili da mogu dovesti do zahtjeva za suradnjom od strane te Stranke u skladu s ovim poglavljem.

3. Stranka koja primi bilo kakve informacije u skladu sa stavkom 2. proslijedit će te informacije svojim nadležnim tijelima kako bi se mogli pokrenuti postupci, ukoliko se to procijeni primjerenim ili kako bi se te informacije mogle uzeti u obzir u odgovarajućim građanskim i kaznenim postupcima.

ČLANAK 65. – ZAŠTITA PODATAKA

Osobni podaci pohranjivat će se i koristiti u skladu s obvezama koje su stranke preuzele u skladu s *Konvencijom o zaštiti pojedinaca glede automatizirane obrade osobnih podataka* (ETS BR. 108).

POGLAVLJE IX.

Mehanizam nadzora

ČLANAK 66. – SKUPINA STRUČNIH OSOBA ZA DJELOVANJE PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U OBITELJI

1. Skupina stručnih osoba za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (u daljnjem tekstu GREVIO) pratit će provedbu ove Konvencije od strane Stranaka.

2. GREVIO će se sastojati od najmanje 10 članova i najviše 15 članova, uzimajući u obzir rodnu i geografsku ravnotežu, kao i multidisciplinarno stručno znanje. Njegove članove birat će Odbor stranaka između kandidata koje predlažu stranke, na razdoblje od četiri godine, s mogućnošću jednog reizbora te će biti izabrani među državljanima Stranaka.

3. Prvi izbor 10 članova održat će se u roku od jedne godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije. Izbor pet dodatnih članova održat će se nakon 25. ratifikacije ili pristupa.

4. Izbor članova GREVIO-a temeljit će se na sljedećim načelima:

a. moraju biti izabrani u transparentnom postupku među osobama izraženih

moralnih osobina, poznatim po visokoj razini stručnosti u području ljudskih prava, ravnopravnosti spolova, nasilja nad ženama i nasilja u obitelji ili pomoći i zaštite žrtava ili koje su pokazale profesionalno iskustvo u područjima koje obuhvaća ova Konvencija;

b. nijedna stranka ne može biti zastupljena s dva državljanina u članstvu GREVIO-a;

c. moraju predstavljati glavne pravne poretke;

d. moraju predstavljati relevantne subjekte i tijela u području nasilja nad ženama i nasilja u obitelji;

e. oni će djelovati u vlastitom svojstvu i biti neovisni i nepristrani u obavljanju svojih funkcija te moraju biti na raspolaganju kako bi obavljali svoje dužnosti na učinkovit način.

5. Postupak za izbor članova GREVIO-a utvrdit će Odbor ministara Vijeća Europe, nakon konzultacija sa Strankama i dobivanja jednoglasnog pristanka Stranaka, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Konvencije.

6. GREVIO usvaja vlastiti poslovnik.

7. Članovi GREVIO-a te ostali članovi izaslanstava koji odlaze u posjete državama, kako je navedeno u članku 68., stavcima 9. i 14., uživat će povlastice i imunitete utvrđene u dodatku ove Konvencije.

ČLANAK 67. – ODBOR STRANAKA

1. Odbor stranaka sastojat će se od predstavnika Stranaka Konvencije.

2. Odbor stranaka sazvat će Glavni tajnik Vijeća Europe. Njegov prvi sastanak održat će se u roku od jedne godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije kako bi se izabrali članovi GREVIO-a. Nakon toga će se sastajati kad god to zatraži jedna trećina Stranaka, predsjednik Odbora stranaka ili Glavni tajnik.

3. Odbor stranaka usvaja vlastiti poslovnik.

ČLANAK 68. – POSTUPAK

1. Stranke podnose Glavnom tajniku Vijeća Europe, temeljem upitnika koji pripremi GREVIO, izvješće o zakonodavnim i drugim mjerama kojima se osigurava učinak odredaba ove Konvencije, na razmatranje GREVIO-u.

2. GREVIO razmatra izvješće podneseno u skladu sa stavkom 1. s predstavnicima odnosne Stranke.

3. Naknadni postupci procjene bit će podijeljeni u krugove čije trajanje određuje GREVIO. Na početku svakog kruga GREVIO odabire posebne odredbe na kojima će se temeljiti postupak procjene te će poslati upitnik.

4. GREVIO određuje odgovarajuće načine za provedbu ovog postupka nadzora. Može osobito usvojiti upitnik za svaki krug procjene, koji će služiti Strankama kao osnova za postupak procjene provedbe. Taj upitnik bit će poslan svim Strankama. Stranke će odgovoriti na taj upitnik, kao i na sve druge zahtjeve GREVIO-a za informacijama.

5. GREVIO može primiti informacije o provedbi Konvencije od nevladinih organizacija i civilnog društva, kao i od nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava.

6. GREVIO uzima u obzir i postojeće informacije koje su dostupne iz drugih regionalnih i međunarodnih instrumenata i tijela u područjima obuhvaćenim područjem primjene ove Konvencije.

7. Kod usvajanja upitnika za svaki krug procjene, GREVIO će uzeti u obzir postojeće prikupljene podatke i istraživanja u strankama iz članka 11. ove Konvencije.

8. GREVIO može primiti informacije o provedbi Konvencije od povjerenika Vijeća Europe za ljudska prava, Parlamentarne skupštine i nadležnih specijaliziranih

tijela Vijeća Europe, kao i od tijela osnovanih u skladu s drugim međunarodnim instrumentima. Pritužbe podnesene tim tijelima i njihovi ishodi bit će dostupni GREVIO-u.

9. GREVIO može podredno organizirati, u suradnji s nacionalnim tijelima i uz pomoć neovisnih nacionalnih stručnih osoba, posjete državama, ako su primljene informacije nedostatne ili u slučajevima predviđenima u stavku 14. Tijekom tih posjeta GREVIO-u mogu pomoći specijalisti za određena područja.

10. GREVIO priprema nacrt izvješća koji će sadržavati njegovu analizu u vezi s provedbom odredbi na kojima se temelji procjena, kao i svoje preporuke i prijedloge vezane uz način na koji odnosna Stranka može rješavati utvrđene probleme. Nacrt izvješća dostavit će se Stranci koja je predmet procjene na očitovanje. GREVIO će uzeti u obzir njezino očitovanje pri usvajanju svojeg izvješća.

11. Na temelju svih primljenih informacija te primjedaba Stranaka, GREVIO usvaja svoje izvješće i zaključke vezane uz mjere koje odnosna Stranka poduzima kako bi provela odredbe ove Konvencije. To izvješće i zaključci bit će poslani odnosnoj stranci i Odboru stranaka. Izvješće i zaključci GREVIO-a bit će javno dostupni nakon njihovog usvajanja, zajedno s eventualnim očitovanjem odnosne Stranke.

12. Ne dovodeći u pitanje postupak iz stavaka 1. do 8., Odbor Stranaka može usvojiti, na temelju izvješća i zaključaka GREVIO-a, preporuke upućene dotičnoj Stranci (a) koje se tiču mjera čije je poduzimanje potrebno kako bi se proveli zaključci GREVIO-a te ako je potrebno, odrediti datum za predaju informacija o njihovoj provedbi, i (b) usmjerene na promicanje suradnje s tom strankom u svrhu pravilne provedbe ove Konvencije.

13. Ako GREVIO primi pouzdane informacije koje upućuju na situaciju u kojoj problemi zahtijevaju neposrednu pozornost kako bi se spriječio ili ograničio opseg ili broj teških povreda Konvencije, može zatražiti žurno podnošenje posebnog izvješća o mjerama koje su poduzete za sprečavanje teškog, opsežnog ili ustrajnog obrasca nasilja nad ženama.

14. Uzimajući u obzir informacije koje je predala odnosna Stranka, kao i sve druge pouzdane informacije kojima raspolaže, GREVIO može odrediti jednog ili više svojih članova za provedbu istrage i žurnog izvješćivanja GREVIO-a. Kada je to zajamčeno te uz pristanak Stranke, ispitivanje može uključivati i posjet njezinu državnom području.

15. Nakon razmatranja nalaza istrage iz stavka 14. GREVIO prenosi te nalaze odnosnoj Stranci i kad je to primjereno, Odboru stranaka te Odboru ministara Vijeća Europe, zajedno s eventualnim primjedbama i preporukama.

ČLANAK 69. – OPĆE PREPORUKE

GREVIO može usvojiti, kad je to primjereno, opće preporuke za provedbu ove Konvencije.

ČLANAK 70. – UKLJUČIVANJE PARLAMENTATA U NADZOR

1. Nacionalni parlamenti bit će pozvani na sudjelovanje u nadziranju mjera poduzetih u svrhu provedbe ove Konvencije.

2. Stranke će podnijeti izvješća GREVIO-a svojim nacionalnim parlamentima.

3. Parlamentarna skupština Vijeća Europe bit će pozvana na redovito praćenje provedbe ove Konvencije.

POGLAVLJE X.

Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

ČLANAK 71. – ODNOS PREMA DRUGIM MEĐUNARODNIM INSTRUMENTIMA

1. Ova Konvencija ne utječe na obveze koje proizlaze iz drugih međunarodnih instrumenata u kojih su stranke ove Konvencije Stranke ili će postati Stranke, a koji sadrže odredbe o pitanjima uređenim ovom Konvencijom.
2. Stranke ove Konvencije mogu međusobno sklopiti bilateralne ili mnogostrane sporazume o pitanjima koja uređuje ova Konvencija u svrhu dopune ili osnaživanja njezinih odredaba ili olakšavanja primjene u njoj sadržanih načela.

POGLAVLJE XI.

Izmjene i dopune Konvencije

ČLANAK 72. – IZMJENE I DOPUNE

1. Svaki prijedlog za izmjenu ili dopunu ove Konvencije, koji podnese neka Stranka priopćit će se Glavnom tajniku Vijeća Europe, koji će ga proslijediti državama članicama Vijeća Europe, svakoj potpisnici, svakoj Stranci, Europskoj uniji, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju u skladu s odredbama članka 75. te svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji u skladu s odredbama članka 76.
2. Odbor ministara Vijeća Europe razmotrit će predloženu izmjenu ili dopunu i, nakon konzultacija sa strankama Konvencije koje nisu članice Vijeća Europe, može usvojiti izmjenu ili dopunu većinom predviđenom u članku 20.d Statuta Vijeća Europe.
3. Tekst svake izmjene ili dopune, koju usvoji Odbor ministara u skladu sa stavkom 2., proslijedit će se Strankama na usvajanje.
4. Svaka izmjena ili dopuna usvojena u skladu sa stavkom 2. stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka vremenskog razdoblja od jednog mjeseca nakon datuma na koji su sve Stranke obavijestile Glavnog tajnika o svojem prihvatu.

POGLAVLJE XII.

Završne odredbe

ČLANAK 73. – UČINCI OVE KONVENCIJE

Odredbe ove Konvencije ne dovode u pitanje odredbe unutarnjeg prava i obvezujućih međunarodnih instrumenata koji su već na snazi ili mogu stupiti na snagu, prema kojima su priznata ili bi bila priznata povoljnija prava osobama u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

ČLANAK 74. – RJEŠAVANJE SPOROVA

1. Stranke svakog spora, koji može nastati u vezi s primjenom ili tumačenjem odredaba ove Konvencije, prvo će nastojati riješiti spor pregovorima, mirenjem, arbitražom ili drugim metodama mirnog rješavanja sporova prihvaćenim njihovim međusobnim dogovorom.
2. Odbor ministara Vijeća Europe može uspostaviti postupke rješavanja sporova koji će biti dostupni Strankama u sporu ako se one tako dogovore.

ČLANAK 75. – POTPISIVANJE I STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija bit će otvorena za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, državama nečlanicama koje su sudjelovale u njezinoj izradi i Europskoj uniji.
2. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod Glavnog tajnika Vijeća Europe.
3. Ova Konvencija stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon datuma na koji 10 potpisnika, uključujući najmanje osam zemalja članica Vijeća Europe, izrazi svoj pristanak biti vezani Konvencijom u skladu s odredbama stavka 2.
4. U pogledu bilo koje države iz stavka 1. ili Europske unije, koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude njome vezana, Konvencija stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon datuma polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

ČLANAK 76. – PRISTUPANJE KONVENCIJI

1. Nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Odbor ministara Vijeća Europe može, nakon konzultacija sa strankama ove Konvencije te dobivanja njihovog jednoglasnog pristanka, pozvati bilo koju državu nečlanicu Vijeća Europe, koja nije sudjelovala u izradi ove Konvencije da pristupi ovoj Konvenciji odlukom koju je donijela većina predviđena u članku 20.d Statuta Vijeća Europe i jednoglasnim glasanjem predstavnika stranaka koji imaju ovlasti biti u Odboru ministara.
2. U pogledu svake države pristupnice, Konvencija stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon datuma polaganja isprave o pristupu kod Glavnog tajnika Vijeća Europe.

ČLANAK 77. – TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Svaka država ili Europska unija mogu, u vrijeme potpisivanja ili prilikom polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, navesti područje ili područja na kojima se primjenjuje ova Konvencija.
2. Svaka Stranka može, u bilo kojem naknadnom trenutku, izjavom upućenom Glavnom tajniku Vijeća Europe proširiti primjenu ove Konvencije na bilo koji drugo područje određeno u izjavi i za čije je međunarodne odnose ona odgovorna ili u čije ime je ovlaštena poduzimati mjere. U pogledu takvog područja, Konvencija stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon datuma na koji Glavni tajnik primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava dana u skladu s prethodna dva stavka može se, u pogledu bilo kojeg područja navedenog u takvoj izjavi, povući obavješću upućenom Glavnom tajniku Vijeća Europe. Povlačenje stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon datuma na koji Glavni tajnik primi takvu obavijest.

ČLANAK 78. – REZERVE

1. Nikakve rezerve ne mogu se staviti u pogledu bilo koje odredbe ove Konvencije, osim iznimaka predviđenih u stavicama 2. i 3.
2. Svaka država ili Europska unija može, u vrijeme potpisivanja ili prilikom polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, izjavom upućenom Glavnom tajniku Vijeća Europe, izjaviti da zadržava pravo ne primjenjivati ili primjenjivati samo u posebnim slučajevima ili pod posebnim uvjetima odredbe

navedene u:

- članku 30. stavku 2.;
- članku 44. stavcima 1.e, 3. i 4.;
- članku 55. stavku 1. u pogledu članka 35. vezano uz lakša kaznena djela;
- članku 58. u pogledu članaka 37., 38. i 39.;
- članku 59.

3. Svaka država ili Europska unija može, u vrijeme potpisivanja ili prilikom polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, izjavom upućenom Glavnom tajniku Vijeća Europe, izjaviti da zadržava pravo osigurati nekaznene sankcije umjesto kaznenih sankcija, za ponašanja iz članaka 33. i 34.

4. Svaka stranka može u cijelosti ili djelomično povući svoju rezervu izjavom upućenom Glavnom tajniku Vijeća Europe. Ova izjava ima učinak od datuma kad je primi Glavni tajnik.

ČLANAK 79. – VAŽENJE I PREGLED REZERVU

1. Rezerve iz članka 78. stavaka 2. i 3. bit će valjane za razdoblje od pet godina od dana stupanja na snagu ove Konvencije u odnosu na stranku koje se tiču. Međutim, takve se rezerve mogu obnoviti na razdoblja jednakog trajanja.

2. Osamnaest mjeseci prije datuma isteka rezerve, Glavno tajništvo Vijeća Europe obavijestit će dotičnu Stranku o tom isteku. Najkasnije tri mjeseca prije isteka Stranka će obavijestiti Glavnog tajnika da zadržava, mijenja ili povlači svoju rezervu. U nedostatku obavijesti odnosne Stranke, Glavno tajništvo će obavijestiti tu stranku da se njezina rezerva smatra automatski produljenom na razdoblje od šest mjeseci. Propust odnosne Stranke da obavijesti o svojoj namjeri da zadrži ili preinači rezervu prije isteka tog razdoblja dovodi do prestanka rezerve.

3. Ukoliko Stranka stavi rezervu u skladu s člankom 78., stavcima 2. i 3., dužna je, prije obnove ili na zahtjev, dostaviti GREVIO-u objašnjenje o osnovama koje opravdavaju njezino produljenje.

ČLANAK 80. – OTKAZIVANJE

1. Svaka Stranka može u svako doba otkazati ovu Konvenciju putem obavijesti upućene Glavnom tajniku Vijeća Europe.

2. Takvo otkazivanje proizvodi učinak prvog dana mjeseca nakon isteka razdoblja od tri mjeseca od dana primitka obavijesti od strane Glavnog tajnika.

ČLANAK 81. – OBAVIJEST

Glavni tajnik Vijeća Europe obavješćuje države članice Vijeća Europe, države nečlanice koje su sudjelovale u njezinoj izradi, svaku potpisnicu, svaku Stranku, Europsku uniju i svaku državu pozvanu da pristupi ovoj Konvenciji o:

- a. svakom potpisivanju;
- b. polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ove Konvencije u skladu s člancima 75. i 76.;
- d. svakoj izmjeni ili dopuni usvojenoj u skladu s člankom 72. i o datumu na koji izmjena i dopuna stupa na snagu;
- e. svakoj rezervi ili povlačenju rezerve stavljene u skladu s člankom 78.;
- f. svakom otkazivanju koje je učinjeno u skladu s odredbama članka 80.;
- g. svakom drugom činu, obavijesti ili priopćenju u vezi s ovom Konvencijom.

U potvrdu toga niže potpisani, propisano za to ovlašteni, potpisali su ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Istanbulu, 11. svibnja 2011. godine, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku, koji se polaže u arhivu Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavlja ovjerene preslike svakoj državi članici Vijeća Europe, državama nečlanicama koje su sudjelovale u njezinoj izradi, Europskoj uniji i svakoj državi koja je pozvana pristupiti ovoj Konvenciji.

DODATAK – POVLASTICE I IMUNITETI (ČLANAK 66.)

1. Ovaj dodatak primjenjuje se na članove GREVIO-a navedene u članku 66. ove Konvencije, kao i na ostale članove izaslanstava u posjetu državi. U svrhu ovog dodatka, izraz “ostali članovi izaslanstava u posjetu državi” uključivat će neovisne nacionalne stručne osobe i specijaliste navedene u članku 68. stavku 9. Konvencije, članove osoblja Vijeća Europe i tumače zaposlene od strane Vijeća Europe u pratnji GREVIO-a tijekom posjeta državi.

2. Članovi GREVIO-a i drugi članovi izaslanstava u posjetu državi će, tijekom izvršavanja svojih funkcija koje se odnose na pripremu i izvršenje posjeta državi, kao i tijekom rada koji će uslijediti vezano uz njih te putovanja u vezi ovih funkcija, uživati sljedeće povlastice i imunitete:

a. imunitet od osobnog uhićenja ili pritvaranja i od zapljene osobne prtljage, te imunitet od pravnog postupka bilo koje vrste za izgovorene ili napisane riječi i radnje poduzete u službenom svojstvu;

b. izuzeće od svih ograničenja njihove slobode kretanja prilikom izlaska iz zemlje ili povratka u zemlju prebivališta, te ulaska i izlaska iz zemlje u kojoj izvršavaju svoje funkcije, te od registracije kao stranca u zemlji koju posjećuju ili kroz koju prolaze u izvršavanju svojih funkcija.

3. Tijekom putovanja poduzetog u izvršavanju njihovih funkcija, članovima GREVIO-a i ostalim članovima izaslanstava u posjetu državi će, u pogledu carina i deviznih kontrola, biti odobrene iste olakšice kakve se odobravaju predstavnicima stranih vlada koji su na privremenoj službenoj dužnosti.

4. Dokumenti koji se odnose na ocjenu provedbe Konvencije, a koje nose članovi GREVIO-a i ostali članovi izaslanstava u posjetu državi su nepovredivi u mjeri u kojoj se tiču rada GREVIO-a. Nikakvo zaustavljanje ili cenzura neće se primijeniti na službenu komunikaciju GREVIO-a ili na službenu komunikaciju članova GREVIO-a i ostalih članova izaslanstava u posjeti državi.

5. Kako bi se osigurala potpuna sloboda govora i potpuna neovisnost u obavljanju njihovih dužnosti, članovima GREVIO-a i ostalim članovima izaslanstava u posjetu državi imunitet od pravnog postupka za izgovorene i napisane riječi i radnje poduzete u izvršavanju dužnosti i dalje se odobrava, neovisno o tome što odnosna osoba više nije uključena u obavljanje tih dužnosti.

6. Povlastice i imuniteti jamče se osobama navedenima u stavku 1. ovog dodatka s ciljem zaštite neovisnog izvršavanja njihovih funkcija u interesu GREVIO-a, a ne radi njihove osobne koristi. Odricanje od imuniteta osobama navedenima u stavku 1. ovog dodatka izvršit će Glavni tajnik Vijeća Europe u svakom slučaju u kojem bi, prema njegovom ili njezinom mišljenju, imunitet ometao izvršenje pravde i kada ga se može odreći bez štete za interese GREVIO-a.

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Pojašnjavajuće izvješće

I. Uvod

1. Nasilje nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje, jedan je od najtežih oblika rodno utemeljenog kršenja ljudskih prava u Europi koji je još uvijek obavijen šutnjom. Obiteljsko nasilje – nad ostalim žrtvama poput djece, muškaraca i starijih osoba – također je prikriven fenomen koji pogađa previše obitelji da bi se mogao ignorirati.

2. Podaci o učestalosti pojave za Europu ne postoje, ali mnoge zemlje članice provode sve učestalija istraživanja kako bi izmjerile opseg nasilja nad ženama u svojoj zemlji. Iako se metodologije razlikuju, pregled tih istraživanja sugerira da je u državama jedna petina do jedne četvrtine žena iskusila fizičko nasilje najmanje jednom tijekom svoje odrasle dobi, a više od jedne desetine pretrpjelo je seksualno nasilje koje je uključivalo primjenu sile. Brojke za sve oblike nasilja, uključujući i uhođenje, dosežu 45%. Većinu takvih nasilnih djela čine muškarci u svojoj neposrednoj društvenoj okolini, najčešće partneri ili bivši partneri.

3. Sekundarna analiza podataka podupire opreznu procjenu da je približno 12% do 15% svih žena bilo u odnosu obiteljskog zlostavljanja nakon 16. godine života. Mnogo više ih nastavlja trpjeti fizičko i seksualno nasilje bivših partnera čak i nakon prekida, što upućuje na to da za velik broj žena prekid nasilnog odnosa ne znači nužno i fizičku sigurnost.

4. Obiteljsko nasilje nad djecom vrlo je rašireno i istraživanja su otkrila povezanost između obiteljskog nasilja nad ženama i fizičkog zlostavljanja djece, kao i traumu koju svjedočenje nasilju kod kuće uzrokuje djeci. Za ostale oblike obiteljskog nasilja, kao što je zlostavljanje starijih osoba i obiteljsko nasilje nad muškarcima, pouzdani podaci relativno su oskudni.

5. Nasilje nad ženama globalan je fenomen. Odbor za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena (CEDAW odbor) *Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* (u daljnjem tekstu CEDAW) u svojoj *Općoj preporuci o nasilju nad ženama* br. 19 (1992) pomogao je osigurati priznavanje rodno utemeljenog nasilja nad ženama kao oblika diskriminacije žena. Glavna skupština Ujedinjenih naroda usvojila je 1993. godine *Deklaraciju o uklanjanju nasilja nad ženama* koja je postavila temelj za međunarodno djelovanje u vezi s nasiljem nad ženama. Godine 1995., *Pekinška deklaracija i Platforma za djelovanje* odredile su iskorjenjivanje nasilja nad ženama kao strateški cilj među ostalim zahtjevima za ravnopravnost spolova. Godine 2006., Glavni tajnik UN-a objavio je *Dubinsku studiju o svim oblicima nasilja nad ženama*, u kojoj je utvrdio manifestacije i međunarodne zakonske okvire vezane za nasilje nad ženama te prikupio detalje “obećavajućih praksi” koje su pokazale uspjeh u rješavanju tog pitanja.

6. Kao regionalni instrument otvoren za ratifikaciju i pristupanje zemljama nečlanicama, *Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* dopunjuje i proširuje standarde koje su postavile druge regionalne organizacije za ljudska prava u ovom području. Međuamerička *Konvencija o sprečavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama*, koju je 1994. godine usvojila Organizacija američkih država te Protokol uz *Africku povelju o ljudskim pravima i pravima naroda o pravima žena u Africi*, koji je 2003. godine usvojila Afrička unija, bave se pitanjem nasilja nad ženama. Sveobuhvatnija po prirodi, *Konvencija Vijeća Europe* značajno osnažuje djelovanje u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja na svjetskoj razini.

Djelovanje Vijeća Europe

7. Jedna od glavnih zadaća Vijeća Europe, koje predstavlja 47 zemalja članica i njihovih 800 milijuna građana, jest očuvati i zaštititi ljudska prava. Nasilje nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje, potkopava ključne vrijednosti na kojima se temelji Vijeće Europe.

8. Od 1990-ih godina, Vijeće Europe, osobito njegov Upravni odbor za ravnopravnost žena i muškaraca (CDEG), pokrenulo je niz inicijativa za promicanje zaštite žena od nasilja. U 1993. godini, Treća europska ministarska konferencija o ravnopravnosti žena i muškaraca bila je posvećena "Strategijama za uklanjanje nasilja nad ženama u društvu: mediji i ostali načini."

9. Akcijski plan za borbu protiv nasilja nad ženama, koji je naknadno razvijen, pružio je prvi sveobuhvatni okvir politike za nacionalne uprave. To je popratilo 2002. godine usvajanje *Preporuke Vijeća Europe Rec(2002)5 Odbora ministara zemljama članicama o zaštiti žena od nasilja*. Ona je značajna zbog toga što predlaže, prvi put u Europi, sveobuhvatnu strategiju za sprečavanje nasilja nad ženama i zaštitu žrtava u svim zemljama članicama Vijeća Europe. Od 2002. godine služila je kao najvažniji referentni tekst zemljama članicama u borbi protiv nasilja nad ženama. Njezina implementacija redovito se prati putem okvira za praćenje kako bi se procijenio napredak. Završeno je nekoliko ciklusa praćenja i njihov je ishod procijenjen i objavljen. Pokazali su da je, osobito u području zakonodavstva, policijske istrage i procesuiranja, puno postignuto s ciljem poboljšanja odgovora kaznenog prava na nasilje nad ženama. Ipak, ostaju mnogi nedostaci. U drugim područjima, posebno pružanju usluga žrtvama, znakovi napretka su oskudni.

10. Kako bi se dao nov poticaj iskorjenjivanju nasilja nad ženama te kako bi se potvrdila njihova predanost ovom cilju, šefovi država i vlada zemalja članica Vijeća Europe odlučili su na svojem Trećem sastanku na vrhu (Varšava, 16.-17. svibnja 2005.) provesti široku kampanju o tom pitanju, koju je osmislila i pažljivo pratila Radna skupina za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje Vijeća Europe, čije članove je imenovao Glavni tajnik Vijeća Europe.

11. Kampanja se vodila na tri razine: međuvladinoj, parlamentarnoj i lokalnoj. Od zemalja članica tražio se značajan napredak u četirima glavnima područjima: zakonskim mjerama i mjerama politike, potpori i zaštiti žrtava, prikupljanju podataka i podizanju svijesti. Pozvani su i na provedbu nacionalnih kampanja kako

bi lobirali za snažniju implementaciju *Preporuke REC(2002)5 o zaštiti žena od nasilja*, što je više od polovice zemalja članica i učinilo.

12. Zahvaljujući jedinstvenoj ulozi Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, koja se sastoji od delegacija svih 47 nacionalnih parlamenata, kampanja je imala snažnu parlamentarnu dimenziju. Mnogi parlamentarci su pojedinačno ili zajednički poticali promjene zakona za zaštitu žena od rodno utemeljenog nasilja. Organiziranjem parlamentarnih debata i saslušanja o nasilju nad ženama, ali i u intervjuima i javnim izjavama, parlamentarci su značajno pridonijeli podizanju svijesti o toj temi. Parlamentarci u mnogim zemljama članicama nastavljaju aktivno lobirati za promjene i stvorili su “Mrežu parlamentaraca za kontakt” predanih borbi protiv nasilja nad ženama na nacionalnoj razini.

13. Kampanja je otkrila razmjer problema u Europi, ali je i ukazala na primjere dobre prakse i inicijative u različitim zemljama članicama. Povećala je svijest među ključnim dionicima i pomogla staviti problematiku različitih oblika nasilja nad ženama na politički dnevni red.

14. Nadalje, procjena nacionalnih mjera za borbu protiv nasilja nad ženama koju je provela Radna skupina pokazala je potrebu za usklađenim zakonskim standardima i prikupljanjem relevantnih podataka kako bi se osiguralo da žrtve širom Europe uživaju jednaku razinu zaštite i potpore. Radna skupina stoga je u svojem Završnom izvješću o djelovanju EG-TFV (2008) 6 preporučila da Vijeće Europe osmisli konvenciju o ljudskim pravima za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama.

15. Nadalje, europski ministri pravosuđa odlučili su na svojoj 27. konferenciji (Yerevan, Armenija, 12.-13. listopada 2006.) procijeniti potrebu za pravnim instrumentom Vijeća Europe o problematici nasilja nad partnerom, svjesni da se takvo nasilje može temeljiti na diskriminirajućim predrasudama u pogledu nejednakosti koja je rezultat roda, podrijetla i ekonomske ovisnosti. Nastavno na rezultate *Studije provedivosti konvencije o suzbijanju obiteljskog nasilja* (CDPC (2007)09 REV), Europski odbor za probleme kriminaliteta (CDPC) zaključio je da je takav instrument neophodan.

16. Parlamentarna skupština davno je zauzela čvrsto političko stajalište protiv svih oblika nasilja nad ženama. Usvojila je niz rezolucija i preporuka o različitim oblicima nasilja nad ženama; osobito, *Rezoluciju 1247 (2001) o sakaćenju ženskih genitalija*, *Rezoluciju 1582 (2002) o obiteljskom nasilju*, *Rezoluciju 1327 (2003) o takozvanim “zločinima iz časti”*, *Preporuku 1723 (2005) o prisilnim brakovima i dječjim brakovima*, *Preporuku 1777 (2007) o seksualnim napadima povezanim s “drogama za silovanje”* te, u novije vrijeme, *Rezoluciju 1654 (2009) o feminocidu i Rezoluciju 1691 (2009) o silovanju žena, uključujući i silovanje u braku*.

17. Parlamentarna skupština opetovano je pozivala na zakonski obvezujuće standarde za sprečavanje, zaštitu te procesuiranje najtežih i najraširenijih oblika rodno utemeljenog nasilja te iskazivala potporu izradi Nacrta Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

18. Kao odgovor na preporuke Radne skupine za razvoj Konvencije o nasilju nad ženama i rezultate *Studije provedivosti* Konvencije o suzbijanju obiteljskog nasilja, Odbor ministara odlučio je osnovati multidisciplinarni odbor sa zadaćom da razvije zakonski obvezujuće standarde koji bi pokrili oba područja: nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje.

19. Kao rezultat, zamjenici ministara Vijeća Europe usvojili su na svojem 1044. sastanku 10. prosinca 2008. godine opis posla za Ad hoc Odbor za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (CAHVIO), za pripremu jednog ili više zakonski obvezujućih instrumen(a)ta “za sprečavanje i borbu protiv obiteljskog nasilja, uključujući i specifične oblike nasilja nad ženama, druge oblike nasilja nad ženama te za zaštitu i pružanje potpore žrtvama takvog nasilja kao i procesuiranje počinitelja”. Zamjenici su zatražili i da CAHVIO “predstavi, do 30. lipnja 2009. godine, privremeno izvješće o svojem stajalištu o predmetu i sadržaju predloženog instrumenta/instrumenata, metodama rada i vremenskom rasporedu rada, kako bi Odbor ministara mogao donijeti odluku, ako je potrebno, o tim pitanjima”. Privremeno izvješće odrazilo je mišljenje Odbora da bi fokus Konvencije trebao biti uklanjanje nasilja nad ženama. Nadalje, Konvencija bi se bavila obiteljskim nasiljem koje nerazmjerno pogađa žene, dopuštajući primjenu njezinih odredbi na sve žrtve obiteljskog nasilja. Na svojem 1062. sastanku 1. srpnja 2009. godine zamjenici su “razmotrili privremeno izvješće (...)” te “pozvali CAHVIO da nastavi svoj rad u skladu s programom rada i vremenskim rasporedom navedenima u privremenom izvješću te, posebno, da pripremi instrumente predložene u izvješću”. Na toj osnovi, u prosincu 2009. godine CAHVIO je započeo pregovore o Konvenciji o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. CAHVIO je održao šest sastanaka, u prosincu 2009. te u veljači, lipnju/srpnju, rujnu, studenom i prosincu 2010. godine, kako bi finalizirao tekst.

20. Tekst Nacrta konvencije CAHVIO je odobrio na svojem sastanku u prosincu 2010. godine te ga predao Odboru ministara radi predaje Parlamentarnoj skupštini na izražavanje mišljenja. Dana 11. ožujka 2011. godine Parlamentarna skupština dala je svoje mišljenje o Nacrtu Konvencije.

21. Nastavljajući se na *Preporuku REC(2002)5 o zaštiti žena od nasilja* Konvencija uspostavlja, prvi put u Europi, zakonski obvezujuće standarde za sprečavanje nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, zaštitu žrtava i kažnjavanje počinitelja. Popunjava značajnu prazninu u zaštiti ljudskih prava za žene te potiče Stranke da prošire svoju zaštitu na sve žrtve obiteljskog nasilja. Također, uokviruje iskorjenjivanje nasilja nad ženama u širem kontekstu postizanja prave ravnopravnosti žena i muškaraca te tako znatno unapređuje priznavanje nasilja nad ženama kao oblik diskriminacije.

II. Komentari uz odredbe Konvencije

PREAMBULA

22. Preambula potvrđuje predanost potpisnica ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Navodi samo najvažnije međunarodne pravne instrumente koji se izravno bave opsegom ove Konvencije u okviru Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda.

23. Tijekom procesa pregovaranja o ovoj Konvenciji, ti međunarodni pravni instrumenti, osobito oni koje je pripremila Vijeće Europe, uzeti su u obzir. Nadalje, priređivači Nacrta imali su na umu sljedeće preporuke Parlamentarne skupštine Vijeća Europe: *Preporuku 1450 (2000) o nasilju nad ženama u Europi*, *Preporuku 1582 (2002) o obiteljskom nasilju nad ženama*, *Preporuku 1723 (2005) o prisilnim brakovima i dječjim brakovima*, *Preporuku 1759 (2006) o parlamentima ujedinjenima u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, *Preporuku 1777 (2007) o seksualnim napadima povezanim s "drogama za silovanje"*, *Preporuku 1817 (2007) o parlamentima ujedinjenima u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama: srednjoročna procjena Kampanje*, *Preporuku 1847 (2008) o borbi protiv nasilja nad ženama: prema Konvenciji Vijeća Europe*, *Preporuku 1873 (2009) o seksualnom nasilju nad ženama u oružanim sukobima*, *Preporuku 1868 (2009) o djelovanju za borbu protiv rodno utemeljenih kršenja ljudskih prava, uključujući i otmicu žena i djevojčica*, *Preporuku 1861 (2009) o feminicidu*, *Preporuku 1881 (2009) o hitnoj potrebi borbe protiv takozvanih 'zločina iz časti'*, *Preporuku 1887 (2009) o silovanju žena, uključujući i silovanje u braku*, *Preporuku 1891 (2009) o migranticama: posebno izloženima riziku od obiteljskog nasilja te Preporuku 1905 (2010) o djeci svjedocima obiteljskog nasilja*. Isto tako, priređivači Nacrta uzeli su u obzir i *Preporuku 260(2009) o borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama te Rezoluciju 279(2009) o borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama* Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe.

24. Nadalje, pregovori su nadahnuti sljedećim političkim deklaracijama:

- a. Deklaracijom i Programom djelovanja usvojenima na 5. Europskoj ministarskoj konferenciji o ravnopravnosti žena i muškaraca (Skoplje, 22.-23. siječnja 2003.);
- b. Akcijskim planom usvojenim na Trećem sastanku na vrhu šefova država i vlada Vijeća Europe (Varšava, 16.-17. svibnja 2005.);
- c. Deklaracijom "Postizanje stvarne ravnopravnosti spolova" koju je usvojio Odbor ministara Vijeća Europe (Madrid, 12. svibnja 2009.);
- d. *Rezolucijom br. 1 o sprečavanju i odgovaranju na obiteljsko nasilje* usvojenom na 29. Konferenciji ministara pravosuđa Vijeća Europe (Tromsø, Norveška, 18.-19. lipnja 2009.);
- e. Akcijskim planom i Rezolucijom usvojenima na 7. Konferenciji ministara Vijeća Europe odgovornih za ravnopravnost žena i muškaraca (Baku, 24.-25. svibnja 2010.);
- f. *Pekinškom deklaracijom i Platformom za djelovanje* usvojenima na Četvrtoj svjetskoj konferenciji žena 1995. godine, izvješćem Ad hoc Odbora čitavog 23. posebnog zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda (Peking + 5 – Politička deklaracija i Dokument o ishodima) kao i političkom deklaracijom sa 49. zasjedanja Komisije Ujedinjenih naroda za status žena 2005. godine (Peking + 10) te 54. zasjedanja Komisije Ujedinjenih naroda za status žena 2010. godine (Peking + 15) te "Žene 2000: Ravnopravnost spolova, razvoj i mir za 21. stoljeće".

25. Preambula iznosi osnovni cilj Konvencije: stvaranje Europe bez nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. S tom svrhom čvrsto uspostavlja vezu između postizanja ravnopravnosti spolova i iskorjenjivanja nasilja nad ženama. Na temelju te premise prepoznaje strukturnu prirodu nasilja nad ženama te da je ono manifestacija povijesno nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca. Kao posljedica, Preambula postavlja preduvjete za različite mjere sadržane u Konvenciji koje uokviruju iskorjenjivanje nasilja nad ženama u širem kontekstu borbe protiv diskriminacije žena i postizanja ravnopravnosti spolova u zakonu i praksi. Potrebno je također napomenuti da termin “diskriminacija žena” treba tumačiti na način da sadrži “svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na temelju spola koje ima učinak ili svrhu umanjiti ili poništiti priznavanje, uživanje ili ostvarivanje prava žena, bez obzira na njihovo bračno stanje, na temelju ravnopravnosti muškaraca i prava žena, ljudskih prava i temeljnih sloboda u političkom, ekonomskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili bilo kojem drugom području” kao što je navedeno u Članku 1. CEDAW-a. Istodobno, priređivači Nacrta željeli su dati na znanje da se nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje mogu objasniti i razumjeti na različite načine na strukturalnoj, skupnoj i pojedinačnoj razini. Nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje složeni su fenomeni te je potrebno koristiti razne pristupe u međusobnim kombinacijama kako bi ih se razumjelo.

26. Priređivači Nacrta željeli su naglasiti da nasilje nad ženama teško krši i umanjuje ili poništava uživanje ljudskih prava od strane žena, osobito njihovih temeljnih prava na život, sigurnost, slobodu, dostojanstvo, tjelesni i emocionalni integritet, te da ga stoga vlade ne mogu ignorirati. Štoviše, prepoznali su da nasilje ne utječe loše samo na žene, nego i na društvo u cjelini te da je stoga potrebno žurno djelovati. Konačno, naglasili su činjenicu da su neke skupine žena, kao što su žene i djevojčice s invaliditetom, često izložene većem riziku od nasilja, ozljeda, zlostavljanja, zapostavljanja ili zapuštanja, lošeg postupanja ili iskorištavanja i unutar i izvan doma.

27. Uz potvrdu da je nasilje nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje nad ženama, izrazito rodni fenomen, potpisnice jasno prepoznaju da i muškarci i dječaci također mogu biti žrtve obiteljskog nasilja te da se treba baviti i takvim nasiljem. Kad su u pitanju djeca, daje se na znanje da ona ne moraju biti izravno pogođena nasiljem da bi ih se smatralo žrtvama, nego da je i svjedočenje obiteljskom nasilju traumatično te stoga dovoljno da ih se viktimizira.

28. Priređivači Nacrta željeli su naglasiti da obveze sadržane u ovoj Konvenciji ne zahtijevaju od Stranaka poduzimanje mjera koje su suprotne ustavnim odredbama ili temeljnim načelima povezanima sa slobodom tiska i slobodom izražavanja u drugim medijima.

29. Važno je napomenuti da mjere sadržane u Konvenciji ne ugrožavaju pozitivne obveze zemalja da zaštite prava priznata *Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (ECHR). Mjere također trebaju uzeti u obzir sve više slučajeva običajnog prava Europskog suda za ljudska prava koji postavljaju važne standarde u području nasilja nad ženama i koji su priređivačima Nacrta dali smjernice za razradu brojnih pozitivnih obveza i mjera potrebnih za sprečavanje takvog nasilja.

POGLAVLJE I.

Svrhe, definicije, ravnopravnost i nediskriminacija, opće obveze

ČLANAK 1. – SVRHE KONVENCIJE

30. Stavak 1. navodi svrhe Konvencije. Stavak 1 (a) navodi kao posebnu svrhu Konvencije zaštitu žena od svih oblika nasilja kao i sprečavanje, procesuiranje i uklanjanje nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

31. U skladu s prepoznavanjem sadržanim u Preambuli o postojanju veze između iskorjenjivanja nasilja nad ženama i postizanja ravnopravnosti spolova u zakonu i praksi, stavak 1 (b) navodi da će Konvencija pridonijeti uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i promicanju stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca. Priređivači Nacrta smatrali su neophodnim to jasno navesti kao jednu od svrha Konvencije.

32. Stavak 1 (c) odražava potrebu za sveobuhvatnim pristupom zaštiti i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Oblici nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije imaju razorne posljedice za žrtve. Potrebno je izraditi sveobuhvatan okvir kako bi se ne samo osigurala njihova daljnja sigurnost, ponovno uspostavilo njihovo fizičko i psihološko zdravlje, nego i kako bi im se omogućilo da ponovno izgrade svoje živote. Osnova ovog okvira treba biti pristup utemeljen na ljudskim pravima.

33. Stavak 1 (d) bavi se međunarodnom suradnjom, o kojoj *POGLAVLJE VIII.* sadrži detalje. Međunarodna suradnja ne ograničava se na pravnu suradnju u kaznenim i građanskim predmetima, nego se proširuje na razmjenu informacija kako bi se spriječili kazneni prijestupi utvrđeni Konvencijom te osigurala zaštita od neposredne štete.

34. Uklanjanje nasilja zahtijeva opsežnu međuresornu suradnju kao dio integriranog pristupa. Osiguravanje ovog pristupa sprečavanju i borbi protiv nasilja navodi se kao posljednja svrha Konvencije u stavku 1 (e). Dalje se razvija u *POGLAVLJU II.* i ostalim dijelovima Konvencije.

35. Stavak 2. ističe da, kako bi se osigurala učinkovita implementacija njezinih odredaba od strane Stranaka, ova Konvencija uspostavlja specifičan mehanizam praćenja. To je način da se osigura poštivanje Konvencije od strane Stranaka te jamstvo dugoročne djelotvornosti Konvencije (vidi komentare uz *POGLAVLJE IX.*).

ČLANAK 2. – OPSEG KONVENCIJE

36. Stavak 1. navodi da je fokus ove Konvencije na svim oblicima nasilja nad ženama što uključuje obiteljsko nasilje nad ženama. Priređivači Nacrta smatrali su važnim naglasiti da su većina žrtava obiteljskog nasilja žene.

37. Odredba sadržana u stavku 2. o opsegu Konvencije potiče Stranke da primjenjuju ovu Konvenciju i na obiteljsko nasilje nad muškarcima i djecom. Stoga je na Strankama da odluče hoće li proširiti primjenjivost Konvencije na te žrtve. To mogu učiniti na način koji smatraju najprimjerenijim, uzimajući u obzir specifičnu

nacionalnu situaciju i događaje u svojem društvu. Međutim, s ciljem održavanja fokusa na raznim oblicima rodno utemeljenog nasilja nad ženama, stavak 2. zahtijeva od Stranaka da posebnu pažnju posvete žrtvama tog oblika nasilja pri implementaciji Konvencije. To znači da rodno utemeljeno nasilje nad ženama, u svojim raznim manifestacijama, od kojih je jedna obiteljsko nasilje, mora biti u središtu svih mjera poduzetih u implementaciji Konvencije.

38. Osnovna načela međunarodnog humanitarnog prava i *Rimski statut* Međunarodnog kaznenog suda, na koje se upućuje u Preambuli Konvencije, potvrđuju pojedinačnu kaznenu odgovornost prema međunarodnom pravu za nasilje koje se pojavljuje prvenstveno (ali ne isključivo) tijekom oružanog sukoba. Članak 7. *Rimskog statuta* (zločini protiv čovječnosti počinjeni kao dio širokog ili sustavnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva) i članak 8. (ratni zločin) uključuju kaznena djela nasilja počinjenog uvelike nad ženama kao što su silovanje i seksualno nasilje. Međutim, oblici nasilja pokriveni ovom Konvencijom ne prestaju tijekom oružanog sukoba ili razdoblja okupacije. Stavak 3. stoga osigurava nastavak primjenjivosti Konvencije tijekom oružanog sukoba kao dopunu načelima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog kaznenog prava.

ČLANAK 3. – DEFINICIJE

39. Članak 3. navodi nekoliko definicija primjenjivih u čitavoj Konvenciji.

DEFINICIJA "NASILJA NAD ŽENAMA"

40. Definicija "nasilja nad ženama" pojašnjava da će se u svrhu Konvencije razumijevati da nasilje nad ženama predstavlja kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije. To je u skladu sa svrhom Konvencije navedenom u članku 1 (b) te je to potrebno imati na umu pri implementaciji Konvencije. Drugi dio definicije jednak je kao i onaj sadržan u *Preporuci REC(2002) 5 Odbora ministara Vijeća Europe zemljama članicama o zaštiti žena od nasilja, Općoj preporuci br 19. CEDAW Odbora o nasilju nad ženama (1992)* kao i u članku 1. *Deklaracije Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama*. Priređivači Nacrta su je međutim proširili tako da uključuje pojam "ekonomske štete" koja se može povezati s psihološkim nasiljem.

DEFINICIJA "OBITELJSKOG NASILJA"

41. Članak 3. (b) navodi definiciju obiteljskog nasilja koje pokriva činove tjelesnog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja koji se događaju među članovima obitelji ili domaćinstva, bez obzira na biološke ili zakonske obiteljske veze. U skladu s navedenim u stavku 40., ekonomsko nasilje može se povezati s psihološkim nasiljem. Obiteljsko nasilje uključuje uglavnom dvije vrste nasilja: nasilje intimnih partnera između sadašnjih ili bivših bračnih ili izvanbračnih partnera te međugeneracijsko nasilje, koje se obično pojavljuje između roditelja i djece. Definicija je rodno neutralna te uključuje žrtve i počinitelje obaju spolova.

42. Obiteljsko nasilje kao nasilje intimnih partnera uključuje tjelesno, seksualno, psihološko ili ekonomsko nasilje između sadašnjih ili bivših bračnih partnera kao i sadašnjih ili bivših izvanbračnih partnera. Ono predstavlja oblik nasilja koji nerazmjerno pogađa žene i stoga je izrazito rodno označen. Iako se može činiti da termin "obiteljsko" ograničava kontekst u kojem se takvo nasilje može pojaviti, priređivači Nacrta prepoznali su da se nasilje obično nastavlja nakon prekida odnosa

te su se stoga složili da zajedničko prebivalište žrtve i počinitelja nije neophodno. Međugeneracijsko obiteljsko nasilje uključuje tjelesno, seksualno, psihološko ili ekonomsko nasilje od strane osobe nad njezinim djetetom ili roditeljem (zlostavljanje starijih osoba) ili takvo nasilje između bilo koja druga dva ili više članova obitelji različitih generacija. Ni ovdje zajedničko prebivalište žrtve i počinitelja nije neophodno.

DEFINICIJA "RODA"

43. Budući da Konvencija nameće obvezu sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama unutar šireg okvira postizanja ravnopravnosti između žena i muškaraca, priređivači Nacrta smatrali su da je važno definirati termin "rod". U kontekstu ove Konvencije termin rod, temeljen na dvama spolovima, muškom i ženskom, pojašnjava da postoje i društveno konstruirane uloge, ponašanja, aktivnosti i atributi koje određeno društvo smatra primjerenim za žene i muškarce. Istraživanja su pokazala da određene uloge ili stereotipi proizvode neželjene ili štetne prakse i pridonose da se nasilje nad ženama smatra prihvatljivim. Kako bi se prevladale takve rodne uloge, članak 12 (1) uokviruje iskorjenjivanje predrasuda, običaja, tradicija i ostalih praksi koje se temelje na ideji inferiornosti žena ili na stereotipnim rodnim ulogama kao opću obvezu za sprečavanje nasilja. Na drugim mjestima, Konvencija poziva na rodno razumijevanje nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja kao temelj za sve mjere za zaštitu i potporu žrtvama. To znači da se ti oblici nasilja moraju rješavati u kontekstu prevladavajuće neravnopravnosti žena i muškaraca, postojećih stereotipa, rodnih uloga i diskriminacije žena kako bi se adekvatno odgovorilo na složenost ovog fenomena. Termin "rod" prema ovoj definiciji nije zamišljen kao zamjena za termine "žena" i "muškarac" koji se rabe u Konvenciji.

DEFINICIJA "RODNO UTEMELJENOG NASILJA NAD ŽENAMA"

44. Termin "rodno utemeljeno nasilje nad ženama" koristi se u čitavoj Konvenciji i odnosi na nasilje koje je usmjereno na ženu zbog toga što je žena ili koje nerazmjerno pogađa žene. Razlikuje se od ostalih vrsta nasilja po tome što je žrtvin rod primaran motiv za djela nasilja opisana pod točkom a. Drugim riječima, rodno utemeljeno nasilje odnosi se na svaku štetu počinjenu protiv žene, a koja je i uzrok i rezultat nejednakih odnosa moći na temelju razlika između žena i muškaraca koji vode do podređenog statusa žene i u privatnoj i u javnoj sferi. Ova vrsta nasilja duboko je ukorijenjena u društvenim i kulturnim strukturama, normama i vrijednostima koje vladaju društvom te se obično nastavlja zahvaljujući kulturi poricanja i šutnje. Korištenje izraza "rodno utemeljeno nasilje nad ženama" u ovoj Konvenciji razumije se kao ekvivalent izrazu "rodno utemeljeno nasilje" korištenom u Općoj preporuci br. 19 CEDAW Odbora o nasilju nad ženama (1992), Deklaraciji Opće skupštine Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama (1993) i Preporuci REC(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe zemljama članicama o zaštiti žena od nasilja (2002). Ovaj izraz treba razumjeti tako da je usmjeren na zaštitu žena od nasilja koje je rezultat rodnih stereotipa, a koje posebno uključuje žene.

DEFINICIJA "ŽRTVE"

45. Konvencija sadrži velik broj upućivanja na žrtve. Termin "žrtva" odnosi se i na žrtve nasilja nad ženama i na žrtve obiteljskog nasilja, kako su definirani u članku 3 (a) i članku 3 (b). Dok samo žene, uključujući djevojčice, mogu biti žrtve nasilja nad ženama, žrtve obiteljskog nasilja mogu uključivati muškarce i žene, kao i djecu. U skladu s ostalim međunarodnim sporazumima o ljudskim pravima, termin "dijete" označivat će svaku osobu mlađu od osamnaest godina. Termin "žrtva" potrebno je razumjeti u skladu s opsegom Konvencije.

DEFINICIJA "ŽENE"

46. Svjesni činjenice da se mnogi oblici nasilja koje pokriva Konvencija vrše i nad ženama i nad djevojčicama, priređivači Nacrta nisu namjeravali ograničiti primjenjivost Konvencije samo na odrasle žrtve. Točka f. stoga jasno navodi da termin "žene" uključuje i djevojčice mlađe od osamnaest godina.

47. Ova Konvencija sporazum je među državama, koji stvara obveze isključivo za njih. Odredbe sadržane u člancima 3. i 4. ne stvaraju nova prava, nego pojašnjavaju postojeća ljudska prava. Sve obveze za pojedince slijedit će iz zakonskih i drugih mjera koje Stranke usvoje u skladu s Konvencijom.

ČLANAK 4. – TEMELJNA PRAVA, RAVNOPRAVNOST I NEDISKRIMINACIJA

48. Stavak 1. navodi načelo da svaka osoba ima pravo na život bez nasilja u javnoj i privatnoj sferi. Imajući na umu fokus Konvencije, priređivači Nacrta smatrali su važnim uključiti posebnu obvezu promicanja i zaštite ovog prava za žene koje su uglavnom žrtve rodno utemeljenog nasilja.

49. Diskriminacija žena plodno je tlo za toleranciju prema nasilju nad ženama. Sve mjere poduzete za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama trebaju promicati ravnopravnost žena i muškaraca budući da će jedino stvarna ravnopravnost spriječiti takvo nasilje u budućnosti. U presudi *Opuz protiv Turske*, Europski sud za ljudska prava razmotrio je međusobnu povezanost diskriminacije i nasilja nad ženama te ustvrdio da rodno utemeljeno nasilje predstavlja oblik diskriminacije budući da uglavnom pogađa žene, a zakon ne štiti žene na jednakim osnovama kao muškarce.

50. Zbog toga stavak 2. potvrđuje načelo stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca zahtijevajući od Stranaka ne samo da osude sve oblike diskriminacije žena, nego i da uvrste načelo ravnopravnosti u zakon, osiguraju njegovu praktičnu realizaciju i zabrane zakonsku diskriminaciju te ukinu diskriminirajuće zakone i prakse. Prepoznaje da je uživanje prava na život bez nasilja međusobno povezano s obvezom Stranaka da osiguraju ravnopravnost žena i muškaraca u ostvarivanju i uživanju svih građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, kao što je navedeno u instrumentima za ljudska prava Vijeća Europe, osobito *Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* i njezinim Protokolima te *Europskoj socijalnoj povelji* i ostalim međunarodnim instrumentima, osobito CEDAW-u, u kojima su Stranke.

51. Važno je napomenuti da ovaj stavak Strankama nudi dvije opcije za ispunjavanje zahtjeva uvrštavanja u zakon načela ravnopravnosti žena i muškaraca: ustavni amandman ili njegovo uvrštenje u drugi zakonski akt. Nadalje, obveza osiguravanja

praktične realizacije ravnopravnosti žena i muškaraca rješava činjenicu da je njezino uvrštenje u zakon često nedovoljno te da su potrebne praktične mjere za implementaciju tog načela na smislen način.

52. Stavak 3. zabranjuje diskriminaciju u implementaciji Konvencije od strane Stranaka. Značenje diskriminacije identično je onom navedenom u članku 14. *Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*. Popis temelja nediskriminacije poziva se na popis u članku 14. *Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (ECHR) kao i popis sadržan u Protokolu br. 12 ECHR-a. Potrebno je naglasiti da je Europski sud za ljudska prava primijenio članak 14. na temelje za diskriminaciju koji nisu izričito spomenuti u toj odredbi (vidi, na primjer, vezano uz temelj seksualne orijentacije, presudu od 21. prosinca 1999. u *Salgueiro da Silva Mouta protiv Portugala*).

53. U svjetlu tog običajnog prava, priređivači Nacrta željeli su dodati sljedeće temelje za nediskriminaciju koji su od velike važnosti za predmet Konvencije: rod, seksualna orijentacija, rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje te status migranta ili izbjeglice ili drugi status, što znači da je ovo otvoren popis. Istraživanje traženja pomoći od strane žrtava nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, ali i pružanja usluga u Europi, pokazuje da je diskriminacija određenih skupina žrtava još uvijek vrlo raširena. Žene još uvijek mogu iskusiti diskriminaciju od strane tijela za provedbu zakona ili pravosuđa pri prijavi činova rodno utemeljenog nasilja. Slično tome, homoseksualne, lezbijske i biseksualne žrtve obiteljskog nasilja često su isključene iz usluga potpore zbog svoje seksualne orijentacije. Određene skupine pojedinaca mogu doživjeti diskriminaciju i na temelju rodno identiteta, što jednostavno rečeno znači da rod s kojim se poistovjećuju nije u skladu sa spolom koji im je dodijeljen pri rođenju. To uključuje kategorije pojedinaca kao što su transrodne ili transseksualne osobe, transvestiti i ostale skupine osoba koje ne odgovaraju onome što je društvo utvrdilo da pripada kategorijama “muško” ili “žensko”. Nadalje, žene migranti i izbjeglice također mogu biti isključene iz usluga potpore zbog svog rezidentskog statusa. Važno je naglasiti da žene često doživljavaju višestruke oblike diskriminacije, na primjer žene s invaliditetom ili/i žene pripadnice nacionalnih manjina, Romkinje ili žene zaražene HIV/AIDS-om, da spomenemo samo neke. To se ne mijenja kad postanu žrtve rodno utemeljenog nasilja.

54. Razmjer zabrane diskriminacije naveden u stavku 3. mnogo je ograničeniji od zabrane diskriminacije žena navedene u stavku 2. ovog članka. On od Stranaka zahtijeva da se suzdrže od diskriminacije u implementaciji odredbi ove Konvencije, a stavak 2. poziva Stranke da osude diskriminaciju u područjima izvan opsega Konvencije.

55. Stavak 4. odnosi se na posebne mjere koje Stranke Konvencije mogu poduzeti kako bi povećale zaštitu žena od rodno utemeljenog nasilja – mjere koje će koristiti samo ženama. Ova odredba ne pobija opću zabranu diskriminacije. Pozivajući se na članak 4. CEDAW-a, ovaj stavak navodi da posebne mjere kojima je cilj sprečavanje i zaštita žena od rodno utemeljenog nasilja a koje nisu usmjerene na muškarce ne predstavljaju oblik diskriminacije. To je u skladu s konceptom diskriminacije kako ga tumači Europski sud za ljudska prava u svojem običajnom pravu u vezi s člankom 14. ECHR-a. Konkretnije, ovo običajno pravo jasno je pokazalo da ne

predstavlja svaka distinkcija ili razlika u postupanju diskriminaciju. Kao što je naveo Sud, na primjer u presudi *Abdulaziz, Cabales i Balkandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, “razlika u postupanju je diskriminirajuća ako nema objektivnog ili razumnog opravdanja, to jest, ako nije usmjerena na legitiman cilj ili ako nema razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti”. Činjenica da žene doživljavaju rodno utemeljeno nasilje, uključujući i obiteljsko nasilje, u znatno većoj mjeri nego muškarci može se smatrati objektivnim i razumnim opravdanjem za korištenje resursa i poduzimanje posebnih mjera samo u korist žena žrtava.

56. Vidi stavak 47.

ČLANAK 5. – OBVEZE DRŽAVE I DUŽNA PAŽNJA

57. Prema međunarodnom pravu, država je odgovorna za osuđivanje međunarodnog protupravnog čina koji joj pripada kroz postupanje svojih predstavnika kao što su policija, imigracijski službenici i zatvorski službenici. Ovo načelo navedeno je u člancima o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine (2001) Međunarodne pravne komisije, koji su široko prihvaćeni kao običajno međunarodno pravo. Prema međunarodnom pravu za ljudska prava, država ima i negativne obveze i pozitivne obveze: državni službenici moraju i poštivati zakon i suzdržati se od osuđivanja međunarodnih protupravnih čina te moraju zaštititi pojedince od osuđivanja od strane drugih nedržavnih dionika. Članak 5. stavak 1. navodi obvezu države da osigura da se njezine vlasti, službenici, predstavnici, institucije i drugi dionici koji postupaju u ime države suzdrže od činova nasilja nad ženama, a stavak 2. navodi obvezu Stranaka da provedu dužnu pažnju u vezi s djelima koja pokriva opseg ove Konvencije koja počine nedržavni dionici. U oba slučaja, ako se propusti to učiniti, država će biti odgovorna.

58. Zahtjev za dužnom pažnjom usvojen je u više međunarodnih instrumenata za ljudska prava, tumačenja i presuda u pogledu nasilja nad ženama. Oni uključuju *Opću preporuku br. 19 CEDAW Odbora o nasilju nad ženama* (1992), članak 4. *Deklaracije o uklanjanju nasilja nad ženama Opće skupštine Ujedinjenih naroda* (1993), *Konvenciju o sprečavanju nasilja nad ženama* (Konvenciju Belém do Pará, 1994), koju je usvojila Organizacija američkih država, kao i *Preporuku REC(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe zemljama članicama o zaštiti žena od nasilja* (2002). Nadalje, sadržaj članka 5. odražava običajno pravo Europskoga suda za ljudska prava. U svojem novijem običajnom pravu o obiteljskom nasilju, Sud je usvojio obvezu dužne pažnje (vidi presudu *Opuz protiv Turske*, 2009). Utvrdio je da pozitivna obveza zaštite prava na život (članak 2. ECHR-a) zahtijeva od državnih vlasti da provedu dužnu pažnju, na primjer, poduzimanjem preventivnih operativnih mjera, u zaštiti pojedinca čiji je život izložen riziku.

59. Uzevši kao pozadinu ove događaje u međunarodnom pravu i sudstvu, priređivači Nacrta smatrali su važnim uvrstiti načelo dužne pažnje u ovu Konvenciju. To nije obveza rezultata, nego obveza načina. Od Stranaka se zahtijeva da organiziraju svoj odgovor na sve oblike nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije na način koji omogućuje relevantnim vlastima da ustrajno spriječe, istraže, kazne i osiguraju nadoknadu štete za takva djela nasilja. Ako se to ne učini, država će biti odgovorna za djelo koje se inače pripisuje isključivo nedržavnom dioniku. Kao takvo, nasilje

nad ženama koje počine nedržavni dionici prelazi prag predavljanja kršenja ljudskih prava kao što je navedeno u članku 2. budući da Stranke imaju obvezu poduzeti zakonske i druge mjere potrebne za korištenje dužne pažnje u sprečavanju, istraživanju, kažnjavanju i nadoknađivanju štete za djela nasilja koja pokriva opseg ove Konvencije, kao i osiguravanju zaštite žrtvama, a nečinjenje toga predavlja kršenje i umanjivanje ili poništavanje ostvarivanja njihovih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

60. Termin “naknada štete” može obuhvaćati različite oblike naknade štete prema međunarodnom pravu za ljudska prava kao što su restitucija, naknada, rehabilitacija, zadovoljština i jamčenje neponavljanja. Što se tiče naknade, važno je napomenuti da će ovaj oblik nadoknade štete Stranka pružiti jedino pod uvjetima navedenima u članku 30 (2) ove Konvencije. Konačno, termin “nedržavni subjekt” odnosi se na privatne osobe, koncept koji je već izražen u točki II. *Preporuke REC (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja*.

ČLANAK 6. – RODNO OSJETLJIVE POLITIKE

61. Budući da je članak 6. postavljen u *POGLAVLJE I*. koje se bavi i općim obvezama Stranaka, njegova primjena proširuje se na sve druge članke Konvencije. Priroda ove obveze je dvojaka. S jedne strane, zahtijeva od Stranaka da osiguraju da se rodna perspektiva ne primjenjuje samo u izradi mjera u implementaciji Konvencije, nego i pri evaluaciji njihovog učinka. To znači da se procjena učinka roda mora provoditi u stadiju planiranja svake mjere koju Stranka poduzima u implementaciji ove Konvencije. To nadalje znači da se tijekom stadija evaluacije od Stranaka zahtijeva da odrede postoji li rodna razlika u učinku odredaba.

62. S druge strane, ovaj članak poziva Stranke da promiču i implementiraju politike usmjerene na postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca i na osnaživanje žena. Ova obveza dopunjuje obvezu da se osudi i zabrani diskriminacija sadržana u članku 4. stavku 2. Uvjereni u potrebu postizanja ravnopravnosti žena i muškaraca i osnaživanja žena kako bi se prekinuli svi oblici nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije, priređivači Nacrta vjerovali su da je neophodno Strankama nametnuti obvezu koja nadilazi posebne mjere koje treba poduzeti za sprečavanje i borbu protiv takvog nasilja kako bi se postigao ovaj cilj. To je povezano sa svrhama Konvencije navedenima u članku 1., osobito s promicanjem stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca, uključujući i osnaživanjem žena, kao što je navedeno u članku 1. (b).

POGLAVLJE II.

Integrirane politike i prikupljanje podataka

63. Slično kao i ostale nedavne konvencije pregovarane na razini Vijeća Europe, ova Konvencija slijedi “3 P STRUKTURU” Sprečavanje, Zaštita i Progon (“Prevention”, “Protection”, “Prosecution”). No budući da učinkovit odgovor na sve oblike nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije zahtijeva više od mjera u ta tri područja, priređivači Nacrta smatrali su neophodnim uključiti dodatno “P” (Integrirane Politike).

ČLANAK 7. – SVEOBUHVAATNE I KOORDINIRANE POLITIKE

64. Stavak 1. zahtijeva od Stranaka da izrade i implementiraju politike koje će sadržavati mnoštvo mjera koje trebaju poduzeti različiti dionici i tijela a koje, u cjelini, nude potpun odgovor na nasilje nad ženama. Ova obveza dalje se razvija u stavku 2. On zahtijeva od Stranaka da osiguraju da se usvojene politike implementiraju putem učinkovite međuresorne suradnje svih nadležnih tijela. Primjeri dobre prakse u nekim zemljama članicama pokazuju da se rezultati poboljšavaju kad tijela za provedbu zakona, pravosuđe, ženske nevladine organizacije, agencije za zaštitu djece i ostali relevantni partneri ujedine snage u konkretnom slučaju, na primjer, kako bi provele preciznu procjenu rizika ili izradile plan sigurnosti. Ova vrsta suradnje ne smije se oslanjati na pojedince uvjerenе u korist podjele informacija, nego zahtijeva smjernice i protokole koje moraju slijediti sva tijela, kao i dostatno usavršavanje stručnjaka o njihovoj upotrebi i koristima.

65. Kako bi se osiguralo da stručno znanje i perspektiva relevantnih dionika, tijela i institucija pridonose stvaranju politika u ovom području, stavak 3. poziva na uključivanje "svih relevantnih dionika, kao što su vladina tijela, nacionalni, regionalni i lokalni parlamenti i uprave, nacionalne institucije za ljudska prava i organizacije civilnog društva". Ovo je neiscrpan popis dionika, koje su priređivači Nacrta željeli pokriti, osobito ženske nevladine organizacije i organizacije migranata, ali i vjerske institucije. Nacionalne institucije za ljudska prava odnose se na institucije osnovane u skladu s načelima UN-a za nacionalne institucije za promicanje i zaštitu ljudskih prava, usvojenima Rezolucijom 48/134, 1993 Opće skupštine Ujedinjenih naroda. Budući da nacionalne institucije za ljudska prava postoje u mnogim zemljama članicama Vijeća Europe, priređivači Nacrta smatrali su važnim uključiti ih na popis relevantnih dionika, gdje postoje. Ova odredba ne sadrži obvezu osnivanja takvih institucija tamo gdje one ne postoje. Uključivanjem nacionalnih, regionalnih i lokalnih parlamenata u ovu odredbu, priređivači Nacrta željeli su odraziti različite razine vlasti za izradu zakona u Strankama s federalnim sustavom. Jedan način da se osiguraju elementi sveobuhvatnih i koordiniranih politika s jedne strane i uključivanje svih relevantnih institucija i tijela s druge bio bi izrada nacionalnih akcijskih planova.

ČLANAK 8. – FINANCIJSKI RESURSI

66. Cilj ovog članka jest osigurati alokaciju odgovarajućih financijskih i ljudskih resursa i za aktivnosti koje provode javne vlasti i one relevantnih nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva. Među zemljama članicama Vijeća Europe postoje različite prakse kad je u pitanju vladino financiranje nevladinih organizacija uključenih u sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Obveza je Stranka stoga alokacija financijskih i ljudskih resursa za aktivnosti koje provode nevladine organizacije i civilno društvo.

67. U pogledu različitih ekonomskih okolnosti u zemljama članicama, priređivači Nacrta izabrali su ograničiti opseg ove obveze na alokaciju odgovarajućih resursa. To znači da alocirani resursi moraju biti primjereni za postavljeni cilj ili mjeru koja će se implementirati.

ČLANAK 9. – NEVLADINE ORGANIZACIJE I CIVILNO DRUŠTVO

68. U mnogim zemljama članicama, veliku većinu usluga za žrtve obiteljskog nasilja te usluga za žrtve drugih raznih oblika nasilja nad ženama vode nevladine organizacije ili organizacije civilnog društva. One imaju dugu tradiciju pružanja skloništa, pravnih savjeta, zdravstvenog i psihološkog savjetovanja kao i vođenja telefonskih linija i ostalih neophodnih usluga.

69. Svrha ovog članka jest naglasiti važan doprinos koji te različite organizacije daju sprečavanju i borbi protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. On stoga zahtijeva od Stranaka Konvencije da priznaju njihov rad, na primjer, koristeći njihovo stručno znanje i uključujući ih kao partnere u međuresornu suradnju ili u implementaciju sveobuhvatnih vladinih politika na koje poziva članak 7. Izvan takvog priznanja, ovaj članak zahtijeva od Stranaka Konvencije da aktivno potiču i podupiru rad tih predanih nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva. To znači omogućiti im da obavljaju svoj posao na najbolji mogući način. Iako se članak 9. odnosi samo na nevladine organizacije i civilno društvo aktivno u borbi protiv nasilja nad ženama, to ne bi trebalo spriječiti Stranke u koraku dalje i pružanju potpore radu koji provode nevladine organizacije i civilno društvo koje se usredotočuju na obiteljsko nasilje u širem opsegu.

ČLANAK 10. – TIJELO ZA KOORDINACIJU

70. Stavak 1. određuje i obvezu povjeravanja jednom ili više vladinih tijela četiriju specifičnih zadaća: koordinaciju, implementaciju, praćenje i evaluaciju politika i mjera koje je ta Stranka Konvencije razvila za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. To se može učiniti osnivanjem novih službenih tijela ili davanjem mandata za ove zadaće službenim tijelima koja već postoje. Termin "službeno tijelo" potrebno je razumjeti kao bilo koji subjekt ili instituciju unutar vlade. To može biti tijelo osnovano ili koje već postoji na nacionalnoj ili regionalnoj razini. O veličini, zaposlenicima i financiranju odlučit će Stranke, kao i o tome kojem subjektu će odgovarati i koje će obveze izvještavanja imati. U pogledu zadaća implementacije, praćenja i evaluacije, to tijelo treba postojati na razini strukture Stranke koja je odgovorna za provedbu mjera. To znači da će u strukturi federalne vlade možda biti potrebno više od jednog tijela.

71. Četiri zadaće koje tijelo ili tijela imaju mandat provesti imaju za cilj osigurati da razne mjere koje poduzima Stranka u implementaciji ove Konvencije budu dobro koordinirane i da vode do usklađenog napora svih tijela i svih sektora vlade. Štoviše, cilj im je osigurati stvarnu implementaciju svih novih politika i mjera. Zadaća praćenja zadana tim tijelima ograničena je na praćenje kako i koliko učinkovito se politike i mjere za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije implementiraju na nacionalnoj i/li regionalnoj i lokalnoj razini. Ne proširuje se na praćenje usklađenosti s Konvencijom u cjelini, što je zadaća koju provodi neovisni, međunarodni mehanizam za praćenje naveden u Poglavlju IX. Konvencije (vidi komentare uz Poglavlje IX.). Na kraju, evaluacija politika i mjera koje ta tijela imaju mandat provesti sastoji se od znanstvene evaluacije određene politike ili mjere kako bi se procijenilo zadovoljava li potrebe žrtava i ispunjava li svoju svrhu te kako bi se otkrile neželjene posljedice. To će zahtijevati pouzdane administrativne podatke i podatke o stanovništvu, na prikupljanje kojih članak 11. obvezuje Stranke Konvencije. Zbog toga, tijela stvorena u skladu s ovim člankom

imaju i zadaću koordinacije prikupljanja potrebnih podataka i analize i širenja rezultata. Neke zemlje članice osnovale su opservatorije za nasilje nad ženama koji već prikupljaju mnogo različitih podataka. Oni mogu služiti kao primjeri, no priređivači Nacrta odlučili su prepustiti Strankama odluku o tome kako osigurati koordinaciju, analizu i širenje podataka od strane tih tijela.

72. Stavak 2. ovog članka ovlašćuje ta tijela da primaju informacije u okviru ove Konvencije koje je poduzela određena Stranka u skladu s Poglavljem VIII. (vidi komentare uz Poglavlje VIII.). Važno je napomenuti da je, radi zaštite podataka, ovlast ograničena na primanje informacija opće naravi (vidi komentare uz članak 65.). Obveza je stoga ograničena na osiguravanje da se tijela stvorena u skladu s ovim člankom informira, općenito i bez upućivanja na pojedinačne slučajeve, o aktivnostima međunarodne suradnje, uključujući i međusobnu pravnu pomoć u građanskim i kaznenim predmetima. Svrha je omogućiti im da ispune svoju ulogu.

73. Informacije i znanje stečeni razmjenom iskustava i prakse od velike su vrijednosti u sprečavanju i borbi protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Stavak 3. stoga daje tijelima osnovanima u skladu s ovim člankom mogućnost traženja kontakata i uspostavljanja odnosa sa sličnim tijelima osnovanima u drugim Strankama Konvencije. To će omogućiti važnu razmjenu iskustava koja je obostrano produktivna i voditi daljnjem usklađivanju praksi.

ČLANAK 11. – PRIKUPLJANJE PODATAKA I ISTRAŽIVANJE

74. Sustavno i adekvatno prikupljanje podataka dugo se prepoznavalo kao osnovna komponenta učinkovitog stvaranja politika u području sprečavanja i borbe protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Unatoč tom priznanju, rijetki su primjeri sustavno prikupljenih administrativnih podataka ili podataka o stanovništvu u zemljama članicama Vijeća Europe. Nadalje, dostupni podaci rijetko su usporedivi među zemljama ili tijekom vremena, što rezultira ograničenim razumijevanjem opsega i razvoja problema. Sprečavanje i borba protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja zahtijeva stvaranje politika utemeljeno na dokazima. To podrazumijeva učinkovito dokumentiranje magnitude nasilja stvaranjem pouzdanih, usporedivih podataka kako bi se vodile politike i pratila implementacija mjera za rješavanje problema. Ovo poglavlje sadrži obvezu rješavanja važnosti redovitog prikupljanja reprezentativnih i usporedivih podataka za razvoj i implementaciju politika za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Ono utvrđuje vrstu podataka koje će biti potrebno prikupiti, analizirati i pripremiti za širenje od strane tijela za koordinaciju osnovanih u skladu s člankom 10. te predanih Skupini neovisnih stručnjaka (GREVIO) odgovornoj za praćenje implementacije Konvencije (vidi Poglavlje IX.). Nadalje, ono naglašava potrebu za pružanjem potpore istraživanjima u području nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

75. Narav obveze sadržane u stavku 1. je dvojaka. Kao prvo, kako bi se stvorile i implementirale politike utemeljene na dokazima i procijenilo zadovoljavaju li potrebe osoba izloženih nasilju, točka a. zahtijeva od Stranaka da prikupljaju sortirane relevantne statističke podatke u redovnim intervalima o slučajevima svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Precizne statističke informacije posebno dizajnirane tako da budu usmjerene na žrtve i počinitelje takvog nasilja

nisu važne samo u naporima da se podigne svijest među tvorcima politika i javnosti o težini problema, nego mogu potaknuti i prijave od strane žrtava i svjedoka. Relevantni statistički podaci mogu uključivati administrativne podatke prikupljene iz statistike zdravstvenih i socijalnih službi, tijela za provedbu zakona i nevladinih organizacija, kao i sudske podatke zabilježene od strane sudskih vlasti, uključujući i javne tužitelje. Primjereno prikupljeni statistički administrativni i sudski podaci mogu pridonijeti nacionalnom odgovoru Stranaka na sve oblike nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije traženjem informacija o uspješnosti poslovanja vladinih institucija kao i informacija o zločinima kojima se bave vlasti u sklopu kaznenog postupka. Administrativni podaci temeljeni na uslugama uključuju na primjer sustavno bilježenje podataka o tome kako žrtve takvog nasilja koriste usluge te kako im vladina tijela i javni (i privatni) zdravstveni sektor zauzvrat služe u njihovom traženju pravde, zdravstvene skrbi, savjetovanja, smještaja ili druge potpore. Podaci o klijentima tijela vezanih za korištenje usluga nisu ograničeni samo na procjenu učinkovitosti postojećih politika, nego mogu pružiti i temelj za procjenu administrativnog troška takvog nasilja. Nadalje, sudski podaci mogu pružiti informacije o kaznama i karakteristikama osuđenih osoba, kao i o stopi osuđivanja.

76. Kao posljedica, javne vlasti kao što su sudstvo, policija i službe socijalne skrbi trebat će uspostaviti sustave podataka koji nadilaze unutarnje vođenje evidencije za potrebe tijela. Opet, kako bi se pokazalo je li došlo do poboljšanja ili pada učinkovitosti mjera i politika za sprečavanje, zaštitu i procesuiranje, potrebno je relevantne statističke administrativne i sudske podatke prikupljati u redovnim intervalima. Korisnost i relevantnost takvih podataka ovisi iznad svega o kvaliteti bilježenja. Iako su priređivači Nacrta smatrali da je najbolje prepustiti Strankama izbor korištenih kategorija podataka, kao minimalan zahtjev, zabilježeni podaci o žrtvi i počinitelju trebaju se razvrstati po spolu, dobi, vrsti nasilja kao i odnosu počinitelja i žrtve, geografskoj lokaciji te drugim čimbenicima koje Stranke smatraju relevantnima, primjerice invaliditetu. Zabilježeni podaci trebaju sadržavati i informacije o stopama osuđivanja počinitelja svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije, uključujući i broj izdanih naloga za zaštitu. Studija Vijeća Europe o "Prikupljanju administrativnih podataka o obiteljskom nasilju u zemljama članicama Vijeća Europe" (EG-VEW-DC(2008)STUDY) utvrđuje ove i druge kategorije i stvara model pristupa koji sadrži preporuke o prikupljanju administrativnih podataka izvan trenutačnih praksi.

77. Kao drugo, točka b stvara obvezu Strankama da pruže potporu istraživanjima u području svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Neophodno je da Stranke temelje svoje politike i mjere za sprečavanje i borbu protiv takvih oblika nasilja na najnovijim istraživanjima i znanju u ovom području. Istraživanja su ključan element stvaranja politika na temelju dokaza te stoga mogu znatno pridonijeti poboljšanju svakodnevnih, realnih odgovora na nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje od strane pravosuđa, službi za potporu te tijela za provedbu zakona. Ova odredba stoga zahtijeva od Stranaka da se obvežu pružati potporu istraživanjima kako bi dobile daljnje znanje o izvornim uzrocima i posljedicama ovog problema, stopama pojavnosti i kažnjavanja, kao i o učinkovitosti mjera poduzetih u implementaciji Konvencije.

78. Stavak 2. navodi detalje obveze Stranaka da nastoje provoditi istraživanja među stanovništvom. To podrazumijeva prikupljanje podataka koji su statistički reprezentativni za ciljanu populaciju tako da se jednostavno mogu uopćiti na veću populaciju. Istraživanja među stanovništvom mogu pružiti općenitije sociološki usmjerene uvide u učestalost, narav, odrednice i posljedice svih oblika nasilja pokrivenih ovom Konvencijom. Ona također mogu pružiti pouzdane podatke o iskustvima žrtava nasilja, razlozima njihovog neprijavlivanja, primljenim uslugama, kao i o mišljenjima i stavovima žrtava prema takvom nasilju. Stranke se dodatno obvezuju provoditi takva istraživanja u pravilnim intervalima kako bi izradile relevantne i usporedne procjene učestalosti i trendova svih oblika nasilja koje obuhvaća opseg ove Konvencije prateći njihov razvoj longitudinalno. U tom slučaju, izbor veličine uzorka populacije i redovitost takvih istraživanja prepuštaju se Strankama. Ovisno o strankama, opsezi takvih istraživanja mogu biti nacionalni, regionalni ili lokalni. Međutim, važno je naglasiti da kombinacija tih razina može pružiti makroskopski pogled na fenomen istodobno naglašavajući lokalne i regionalne posebnosti. Pri planiranju istraživanja među stanovništvom, Stranke se mogu referirati na *Višedržavnu studiju o zdravlju žena i obiteljskom nasilju nad ženama* Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) i na *Međunarodno istraživanje nasilja nad ženama* (IVAWS).

79. Priređivači Nacrta smatrali su važnim naglasiti razlike između istraživanja provedenih među stanovništvom i administrativnih i sudskih statističkih podataka budući da služe za različite svrhe i odgovaraju na različita pitanja. Prva mogu otkriti stupanj težine i učestalosti kao i socioekonomske i kulturne čimbenike koji dovode do nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, dok druga mogu pridonijeti rješavanju pitanja kapaciteta vladinih tijela i ocijeniti učinkovitost usluga koje se pružaju žrtvama takvog nasilja. Korištenje obiju vrsta metoda prikupljanja podataka zajedno može pomoći u dobivanju dubinske slike problema. Zbog nedostatka zajedničkih definicija i zajedničkih pokazatelja za procjenu učestalosti i trendova nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, podaci koji su dostupni rijetko omogućuju usporedbu među državama. Zbog toga bi za Stranke bilo korisno da se usklade prikupljanja podataka sa standardiziranim pokazateljima i metodama koje već postoje ili su trenutačno u izradi. Stranke trebaju uzeti u obzir postojeće događaje ili inicijative kako bi dale pouzdane i usporedive podatke, na primjer istraživanje nasilja nad ženama Agencije za temeljna prava Europske unije.

80. Kao što je navedeno u članku 65., proces prikupljanja, pohranjivanja i obrade prikupljenih podataka treba biti u skladu sa standardima o zaštiti podataka navedenim u *Konvenciji o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka Vijeća Europe* (ETS BR. 108), kako bi se osigurala povjerljivost i poštivanje privatnosti žrtava, počinitelja i drugih uključenih osoba. Standardi izneseni u članku 65. ne odnose se samo na slučajeve međunarodne razmjene podataka, nego na sve procese prikupljanja, pohranjivanja i obrade prikupljenih podataka.

81. Upotpunjujući članak 68. (7), treći stavak ovog članka povlači za sobom obvezu Stranaka da podastru prikupljene podatke neovisnoj Skupini stručnjaka koja se navodi u Poglavlju IX. kako bi potaknule međunarodnu suradnju i omogućile međunarodnu usporedivost. To ne samo što omogućuje prepoznavanje postojećih dobrih praksi, nego i pridonosi njihovom usklađivanju među Strankama ove Konvencije.

82. Naposljetku, stavak 4. sadrži obvezu osiguravanja dostupnosti prikupljenih podataka javnosti u skladu s člankom 11. Međutim, Strankama se ostavlja da same odrede oblik i sredstva, kao i vrstu informacija koje će biti dostupne. Prigodom objavljivanja prikupljenih podataka javnosti u skladu s člankom 11., Stranke trebaju posebnu pozornost posvetiti pravima na privatnost uključenih osoba.

POGLAVLJE III.

Prevenција

83. Ovo poglavlje sastoji se od različitih odredaba koje pripadaju u prevenciju u širem smislu tog pojma. Prevencija nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja zahtijeva dalekosežne promjene u stavovima šire javnosti, prevladavanjem rodni stereotipa i podizanjem svijesti. Lokalne i regionalne vlasti mogu biti ključni akteri u implementaciji tih mjera tako da ih prilagode specifičnim okolnostima.

ČLANAK 12. – OPĆE OBVEZE

84. Ovaj članak sastoji se od niza općih mjera prevencije koje čine temelj i predstavljaju sveobuhvatna načela za specifičnije obveze sadržane u sljedećim člancima ovog poglavlja.

85. Obveze sadržane u stavku 1. temelje se na uvjerenju priređivača Nacrta da na postojeće obrasce ponašanja žena i muškaraca često utječu predrasude, rodni stereotipi te običaji i tradicije koji su rodno polarizirani. Od Stranaka Konvencije stoga se zahtijeva da poduzmu mjere nužne za promicanje promjena u mentalitetu i stavovima. Svrha ove odredbe jest da se utječe na srca i umove pojedinaca koji svojim ponašanjem pridonose održavanju oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Kao opća obveza, ovaj stavak ne ulazi u detalje poput predlaganja specifičnih mjera koje treba poduzeti, prepuštajući ih diskrecijskom pravu Stranaka.

86. Stavak 2. zahtijeva od Stranaka Konvencije da poduzmu potrebne zakonske i druge mjere za sprečavanje svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije od strane svih fizičkih ili pravnih osoba. Ovisno o nacionalnim pravnim sustavima, neke od ovih mjera zahtijevat će donošenje zakona, a druge ne.

87. Uz zabranu diskriminacije navedene u članku 4. stavku 3., ovaj stavak zahtijeva pozitivnu akciju kako bi se osiguralo da se sve preventivne mjere posebno odnose i na potrebe izloženih osoba i uzmu ih u obzir. Počinitelji često biraju takve žrtve zato što znaju da će se one zbog svoje situacije rjeđe uspjeti obraniti ili tražiti procesuiranje počinitelja i druge oblike naknade štete. U svrhu ove Konvencije, osobe koje su postale izložene zbog posebnih okolnosti uključuju: trudnice i žene s malom djecom, osobe s invaliditetom, uključujući i one s mentalnim ili kognitivnim oštećenjima, osobe koje žive u ruralnim ili udaljenim područjima, korisnici opojnih sredstava, prostitutke, osobe s nacionalnim ili etničkim manjinskim podrijetlom, migrante – uključujući nezabilježene migrante i izbjeglice, homoseksualne muškarce i žene, biseksualne i transrodne osobe kao i HIV pozitivne osobe, beskućnike, djecu i starije.

88. Stavak 4. naglašava da svi članovi društva mogu dati važan doprinos prevenciji nasilja i treba ih poticati da to i čine. Budući da mnoge oblike nasilja pokrivena ovom Konvencijom uglavnom čine muškarci i dječaci, priređivači Nacrta smatraju da je važno naglasiti njihovu osobitu ulogu u prevenciji takvog nasilja. Imajući na umu činjenicu da većina muškaraca i dječaka nisu počinitelji, priređivači Nacrta žele istaknuti da njihov doprinos može imati različite oblike naročito kao uzori, nositelji promjena i zagovornici ravnopravnosti žena i muškaraca i međusobnog poštovanja. Govoreći protiv nasilja, potičući druge muškarce u djelovanju koje promiče ravnopravnost spolova i bivajući uzori tako da aktivno preuzimaju brižnu ulogu i obiteljske obveze, muškarci daju važan doprinos.

89. Stavak 5. jasno ističe da se kultura, običaji, vjera, tradicija i takozvana "čast" ne mogu prizvati da opravdaju bilo koji čin nasilja koji pokriva opseg ove Konvencije. Stranke Konvencije stoga su obvezne osigurati da njihovi nacionalni zakoni ne sadrže zakonske rupe za tumačenja nadahnuti takvim uvjerenjima. Štoviše, takva obveza proširuje se i na sprečavanje svih službenih izjava, izvješća ili objava koji opravdavaju nasilje na temelju kulture, običaja, vjere, tradicije ili takozvane "časti". Ova odredba također utvrđuje ključno načelo prema kojem se na zabranu svih oblika nasilja navedenih u Konvenciji nikada ne može pozvati kao na ograničenje kulturnih ili vjerskih prava i sloboda počinitelja. Ovo načelo važno je za društva u kojima posebne etničke i vjerske zajednice žive zajedno i u kojima se dominantni stavovi prema prihvatljivosti rodno utemeljenog nasilja razlikuju ovisno o kulturnom ili vjerskom porijeklu.

90. Zaokružujući popis općih preventivnih mjera, stavak 6. poziva na promicanje posebnih programa i aktivnosti za osnaživanje žena. To podrazumijeva osnaživanje u svim aspektima života, uključujući i političko i ekonomsko osnaživanje. Ova obveza odraz je višeg cilja postizanja ravnopravnosti spolova povećanjem djelovanja žena i smanjivanjem njihove izloženosti nasilju.

ČLANAK 13. – PODIZANJE SVIJESTI

91. Svrha ovog članka jest osigurati da opća javnost bude potpuno informirana o različitim oblicima nasilja koje žene redovito trpe kao i o različitim manifestacijama obiteljskog nasilja. To će pomoći svim članovima društva da prepoznaju takvo nasilje, govore protiv njega i pruže podršku žrtvama kao susjedi, prijatelji, rodbina ili kolege, kada je to moguće i primjereno. Obveza povlači za sobom pokretanje redovitih kampanja ili programa za podizanje javne svijesti koji se bave tim pitanjima i objašnjavaju ih na rodno osjetljiv način. Aktivnosti podizanja svijesti trebaju uključivati širenje informacija o ravnopravnosti žena i muškaraca, nestereotipnim rodnom ulogama te nenasilnom rješavanju sukoba u međuljudskim odnosima. Štoviše, priređivači Nacrta smatrali su važnim da sve kampanje naglašavaju štetne posljedice koje nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje može u izravnom ili neizravnom obliku imati na djecu.

92. Mnoge nevladine organizacije imaju dugu tradiciju uspješne provedbe aktivnosti za podizanje svijesti – na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Ova odredba stoga potiče na suradnju s nacionalnim institucijama za ljudska prava i tijelima za ravnopravnost, civilnim društvom i nevladinim organizacijama, naročito ženskim organizacijama, gdje je primjereno, kako bi se utjecalo na opću javnost. Priređivači

Nacrta međutim namjeravali su obuhvatiti otvoren popis aktera. Nadalje, uključivanje fraze “gdje je to primjereno” u odredbu znači da Stranke nisu obvezne osnovati takva tijela ili institucije ukoliko oni ne postoje. Naposljetku, treba naglasiti da se pojam ženska organizacija odnosi na ženske nevladine organizacije koje djeluju u području zaštite i potpore ženama žrtvama nasilja nad ženama.

93. Stavak 2. proširuje obvezu na širenje konkretnih informacija o dostupnim vladinim ili nevladinim mjerama prevencije. To podrazumijeva masovnu distribuciju letaka ili postavljanje plakata s informacijama ili internetskih materijala s informacijama o uslugama koje nude policija ili lokalna zajednica, informacije o kontaktima lokalnih, regionalnih ili nacionalnih službi kao što su telefonske linije za pomoć ili skloništa i mnoge druge.

ČLANAK 14. – OBRAZOVANJE

94. Stavovi, uvjerenja i obrasci ponašanja oblikuju se vrlo rano u životu. Promicanje ravnopravnosti spolova, uzajamnog poštovanja u međuljudskim odnosima i nenasilja moraju početi što je ranije moguće i to je prvenstveno odgovornost roditelja. Obrazovne institucije, međutim, imaju važnu ulogu u poticanju promicanja tih vrijednosti.

95. U stavku 1. ovaj članak razmatra potrebu za izradom, kada Stranke smatraju da je primjereno, nastavnih materijala za sve razine obrazovanja (primarno, sekundarno i tercijarno obrazovanje) koji promiču takve vrijednosti i prosvjetljuju učenike u pogledu različitih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Kad Stranke smatraju da su nastavni materijali primjereni, oni se moraju prilagoditi sposobnostima učenika što znači da bi, na primjer, nastavni materijali za osnovnu školu trebali biti u skladu s intelektualnim kapacitetom učenika osnovnih škola. Nastavni materijal predstavlja bilo koji oblik formalno razvijenog i odobrenog materijala koji čini dio nastavnog plana i programa i kojemu, kada je to primjereno, svi učitelji u određenoj školi imaju pristup te se od njih zahtijeva ili traži da ga koriste u razredu. Kao što riječi “kada je to primjereno”, upućuju na to da priređivači Nacrta nisu željeli nametnuti određeni model Strankama. Umjesto toga, ova odredba ostavlja Strankama da same odluče za koju vrstu školovanja i za koje dobne skupine učenika smatraju da je takav nastavni materijal primjeren. Priređivači Nacrta odlučili su se za te riječi kako bi omogućili maksimalnu fleksibilnost u implementaciji ove odredbe, uzimajući u obzir i različite mogućnosti Stranaka pri određivanju nastavnih materijala. Neke države, na primjer, određuju ciljeve učenja u svojim formalnim nastavnim planovima i programima, a odluku o primjerenim radnim metodama i nastavnim materijalima koji se koriste u postizanju tih ciljeva učenja prepuštaju školama. Pojam “formalni nastavni plan i program” odnosi se na planirani program ciljeva, sadržaja, iskustava učenja, resursa i procjena koje nude škole, kada je to primjereno. Ne odnosi se na sporedne lekcije koje se mogu naučiti u školi zbog određenih politika škole.

96. Stavak 2. proširuje obvezu promicanja načela ravnopravnosti žena i muškaraca, nestereotipnih rodni uloga, uzajamnog poštovanja, nenasilnog rješavanja sukoba u međuljudskim odnosima u svim neformalnim obrazovnim aktivnostima kao i u svim sportskim, kulturnim ili slobodnim aktivnostima te u medijima. Diljem zemalja članica Vijeća Europe postoje različiti oblici neformalnog obrazovanja koji se obično nazivaju različitim imenima. Općenito, pojam “neformalne obrazovne

aktivnosti” odnosi se na organizirane obrazovne aktivnosti izvan formalnih sustava, kao što su lokalne ili vjerske obrazovne ustanove, aktivnosti, projekti i institucije utemeljeni na socijalnoj pedagogiji te bilo koji drugi oblik obrazovne aktivnosti koji nude lokalne skupine ili druge organizacije (kao što su izviđači, ljetni kampovi, izvanškolske aktivnosti itd.). Sportske, kulturne i slobodne aktivnosti odnose se na ustanove koje nude aktivnosti za razonodu u području sporta, glazbe, umjetnosti ili bilo kojem drugom području i koji pridonose cjeloživotnom procesu učenja iz svakodnevnog iskustva.

97. Nadalje, ovaj stavak zahtijeva od Stranaka Konvencije da uključe medije u mjere za promicanje gore navedenih načela. Važno je naglasiti da su priređivači Nacrta jasno naznačili da bilo koja mjera poduzeta u ovom pogledu treba pridati posebnu pozornost temeljnom načelu neovisnosti medija i slobode tiska.

ČLANAK 15. – USAVRŠAVANJE STRUČNJAKA

98. Usavršavanje i senzibilizacija stručnjaka za različite uzroke, manifestacije i posljedice svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije pružaju učinkovito sredstvo u prevenciji takvog nasilja. Ne samo što omogućava podizanje svijesti među stručnjacima o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju, usavršavanje pridonosi i promjeni stajališta i ponašanja stručnjaka u pogledu žrtava. Nadalje, ono znatno poboljšava narav i kvalitetu potpore koja se daje žrtvama.

99. Vrlo je važno da stručnjaci u redovitom kontaktu sa žrtvama ili počiniteljima imaju odgovarajuće znanje o pitanjima povezanim s tim vrstama nasilja. Zbog toga stavak 1. nameće Strankama obvezu da osiguraju ili pojačaju odgovarajuće usavršavanje za relevantne stručnjake koji se bave žrtvama ili počiniteljima svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije o pitanjima kao što su prevencija i otkrivanje takvog nasilja, ravnopravnost žena i muškaraca, potrebe i prava žrtava, kao i o načinu sprečavanja sekundarne viktimizacije. Početno stručno usavršavanje i praktično usavršavanje treba omogućiti relevantnim stručnjacima da steknu odgovarajuće alate za prepoznavanje i upravljanje slučajevima nasilja, u ranoj fazi, te da primjereno poduzmu preventivne mjere korištenjem senzibilnosti i vještina potrebnih za primjereno i učinkovito obavljanje posla. Priređivači Nacrta smatrali su kako je najbolje da Stranke same odluče kako će organizirati usavršavanje relevantnih stručnjaka. Međutim, važno je osigurati da relevantno usavršavanje bude trajno i praćeno primjerenim naknadnim aktivnostima kako bi se osigurala odgovarajuća primjena novostečenih vještina. Naposljetku, važno je da relevantno usavršavanje bude poduprto i ojačano jasnim protokolima i smjernicama koji postavljaju standarde koje se očekuje da će osoblje slijediti u svojim područjima. Učinkovitost tih protokola, kada su relevantni, treba kontinuirano pratiti, pregledavati, a kada je potrebno, poboljšavati.

100. Relevantni stručnjaci mogu uključivati stručnjake u sudstvu, pravnoj praksi, agencijama za provedbu zakona te u područjima zdravstva, socijalne skrbi i obrazovanja. Pri usavršavanju stručnjaka koji su uključeni u sudske postupke (naročito sudaca, tužitelja i odvjetnika) Stranke moraju uzeti u obzir zahtjeve koji proizlaze iz neovisnosti sudačke profesije i autonomije koju imaju u pogledu organizacije usavršavanja za svoje članove. Priređivači Nacrta željeli su naglasiti da ova odredba nije u suprotnosti s pravilima koja utvrđuju autonomiju pravnih profesija, nego da

od Stranaka traži da osiguraju da usavršavanje bude dostupno onim stručnjacima koji ga žele.

101. Sadržaj stavka 2. povezan je s višim ciljem Konvencije da se utvrdi sveobuhvatan pristup sprečavanju i borbi protiv svih oblika nasilja koje ona pokriva. Ova odredba traži od Stranaka da potiču da usavršavanje navedeno u stavku 1. također uključuje usavršavanje o koordiniranoj međuresornoj suradnji, nadopunjujući na taj način obveze iznesene u članku 7. ove Konvencije. Posljedično, stručnjake je također potrebno podučiti vještinama u međuresornom radu, osposobljavajući ih pritom za rad u suradnji s drugim stručnjacima iz raznih drugih područja.

ČLANAK 16. – PREVENTIVNA INTERVENCIJA I TERAPIJSKI PROGRAMI

102. Preventivna intervencija i terapijski programi razvijeni su kako bi pomogli počiniteljima da promijene svoje stavove i ponašanje kako bi se spriječili daljnji čini obiteljskog nasilja i seksualnog nasilja.

103. Stavak 1. zahtijeva od Stranaka Konvencije da uspostave ili pruže potporu uspostavljanju programa, ukoliko ne postoje, ili podupru postojeće programe za počinitelje obiteljskog nasilja. Postoje mnogi različiti modeli za rad s počiniteljima te odluka o tome kako će djelovati ostaje na Strankama ili pružateljima usluga. Međutim, sljedeće središnje elemente treba poštivati u svim modelima.

104. Intervencijski programi obiteljskog nasilja trebaju biti utemeljeni na najboljim praksama i onome što istraživanja otkrivaju o najučinkovitijim načinima rada s počiniteljima. Programi trebaju poticati počinitelje da preuzmu odgovornost za svoja djela i preispitaju svoje stavove i uvjerenja prema ženama. Ovaj tip intervencije zahtijeva vješte i obučene posrednike. Uz usavršavanje u psihologiji i prirodi obiteljskog nasilja, trebaju imati i potrebne kulturne i jezične vještine koje im omogućuju rad s različitim muškarcima koji pohađaju takve programe. Štoviše, ključno je da ti programi nisu stvoreni u izolaciji, nego da su stvoreni u uskoj suradnji sa službama za pomoć ženama, tijelima za provedbu zakona, sudstvom, službama za uvjetnu kaznu te uredima za zaštitu djece ili dječju skrb, kada je to primjereno. Sudjelovanje u tim programima može biti određeno sudskom odlukom ili dobrovoljno. U svakom slučaju, ono može utjecati na odluku žrtve da ostane ili napusti zlostavljača ili pružiti žrtvi lažan osjećaj sigurnosti. Kao rezultat toga, prioritet mora biti pridan potrebama i sigurnosti žrtava, uključujući njihova ljudska prava.

105. Drugi stavak ovog članka sadrži obvezu da se uspostave ili podupru terapijski programi za počinitelje seksualnih napada i silovanja. To su programi posebno stvoreni za terapiju osuđenih seksualnih prijestupnika, unutar i izvan zatvora, s ciljem minimiziranja ponavljanja djela. Diljem zemalja članica Vijeća Europe postoje različiti modeli i pristupi. Ponovno, priređivači Nacrta smatrali su da je najbolje ostaviti mogućnost odabira kako voditi takve programe Strankama i/li pružateljima usluga. Njihov krajnji cilj mora biti prevencija ponavljanja kaznenih djela i uspješna reintegracija počinitelja u zajednicu.

ČLANAK 17. – SUDJELOVANJE PRIVATNOG SEKTORA I MEDIJA

106. Stavak 1. sadrži dvije različite obveze. Kao prvo, traži od Stranaka Konvencije da potiču privatni sektor, sektor informacijske i komunikacijske tehnologije (u daljnjem

tekstu ICT sektor) te medije na sudjelovanje ne samo u razvoju lokalnih, regionalnih i nacionalnih politika i napora za sprečavanje nasilja nad ženama, nego i na to da sudjeluju u njihovoj implementaciji. Pojedinim tvrtkama prepušta se odluka hoće li djelovati i koju vrstu djelovanja će poduzeti. Važnost ovoga, u pogledu medija, jest takva da tekst izričito naglašava kako poticanje Stranaka mora poštivati slobodu izražavanja i neovisnost medija pri čemu se posljednje može naročito sagledati iz perspektive uredničke neovisnosti.

107. Kao drugo, on traži od Stranaka da potiču privatni sektor, ICT sektor i medije da postave smjernice i standarde samoregulacije kako bi poboljšali poštovanje dostojanstva žena i tako pridonijeli sprečavanju nasilja nad njima. Međutim, upućivanje u članku 17. stavku 1. na politike, smjernice i standarde samoregulacije za sprečavanje nasilja nad ženama treba tumačiti kao poticanje da sve više privatnih tvrtki utvrdi protokole ili smjernice o, na primjer, tome kako se odnositi prema slučajevima seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu. On također ima za cilj potaknuti ICT sektor i medije da prihvate standarde samoregulacije kako bi se suzdržali od štetnog rodnog stereotipiziranja i širenja omalovažavajućih slika žena ili slika koje povezuju nasilje i seks. Štoviše, to znači poticanje tih aktera da utvrde etičke kodekse ponašanja za medijsko praćenje nasilja nad ženama koje treba biti utemeljeno na pravima, rodno osjetljivo i nesenzacionalističko. Sve te mjere moraju se poduzeti s poštovanjem prema temeljnim načelima povezanim sa slobodom izražavanja, slobodom tiska i umjetničkom slobodom.

108. Vijeće Europe je preko svojeg Odbora ministara i Parlamentarne skupštine dugo pozivalo na prestanak rodnog stereotipiziranja i neravnopravnosti žena i muškaraca izdavanjem sljedećih preporuka:

- *Preporuka br. R (84)17 Odbora ministara zemljama članicama o ravnopravnosti žena i muškaraca u medijima;*
- *Preporuka 1555 (2002) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe o slici žena u medijima;*
- *Preporuka 1799 (2007) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe o slici žena u reklamiranju;*
- *Rezolucija 1751 (2010) i Preporuka 1931 (2010) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe o borbi protiv seksističkih stereotipa u medijima.*

109. Cilj ovog članka jest ovim naporima dati nov poticaj kako bi se ostvario dugoročni cilj sprečavanja i borbe protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Kao što je Upravni odbor za medije i nove komunikacijske službe (CDMC) naveo u komentarima uz gore spomenutu Preporuku 1931 (2010), "Rješavanje rodnih stereotipa pridonijet će smanjivanju neravnopravnosti, uključujući i rodno nasilje, koje je jedan od njezinih najneprihvatljivijih izraza. Uzevši u obzir da će učinkovito rješavanje ovog pitanja neminovno morati uzeti u obzir temeljno načelo neovisnosti medija, isključivo regulatorne mjere ne mogu predstavljati zadovoljavajuć odgovor. Stoga zadaća uvelike pada na same medije, koji moraju ugraditi načelo ravnopravne prezentacije i pravednog postupanja s raznim osobama s njihovim specifičnim identitetima u svoje profesionalne kodekse i mehanizme samoregulacije i boriti se protiv stereotipa u svakodnevnoj praksi. Čak bi još učinkovitije moglo biti razmatranje rješenja kroz modele i pristupe upravljanja."

POGLAVLJE IV.

Zaštita i potpora

110. Dok je krajnji cilj Konvencije sprečavanje svih oblika nasilja koje pokriva njezin opseg, žrtvama je potrebna odgovarajuća zaštita od daljnjeg nasilja, potpora i pomoć kako bi nadvladale višestruke posljedice takvog nasilja te kako bi ponovno izgradile svoje živote. Ovo poglavlje sadrži niz obveza za uspostavljanje specijaliziranih kao i općih usluga potpore za zadovoljavanje potreba osoba izloženih nasilju.

ČLANAK 18. – OPĆE OBVEZE

111. Ovaj članak navodi više općih načela koja je potrebno poštivati u pružanju usluga zaštite i potpore.

112. Stavak 1. sadrži opću obvezu poduzimanja zakonskih i drugih mjera za zaštitu svih žrtava na njihovu teritoriju od svih daljnjih činova nasilja koje pokriva ova Konvencija.

113. U skladu s općim međuresornim i sveobuhvatnim pristupom koji promiče Konvencija, stavak 2. zahtijeva od Stranaka Konvencije da osiguraju da, u skladu s unutarnjim pravom, postoje odgovarajući mehanizmi koji osiguravaju učinkovitu suradnju među sljedećim tijelima, koje su priređivači Nacrta odredili kao relevantne: sudstvo, javni tužitelji, tijela za provedbu zakona, lokalne i regionalne vlasti te nevladine organizacije. Dodavanjem “drugih relevantnih organizacija” priređivači Nacrta osigurali su da ovaj popis ostane otvoren kako bi se omogućila suradnja s bilo kojom drugom organizacijom koju Stranka smatra relevantnom. Termin “mehanizam” odnosi se na bilo koju formalnu ili neformalnu strukturu kao što su dogovoreni protokoli, okrugli stolovi ili bilo koja druga metoda koja omogućuje većem broju stručnjaka da surađuju na standardiziran način. Ne zahtijeva osnivanje službenog tijela ili institucije.

114. Naglasak stavljen na suradnju među ovim akterima proizlazi iz uvjerenja da oblike nasilja koje pokriva ova Konvencija najbolje rješava na usklađen i koordiniran način više tijela. Tijela za provedbu zakona koja su često prva u kontaktu sa žrtvama kad ih se pozove na mjesto zločina moraju moći žrtvu uputiti na specijalizirane službe za potporu, na primjer, sklonište ili krizni centar za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja, koje često vode nevladine organizacije. Ove službe za potporu pružit će žrtvi potporu osiguravanjem zdravstvene skrbi, prikupljanjem forenzičkih dokaza ako je potrebno, psihološkim i pravnim savjetovanjem. Također će pomoći žrtvi u poduzimanju sljedećeg koraka, što često zahtijeva i rad s pravosuđem. Važno je napomenuti da ova obveza nije ograničena na žrtve, nego se proširuje i na svjedoke, osobito imajući na umu djecu svjedoke.

115. Stavak 3. navodi ciljeve i kriterije kojima usluge zaštite i potpore trebaju težiti ili na kojima se trebaju temeljiti. Kao prvo, sve poduzete mjere trebaju se temeljiti na rodnom razumijevanju nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. To znači da ponuđene usluge moraju pokazati pristup, relevantan za njihove korisnike, koji prepoznaje rodnu dinamiku, učinak i posljedice ovih oblika nasilja i koji djeluje unutar okvira ravnopravnosti spolova i ljudskih prava.

116. Kao drugo, ovaj stavak traži da sve takve mjere uzmu u obzir odnose između žrtava, počinitelja, djece i njihove šire okoline kako bi se izbjegao rizik zadovoljavanja njihovih potreba u izolaciji ili bez prihvatanja njihove društvene stvarnosti. Priređivači Nacrta smatrali su da je važno osigurati da se potrebe žrtava procjenjuju u svjetlu svih relevantnih okolnosti kako bi se stručnjacima omogućilo donošenje informiranih i primjerenih odluka. Termin “integrirani pristup” odnosi se na integrirani pristup utemeljen na ljudskim pravima koji se naziva “pristup tri P”, a koji je usmjeren na integrirano sprečavanje, zaštitu i procesuiranje (PREVENTION, PROTECTION, PROSECUTION).

117. Kao treće, mjere i usluge koje su dobronamjerne, ali koje ne razmatraju dovoljno razorne učinke nasilja i duljinu procesa oporavka ili koje se bezosjećajno odnose prema žrtvama, nose rizik od reviktimizacije korisnika usluga.

118. Nadalje, stavak 3. traži da sve mjere ciljaju na osnaživanje i ostvarivanje ekonomske neovisnosti žena žrtava takvog nasilja. To znači omogućiti da žrtve ili korisnici usluga budu upoznati sa svojim pravima i mogu donositi odluke u okolini koja im pruža potporu i koja se prema njima odnosi s dostojanstvom, poštovanjem i osjećajem. Istodobno, usluge trebaju dati žrtvama osjećaj kontrole nad njihovim životima, što u mnogim slučajevima znači izgradnju financijske sigurnosti, naročito ekonomske neovisnosti od počinitelja.

119. Neki primjeri kada su službe, uključujući odjele tijela za provedbu zakona, smještene u istoj zgradi ili u neposrednoj blizini te međusobno surađuju, pokazali su da znatno povećavaju zadovoljstvo uslugama te su u nekim slučajevima povećale spremnost žrtava da podignu optužbu ili da nastave s postupkom. Ti primjeri poznatiji su kao su “ONE-STOP-SHOP” te su iskušani i testirani za službe obiteljskog nasilja, ali se jednostavno mogu prilagoditi i za druge oblike nasilja. Zbog toga stavak 3. poziva Stranke da se potrudu smjestiti službe u istu zgradu.

120. Naposljetku, stavak 3. traži od Stranaka Konvencije da osiguraju da raspoložive usluge potpore budu dostupne izloženim osobama i odgovaraju na njihove specifične potrebe. Termin “*izložene osobe*” odnosi se na isti popis osoba koji je objašnjen u komentarima uz članak 12. Stranke trebaju učiniti te usluge dostupnima žrtvama neovisno o njihovu socioekonomskom statusu i pružati ih bez naknade kada je to moguće.

121. Svrha stavka 4. jest da se naglase ozbiljne nedaće koje žrtve često imaju tražeći pomoć i potporu. Mnoge usluge, javne i privatne, čine svoju potporu ovisnom o spremnosti žrtve da podigne tužbu ili svjedoči protiv počinitelja. Ako zbog straha ili emocionalne rastresenosti i bliskosti žrtva nije spremna podići tužbu ili odbija svjedočiti na sudu, ona ili on neće dobiti savjetovanje i smještaj. To nije u skladu s načelom osnaživanja i pristupa temeljenog na ljudskim pravima i treba se izbjegavati. Važno je naglasiti da se ova odredba prvenstveno odnosi na opće i specijalizirane službe potpore koje se navode u člancima 20. i 22. Konvencije – s iznimkom službi pravne pomoći.

122. Neki oblici nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije mogu imati međunarodnu dimenziju. Žrtve nasilja poput prisilnog braka ili obiteljskog nasilja, ali također

žene i djevojčice kojima prijete sakaćenje genitalija i koje su izvan svoje domovine, zahtijevaju konzularnu zaštitu te, moguće, i medicinsku i financijsku pomoć. Stavak 5. traži od Stranaka da poduzmu odgovarajuće mjere za pružanje potrebne konzularne pomoći te, ako je potrebno, druge zaštite i pomoći, što uključuje pomoć žrtvama nasilnih zločina, pomoć u slučajevima uhićenja ili pritvaranja, pomoć u povratak u domovinu za državljane u nevolji, izdavanje novih identifikacijskih dokumenata i drugu konzularnu pomoć.

123. Ova obveza nije ograničena na državljane Stranke Konvencije nego se odnosi i na sve druge žrtve koje, u skladu s njihovim obvezama prema međunarodnom pravu, imaju pravo na nacionalnu zaštitu od te Stranke, na primjer, državljani zemlje članice Europske unije koja sama ne nudi zaštitu posredstvom stalnog predstavništva (veleposlanstvo, generalni konzulat ili konzulat) kao što je navedeno u članku 20. (2) točka c. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

ČLANAK 19. – INFORMACIJE

124. Neposredno nakon nasilja, žrtve često nisu u stanju donijeti potpuno informirane i osnažene odluke i mnogima nedostaje okolina koja im pruža potporu. Ova odredba stavlja poseban naglasak na potrebu osiguravanja da su žrtvama pružene informacije o različitim vrstama usluga potpore i pravnim mjerama koje su im na raspolaganju. To zahtijeva pružanje informacija o tome gdje mogu dobiti koju vrstu pomoći, ako je potrebno i na jeziku koji nije službeni nacionalni jezik(ci) te pravodobno, što znači u vremenu kada žrtvi može koristiti. To međutim ne obvezuje Stranke Konvencije da pruže informacije na bilo kojem jeziku, već da se usredotoče na najčešće korištene jezike u zemlji i u pristupačnom obliku. Termin "adekvatne informacije" odnosi se na informacije koje u dovoljnoj mjeri ispunjavaju potrebe žrtve za informacijama. To može uključivati, na primjer, ne samo pružanje informacije o imenu organizacije za usluge potpore, nego i davanje letka koji sadrži detalje o kontaktima te organizacije, radnom vremenu te informacijama o točnim uslugama koje nudi.

ČLANAK 20. – OPĆE USLUGE POTPORE

125. U odredbi o uslugama za žrtve, utvrđeno je razlikovanje između općih i specijaliziranih usluga potpore. Opće usluge potpore odnose se na pomoć koju nude javne institucije kao što su socijalna služba, zdravstvena služba, služba za zapošljavanje, koje pružaju dugotrajnu pomoć i nisu isključivo namijenjene samo na korist žrtvama, nego javnosti u cjelini. Nasuprot njima, specijalizirane usluge potpore specijalizirane su za pružanje potpore i pomoći namijenjene za – često neposredne – potrebe žrtava posebnih oblika nasilja nad ženama ili obiteljskog nasilja i nisu dostupne široj javnosti. Te usluge mogu voditi ili financirati vladine institucije, a veliku većinu specijaliziranih usluga nude nevladine organizacije.

126. Obveza sadržana u članku 20. stavku 1. zahtijeva da usluge javne skrbi poput stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja ili službi za zapošljavanje, javnog obrazovanja i usluga usavršavanja, usluga javnog psihološkog i pravnog savjetovanja, ali i usluga financijske potpore, odgovore, kada je to potrebno, na specifične potrebe žrtava svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. I dok se mnoge žrtve već mogu pronaći kao korisnici takvih usluga, na njihov naročito težak položaj i traumu se ne odgovara ili se ne uzimaju u obzir uvijek dovoljno ili sustavno. Od Stranaka Konvencije se stoga zahtijeva da osiguraju žrtvama pristup takvim uslugama, da se prema njima odnose tako da im se pruži potpora i da se na njihove potrebne dostojno odgovori.

127. Zdravstvene i socijalne službe najčešće prve stupe u kontakt sa žrtvama. Stavak 2. zahtijeva da se osigura da te službe imaju adekvatne resurse kako bi odgovorile na njihove dugoročne potrebe. Nadalje, stavlja se naglasak na važnost usavršavanja članova osoblja vezano uz problematiku različitih oblika nasilja, specifične potrebe žrtava i način odgovaranja na njih tako da im pruže potporu.

ČLANAK 21. – POMOĆ U POJEDINAČNIM/KOLEKTIVNIM TUŽBAMA

128. Ova odredba iznosi obvezu Stranaka da osiguraju da žrtve imaju informacije te pristup primjenjivim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za žalbe. Termin “primjenjiv” odnosi se samo na one regionalne i međunarodne mehanizme za žalbe koje su ratificirale Stranke ove Konvencije. Zemlje članice Vijeća Europe su države stranke znatnog broja regionalnih i međunarodnih ugovora o ljudskim pravima, i većina ih je prihvatila jurisdikciju odgovarajućih tijela ugovora i mehanizme za žalbe. Nakon što iskoriste sve nacionalne pravne lijekove, žrtve svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije stoga mogu potražiti pomoć u brojnim postojećim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za žalbe. Oni mogu biti otvoreni za pojedince, koji se mogu, na primjer, obratiti Europskom sudu za ljudska prava ili CEDAW Odboru za daljnju pravnu pomoć. Oni također mogu biti i kolektivne naravi, što znači da su dostupni skupinama žrtava – primjer bi bio mehanizam kolektivnih žalbi u skladu s *Europskom socijalnom poveljom*.

129. Osiguravajući da žrtve imaju “informacije i pristup” tim mehanizmima, priređivači Nacrta željeli su naglasiti da se žrtvama trebaju dati informacije o pravilima podnošenja i proceduralnim zahtjevima koji se odnose na primjenjive regionalne i međunarodne mehanizme za žalbe te da, nakon što iskoriste sve nacionalne pravne lijekove, Stranke neće ni na koji način ometati njihov pristup tim mehanizmima.

130. Ova odredba također je usmjerena na promicanje dostupnosti osjećajne i stručne pomoći žrtvama u iznošenju takvih žalbi, koju može pružiti država, odvjetničke udruge, relevantne nevladine organizacije ili drugi mogući akteri. “Pomoć” se može sastojati od pružanja informacija i pravnog savjeta. Pružena pomoć treba biti dobro informirana i prilagođena potrebama žrtve tako da pomogne u pristupu žrtve primjenjivim mehanizmima za žalbe.

ČLANAK 22. – SPECIJALIZIRANE USLUGE POTPORE

131. Nadopunjujući obvezu sadržanu u članku 20., ova i sljedeće odredbe zahtijevaju od Stranaka Konvencije da uspostave ili osiguraju dobro opskrbljen sektor specijalizirane potpore.

132. Cilj takve specijalizirane potpore jest osigurati složenu zadaću osnaživanja žrtava optimalnom potporom i pomoći namijenjenu njihovim specifičnim potrebama. Najveći dio toga se najbolje osigurava uz pomoć ženskih organizacija i uz usluge potpore koju pružaju, na primjer, lokalne vlasti sa specijaliziranim i iskusnim djelatnicima s dubinskim poznavanjem rodno utemeljenog nasilja. Važno je osigurati da su te usluge dovoljno raširene po zemlji i pristupačne svim žrtvama. Štoviše, te službe i njihovi djelatnici trebaju biti sposobni odgovoriti na različite vrste nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije i pružiti potporu svih skupinama žrtava, uključujući i teže dostupne skupine. Vrste potpore koje takve namjenske službe trebaju pružiti uključuju osiguravanje skloništa i sigurnog smještaja, hitnu

medicinsku pomoć, prikupljanje forenzičkih medicinskih dokaza u slučaju silovanja i seksualnog napada, kratkoročno i dugoročno psihološko savjetovanje, skrb u slučaju traume, pravno savjetovanje, odvjetničko zastupanje i dodatne usluge, telefonske linije za pomoć za usmjeravanje žrtava na pravu vrstu usluge i specifične usluge za djecu kao žrtve ili kao svjedoke.

ČLANAK 23. – SKLONIŠTA

133. Ovaj članak zahtijeva od Stranaka da osiguraju osnivanje odgovarajućih, lako dostupnih skloništa u dovoljnom broju kao važnog sredstva ispunjavanja obveze pružanja zaštite i potpore. Svrha skloništa je da osiguraju izravni, najbolje cjelodnevni, pristup sigurnom smještaju za žrtve, naročito ženu i djecu, kada više nisu sigurni u svojem domu. Isključivo privremeno zbrinjavanje ili opća skloništa kao ona za beskućnike, nisu dovoljna i neće osigurati potrebnu potporu ili osnaživanje. Žrtve se suočavaju s višestrukim, međusobno isprepletenim problemima povezanim s njihovim zdravljem, sigurnošću, financijskom situacijom i dobrobiti njihove djece. Specijalizirana skloništa za žene najbolje su opremljena za rješavanje ovih problema, zbog toga što njihove funkcije nadilaze osiguravanje sigurnog smještaja. Ona osiguravaju ženama i njihovoj djeci potporu, omogućuju im da se bore sa svojim traumatičnim iskustvima, napuste nasilne veze, ponovno steknu samopouzdanje i postave temelje za neovisan život po vlastitom izboru. Nadalje, skloništa za žene igraju središnju ulogu u umrežavanju, međuresornoj suradnji i podizanju svijesti u svojim zajednicama.

134. Kako bi ispunila svoju prvotnu zadaću osiguravanja sigurnosti i zaštite za žene i djecu, neophodno je da sva skloništa primjenjuju određeni skup standarda. S tim ciljem, potrebno je procijeniti sigurnosnu situaciju svake žrtve i izraditi individualni sigurnosni plan na temelju te procjene. Tehnička sigurnost zgrade još je jedno od ključnih pitanja za skloništa jer su nasilni napadi počinitelja prijetnja ne samo za ženu i njezinu djecu, nego i za osoblje i druge ljude u okolini. Nadalje, nužna je učinkovita suradnja s policijom u sigurnosnim pitanjima.

135. Ova odredba poziva na osnivanje dostatnog broja skloništa kako bi se osigurao odgovarajući privremeni smještaj za sve žrtve. Svaka vrsta nasilja zahtijeva drugačiju potporu i zaštitu, a osoblje mora biti osposobljeno pružiti ih. Namjera termina "dovoljan broj" jest osigurati da se zadovolje potrebe svih žrtava i u pogledu mjesta u skloništu i specijalizirane potpore. Završno izvješće o aktivnostima Radne skupine Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje (EG-TFV (2008)6), preporučuje siguran smještaj u specijalizirana ženska skloništa, dostupna u svakoj regiji, s jednim obiteljskim mjestom na svakih 10 000 stanovnika. Međutim, broj mjesta u skloništu treba ovisiti o stvarnoj potrebi. Za skloništa za druge oblike nasilja broj ponuđenih mjesta opet će ovisiti o stvarnoj potrebi.

ČLANAK 24. – TELEFONSKE LINIJE ZA POMOĆ

136. Linije za pomoć jedan su od najvažnijih načina omogućivanja žrtvama da nađu pomoć i potporu. Linija za pomoć sa široko oglašenim javnim brojem koja pruža potporu i savjetovanje u kriznim situacijama te upućuje na usluge s neposrednim kontaktom, kao što su skloništa, savjetovišta ili policija, čini temelj svake usluge potpore i savjetovanja u vezi sa svim oblicima nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Ovaj članak stoga sadrži obvezu uspostavljanja nacionalnih telefonskih

linija za pomoć koje su dostupne 24 sata na dan i besplatne. Mnoge žrtve nađu se bez dokumenata i sredstava i bilo bi im teško kupiti telefonsku karticu ili pronaći potreban sitan novac kako bi platile telefonski razgovor. Potreba plaćanja čak i vrlo malog novčanog iznosa može predstavljati teret mnogima koji traže pomoć, stoga postoji ovaj zahtjev da se osigura besplatan poziv liniji za pomoć. Nadalje, u mnogim telefonskim sustavima pozivi koji se plaćaju mogu se vidjeti na telefonskom računu i tako pokazuju počinitelju da žrtva traži pomoć, što žrtvu još više ugrožava. Završno izvješće o aktivnostima Radne skupine Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje (EG-TFV (2008)6), preporučuje uspostavljenje najmanje jedne besplatne nacionalne linije za pomoć koja pokriva sve oblike nasilja nad ženama i koja je otvorena 24 sata na dan 7 dana u tjednu te koja pruža potporu u kriznim situacijama na svim relevantnim jezicima.

137. Mnogim žrtvama teško je aktivno tražiti pomoć, a prag pozivanja broja i dijeljenja intimnih i osobnih detalja je visok. Stoga je važno da pozivatelji mogu ostati anonimni, da ih savjetuju osobe koje su osposobljene za rješavanje takvih situacija te da linije za pomoć nude informacije i potporu u povjerenju, ako pozivatelji tako žele. U nekim zemljama, jednako je važno pružiti pomoć na nekoliko jezika kako bi se olakšala jezična barijera s kojom se mogu susresti neki pozivatelji.

ČLANAK 25. – POTPORA ŽRTVAMA SEKSUALNOG NASILJA

138. Traumatska narav seksualnog nasilja, uključujući silovanje, zahtijeva posebno osjetljiv odgovor osposobljenog i specijaliziranog osoblja. Žrtvama ove vrste nasilja potrebna je hitna zdravstvena skrb i potpora u traumi u kombinaciji s trenutačnim forenzičkim pregledom kako bi se prikupili dokazi potrebni za procesuiranje. Nadalje, često postoji velika potreba za psihološkim savjetovanjem i terapijom – često tjednima i mjesecima nakon događaja.

139. Članak 25. stoga stavlja poseban naglasak na pružanje ove vrste specijalizirane potpore obvezujući Stranke da osiguraju osnivanje dostatnog broja dostupnih kriznih centara za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja u dostatnom broju. Važno je napomenuti da Stranke imaju alternativu, a ne obvezu osnivanja obiju vrsta centara.

140. Krizni centri za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja mogu imati više različitih oblika. Obično ti centri nude dugoročnu pomoć koja se usredotočuje na savjetovanje i terapiju nudeći savjetovanje u neposrednom kontaktu, grupe za potporu i kontakt s ostalim službama. Također pružaju potporu žrtvama tijekom sudskog postupka osiguravajući savjetovanje među ženama i ostalu praktičnu pomoć.

141. Centri za seksualno nasilje, s druge strane, mogu se specijalizirati za hitnu zdravstvenu skrb, visokokvalitetnu forenzičku praksu i krizne intervencije. Na primjer, mogu se osnovati u bolnicama kako bi se odgovorilo na nedavni seksualni napad obavljanjem zdravstvenih pregleda i upućivanjem žrtve na specijalizirane organizacije u zajednici za daljnje usluge. Također se mogu usredotočiti na trenutačno i adekvatno upućivanje žrtve na odgovarajuće specijalizirane organizacije za pružanje potrebne skrbi kao što je određeno člankom 25. Istraživanja su pokazala da je dobra praksa provođenje forenzičkih pregleda bez obzira na to hoće li slučaj biti prijavljen policiji te pružanje mogućnosti uzimanja i spremanja uzoraka tako da se odluka o prijavi silovanja može donijeti i kasnije.

142. Zahtjev za osnivanje takvih centara nameće Strankama Konvencije obvezu osiguravanja da se osnuju u dostatnom broju, ali i da se osigura njihova laka dostupnost te da se njihove usluge provode na odgovarajući način. Završno izvješće o aktivnostima Radne skupine Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje (EG-TFV (2008)6), preporučuje da po jedan takav centar treba biti dostupan na svakih 200.000 stanovnika i da ih njihova geografska raširenost mora učiniti dostupnima žrtvama u ruralnim područjima kao i u gradovima. Namjera termina “odgovarajući” jest osigurati da ponuđene usluge budu u skladu s potrebama žrtava.

ČLANAK 26. – ZAŠTITA I POTPORA ZA DJECU SVJEDOKE

143. Izlaganje tjelesnom, seksualnom ili psihološkom nasilju i zlostavljanju među roditeljima ili drugim članovima obitelji ima snažan učinak na djecu. Ono rađa strah, izaziva traume i negativno utječe na njihov razvoj.

144. Zbog tog razloga članak 26. postavlja obvezu da se osigura da se prigodom pružanja usluga i pomoći žrtvama s djecom koja su svjedočila nasilju, uzmu u obzir prava i potrebe te djece. Termin “djeca svjedoci” ne odnosi se samo na djecu koja su prisutna tijekom nasilja i aktivni su mu svjedoci, već i onu koja su izložena vriskovima i drugim zvukovima nasilja dok se skrivaju u blizini ili su izložena dugotrajnim posljedicama takvog nasilja. Važno je prepoznati i odgovoriti na viktimizaciju djece kao svjedoka svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije i njihovo pravo na potporu. Stavak 2. stoga poziva na najbolje dokazane psihosocijalne intervencije primjerene dobi i razvojnom stupnju te koje su posebno izrađene za djecu da im pomognu nositi se s traumatskim iskustvima kada je to potrebno. Sve ponuđene usluge moraju pridati posebnu pažnju najboljim interesima djeteta.

ČLANAK 27. – PRIJAVLJIVANJE

145. Uz potrebu poticanja prijavljivanja od strane svih osoba koje su svjedoci ili imaju razumne osnove za sumnju da se nasilje koje pokriva opseg ove Konvencije dogodilo, priređivači Nacrta željeli su naglasiti važnu ulogu koju pojedinci – prijatelji, susjedi, članovi obitelji, kolege, učitelji ili drugi članovi zajednice – mogu imati u prekidanju šutnje koja obavlja nasilje. Odgovornost je svake Stranke da utvrdi nadležne vlasti kojima se takve sumnje mogu prijaviti. To mogu biti tijela za provedbu zakona, službe za zaštitu djece ili bilo koje druge mjerodavne socijalne službe. Termin “razumna osnova” odnosi se na iskreno vjerovanje koje se prijavljuje u dobroj vjeri.

ČLANAK 28. – PRIJAVLJIVANJE OD STRANE STRUČNJAKA

146. U skladu s ovim člankom Stranke Konvencije moraju osigurati da stručnjaci koji su obično vezani pravilima profesionalne tajne (na primjer, liječnici i psihijatri) imaju mogućnost prijaviti nadležnim organizacijama ili vlastima ako imaju razumne osnove vjerovati da je počinjen težak čin nasilja koji pokriva opseg ove Konvencije te da se mogu očekivati daljnji teški čini takvog nasilja. To su kumulativni zahtjevi za prijavljivanje te pokrivaju, na primjer, uobičajene slučajeve obiteljskog nasilja u kojima su žrtve već bile izložene teškim činovima nasilja i vjerojatno će se dogoditi daljnje nasilje.

147. Važno je naglasiti da ova odredba ne nameće obvezu prijavljivanja takvim stručnjacima. Ona im samo daje mogućnost da to učine bez rizika kršenja

povjerljivosti. Dok se pravila povjerljivosti mogu nametnuti putem zakona, pitanja povjerljivosti i njezinog kršenja mogu se urediti i etičkim kodeksima ili profesionalnim standardima za različite profesionalne skupine. Ova odredba traži da se osigura da ni jedna vrsta pravila o povjerljivosti ne stoji na putu mogućnosti prijavljivanja teških činova nasilja. Cilj je ove odredbe zaštititi život i neozljeđivanje žrtava, a ne započinjanje kaznene istrage. Stoga je važno omogućiti onim stručnjacima koji, nakon pažljive procjene, žele zaštititi žrtve od nasilja.

148. Termin *“pod odgovarajućim uvjetima”* znači da Stranke mogu utvrditi situacije ili slučajeve na koje se ova odredba primjenjuje. Na primjer, Stranke mogu obvezu navedenu u članku 28. učiniti ovisnom o prethodnom pristanku žrtve, s iznimkom pojedinih specifičnih slučajeva, na primjer kada je žrtva maloljetnik ili se ne može sama zaštititi zbog tjelesnog ili mentalnog invaliditeta. Štoviše, svaka Stranka je odgovorna za utvrđivanje kategorija stručnjaka na koje se odredba primjenjuje. Terminom *“određeni stručnjaci”* namjeravalo se pokriti sve stručnjake čija funkcija uključuje kontakt sa ženama, muškarcima i djecom koji mogu biti žrtve bilo kojeg oblika nasilja koji pokriva opseg ove Konvencije. Uz to, ovaj članak ne utječe na prava, u skladu s člankom 6. ECHR-a, optuženika za djela na koja se ova Konvencija odnosi, bilo da se radi o građanskim ili kaznenim postupcima.

POGLAVLJE V.

Materijalno pravo

149. Kao što je slučaj i u ostalim konvencijama Vijeća Europe o borbi protiv specifičnih oblika nasilja, zlostavljanja ili lošeg postupanja, odredbe materijalnog prava tvore ključan dio tih instrumenata. Iz istraživanja o važećim nacionalnim zakonima o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju jasno se vidi da postoje mnogi nedostaci. Stoga je nužno ojačati pravnu zaštitu i naknadu štete i uzeti u obzir postojeće dobre prakse pri uvođenju izmjena u pravne sustave svih zemalja članica kako bi se učinkovito moglo sprečavati i boriti se protiv tih oblika nasilja. Priređivači Nacrta pregledali su odgovarajuće kaznene, građanske i administrativne pravne mjere koje treba uvesti kako bi se osiguralo da Konvencija pokriva različite situacije povezane s činovima nasilja u pitanju. Kao rezultat toga, ovo poglavlje sadrži skup preventivnih, zaštitnih i kompenzacijskih mjera za žrtve i uvodi kaznene mjere protiv počinitelja onih oblika nasilja koji zahtijevaju odgovor kaznenog zakona.

150. Ovo poglavlje iznosi obvezu da se osiguraju razni građanskopravni lijekovi kako bi se žrtvama omogućilo traženje pravde i naknade – prvenstveno protiv počinitelja, ali i u odnosu na državne vlasti ako nisu ispunile svoju dužnost da predano poduzmu preventivne i zaštitne mjere.

151. POGLAVLJE V. također utvrđuje niz kaznenih djela. Ova vrsta usklađivanja domaćih zakona olakšava djelovanje protiv kaznenih djela na nacionalnoj i međunarodnoj razini iz nekoliko razloga. Nacionalne mjere za borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja često se ne provode na sustavan način ili ostaju nedovršene zbog rupa u zakonima.

152. Prvenstveni cilj kaznenopravnih mjera jest usmjeravati Stranke u stvaranju učinkovitih politika koje obuzdavaju nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje – kaznena djela koja su još uvijek, nažalost, raširena u Europi i šire.

153. Priređivači Nacrta suglasni su da, u načelu, sve kaznenopravne odredbe Konvencije trebaju biti predstavljene na rodno neutralan način; spol žrtve ili počinitelja ne smije stoga, u načelu, biti konstitutivan element kaznenog djela. Međutim, to ne sprečava Stranke da uvedu odredbe koje se posebno odnose na pojedini rod.

154. Priređivači Nacrta odlučili su da ova Konvencija treba izbjeći pokrivanje istog oblika ponašanja kojim se već bave druge konvencije Vijeća Europe, naročito *Konvencija o suzbijanju trgovanja ljudima (ETS BR. 197)* i *Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (ETS BR. 201)*.

155. Obveze sadržane u člancima 33. i 39. zahtijevaju od Stranaka da osiguraju da se određeno namjerno ponašanje kriminalizira. Priređivači Nacrta složili su se oko ovog izbora riječi kako bi obvezali Stranke da kriminaliziraju ponašanje u pitanju. Međutim, Konvencija ne obvezuje Stranke da nužno uvedu specifične odredbe koje kriminaliziraju ponašanje opisano u Konvenciji. U pogledu članka 40. (seksualno uznemiravanje) i uzimajući u obzir specifičnu narav ovakvog ponašanja, priređivači Nacrta smatrali su da ono može biti predmet pravnih lijekova prema kaznenopravnim sankcijama ili drugim pravnim sankcijama. Naposljetku, prijestupi utvrđeni u ovom poglavlju predstavljaju minimalan konsenzus koji ne isključuje njihovu nadopunu ili utvrđivanje viših standarda u domaćem zakonodavstvu.

156. U skladu s općim načelima kaznenog prava pravno valjani pristanak može ukinuti kaznenu odgovornost. Nadalje, druga pravno opravdana djela, na primjer, djela počinjena u samoobrani, zaštiti imovine ili radi nužnih medicinskih postupaka, ne podliježu kaznenim sankcijama prema ovoj Konvenciji.

ČLANAK 29. – GRAĐANSKE TUŽBE I PRAVNI LIJEKOVI

157. Stavak 1. ove odredbe usmjeren je na osiguravanje da se žrtve bilo kojeg oblika nasilja koji pokriva opseg ove Konvencije mogu obratiti nacionalnim pravnim sustavima za odgovarajuće građanskopravne lijekove protiv počinitelja. S jedne strane, to uključuje građanskopravne lijekove koji omogućavaju građanskim sudovima da naredbe osobi da prestane s određenim oblikom ponašanja, da se suzdrži od određenog oblika ponašanja u budućnosti ili da primoraju osobu da poduzme određena djela (naredba). Građanskopravni lijekovi ove vrste mogu se koristiti, na primjer, kako bi se pomoglo djevojčicama i dječacima koji su suočeni s brakom protiv svoje volje da im se vrate putovnice ili drugi važni dokumenti ako im ih je tko oduzeo protiv njihove volje (roditelji, skrbnici ili drugi članovi obitelji). Takve naredbe pomažu u pružanju zaštite od nasilja.

158. S druge strane, te ovisno o nacionalnom pravnom poretku Stranke, građanskopravni lijekovi prema ovoj odredbi mogu također uključivati i sudske naloge koji se konkretnije bave djelima nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije, kao što su nalozi za udaljavanje, nalozi zabrane pristupa i naredbe o nemaltretiranju koji se navode u članku 53. Oni su naročito važni u slučajevima obiteljskog nasilja i

nadopunjuju izravnu i često kratkoročnu zaštitu koju pružaju hitni nalozi za zaštitu koji se navode u članku 52.

159. Nadalje, građansko pravo treba pružiti pravne lijekove protiv defamacije i klevete u pogledu praćenja i seksualnog uznemiravanja, u slučaju kada takva djela nisu pokrivena kaznenim zakonima Stranaka.

160. Svi građanskopravni nalozi izdaju se nakon prijave žrtve ili – ovisno o pravnom sustavu – treće stranke i ne mogu se izdati ex officio.

161. Dok stavak 1. pruža žrtvama pravne lijekove protiv počinitelja, stavak 2. osigurava da se žrtvama osiguraju svi pravni lijekovi protiv državnih vlasti koje nisu ispunile svoju dužnost da poduzmu nužne preventivne i zaštitne mjere.

162. On ponovno naglašava načelo odgovornosti državnih vlasti koje su, u skladu s člankom 5. ove Konvencije, obvezne ustrajno spriječiti, istražiti i kazniti djela nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Propust ispunjavanja ove obveze može rezultirati pravnom odgovornošću i građansko pravo treba ponuditi pravne lijekove da se odgovori na takav propust. Ti pravni lijekovi, među ostalim, uključuju građanskopravni postupak naknadu za štete koji mora biti omogućen za nemarno i vrlo nemarno ponašanje. Opseg građanskopravne odgovornosti državnih vlasti ostaje definiran unutarnjim pravom Stranaka koje imaju diskrecijsko pravo pri odlučivanju koje su vrste nemarnog ponašanja kažnjive.

163. Obveza sadržana u stavku 2. u skladu je s običajnim pravom Europskoga suda za ljudska prava po pitanju propusta javnih vlasti da ispune svoje pozitivne obveze prema članku 2. ECHR-a (PRAVO NA ŽIVOT). U presudi *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva* te ponovno u presudi *Opuz protiv Turske* Sud je ustvrdio da “kada postoji optužba da su vlasti prekršile svoju pozitivnu obvezu da zaštite pravo na život u smislu njihove gore navedene dužnosti da spriječe i obuzdaju prijestupe protiv osobe, mora se utvrditi u cilju njezine zadovoljštine da su vlasti znale ili su trebale znati u to vrijeme za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život dotičnog pojedinca ili pojedinaca zbog kaznenih djela treće stranke te da nisu poduzele mjere u djelokrugu svojih moći te koje su se, prema razumnoj procjeni, mogle očekivati za izbjegavanje tog rizika”. Sud eksplicitno navodi da odgovornost za takav propust nije ograničena samo na veliku nemarnost ili voljno ignoriranje dužnosti zaštite života.

164. U slučaju smrti žrtve, svi dostupni pravni lijekovi trebaju biti dostupni njezinim ili njegovim potomcima.

ČLANAK 30. – NAKNADA

165. Ovaj članak navodi pravo na naknadu štete pretrpljene kao rezultat bilo kojeg prijestupa iz ove Konvencije. Stavak 1. utvrđuje načelo da je prvenstveno počinitelj odgovoran za štetu i naknadu štete.

166. Naknada se može tražiti i od osiguravajućih društava ili od državnog zdravstvenog i socijalnog osiguranja. Stavak 2. utvrđuje zamjensku obvezu države da naknadi štetu. Uvjeti vezani za zahtjev za naknadu mogu se utvrđivati unutarnjim zakonima kao što su zahtjev da žrtva prvo zatraži naknadu od počinitelja. Priređivači Nacrta naglasili

su da se državna naknada treba dodijeliti u situacijama kad je žrtva pretrpjela teške tjelesne ozljede ili oštećenje zdravlja. Potrebno je napomenuti da termin “*tjelesna ozljeda*” uključuje i ozljede koje su uzrokovale smrt žrtve, a da “*oštećenje zdravlja*” obuhvaća tešku psihološku štetu uzrokovanu činovima psihološkog nasilja, kao što je navedeno u članku 33. Iako je opseg državne naknade ograničen na “*teške*” ozljede i oštećenje zdravlja, to ne sprečava Stranke da pruže obilatije aranžmane naknada ni da postave više i/li niže granice za bilo koji ili sve elemente naknade koju plaća država. Osobito, ova odredba nema negativan učinak na obveze Stranaka *Europske konvencije o naknadi štete žrtvama nasilnih zločina* (ETS BR. 116).

167. Zamjenska obveza države za naknadu štete ne sprečava Stranke da traže povrat dodijeljene naknade od počinitelja dokle god se dužna pažnja pridaje sigurnosti žrtve. Upućivanje na “*sigurnost žrtve*” zahtijeva od Stranaka da osiguraju da sve mjere poduzete za traženje povrata naknade od počinitelja pridaju dužnu pažnju posljedicama tih mjera na sigurnost žrtve. To se posebice odnosi na situacije kad se počinitelj može poželjeti osvetiti žrtvi jer je morao platiti naknadu državi.

168. Ova odredba ne sprečava privremeni državni doprinos naknadi za žrtvu. Žrtva kojoj je hitno potrebna pomoć možda neće moći čekati ishod često složenih postupaka. U takvim slučajevima, Stranke mogu osigurati da država ili nadležna vlast mogu subrogirati u pravima osobe koja je primila naknadu za iznos plaćene naknade ili, ako naknadno osoba koja je primila naknadu primi naknadu štete iz bilo kojeg drugog izvora, mogu tražiti povrat cjelokupnog ili dijela dodijeljenog iznosa.

169. U slučaju da se državna naknada isplati žrtvi jer je počinitelj ne želi ili ne može isplatiti iako je sud tako naložio, država će moći tražiti povrat od počinitelja.

170. Kako bi se osigurala državna naknada, Stranke mogu uspostaviti planove za državnu naknadu kao što je navedeno u člancima 5. i 6. *Europske konvencije o naknadi štete žrtvama nasilnih zločina*.

171. Potrebno je napomenuti da je stavak 2. ovog članka otvoren za izuzeća, u skladu s člankom 78 (2) ove Konvencije. Ova mogućnost izuzeća ne ugrožava obveze Stranaka u skladu s ostalim međunarodnim instrumentima u ovom području, kao što je ranije spomenuta *Europska konvencija o naknadi štete žrtvama nasilnih zločina*.

172. Budući da mnoge žrtve oblika nasilja koje pokriva ova Konvencija možda neće imati državljanstvo Stranke na čijem teritoriju je kazneno djelo počinjeno, zamjenska državna naknada treba se proširiti na državljane i nedržavljanke.

173. Cilj stavka 3. jest osigurati da se naknada dodijeli u razumnom roku, što znači u odgovarajućem vremenskom rasponu.

174. Važno je napomenuti da se naknada može dodijeliti ne samo u skladu s građanskim ili upravnim pravom, nego i kaznenim pravom kao dio kaznenopravnih sankcija.

ČLANAK 31. – SKRBNIŠTVO, PRAVO POSJETA I SIGURNOST

175. Cilj ove odredbe jest osigurati da pravosudne vlasti ne izdaju naloge za kontakt, a da prethodno ne uzmu u obzir pojave nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. To se tiče sudskih naloga koji reguliraju kontakte djece i roditelja i drugih osoba koje su u obiteljskim vezama s djecom. Uz ostale čimbenike, pojave nasilja nad nenasilnim skrbnikom kao i nad samim djetetom moraju se uzeti u obzir kad se donose odluke o skrbništvu i opsegu prava posjeta ili kontakta.

176. Stavak 2. bavi se složenim pitanjem jamčenja prava i sigurnosti žrtava i svjedoka uzimajući u obzir roditeljska prava počinitelja. Naročito u slučajevima obiteljskog nasilja, pitanja vezana uz zajedničku djecu često su jedine poveznice koje ostaju između žrtve i počinitelja. Za mnoge žrtve i njihovu djecu, poštivanje naloga za kontakt može biti znatan sigurnosni rizik budući da to često znači neposredan susret s počiniteljem. Stoga, ovaj stavak navodi obvezu osiguravanja da se žrtve i njihova djeca osiguraju od bilo koje daljnje štete.

ČLANAK 32. – GRAĐANSKE POSLJEDICE PRISILNIH BRAKOVA

177. Ovaj članak bavi se pravnim posljedicama prisilnih brakova i osigurava da takvi brakovi mogu biti *“poništeni, proglašeni nevaljanima ili razvrgnuti”*. Za potrebe ove odredbe, *“poništen”* brak jest brak koji se smatra valjanim, ali koji se može poništiti ako to zatraži jedna od stranaka; *“nevaljani”* brak lišen je svojih pravnih posljedica, bilo da to zatraži jedna od stranaka ili ne. *“Razvrgnuti”* brak, na primjer u slučaju razvoda, lišen je pravnih posljedica samo od dana razvrgnuća. Priređivači Nacrta imali su umu da se konkretna implementacija ovog članka u pogledu korištenih termina (poništen, nevaljan, razvrgnut) može razlikovati ovisno o konceptima u građanskim zakonima Stranaka.

178. Važno je da je pravno djelovanje koje zahtijeva ova odredba lako dostupno i da ne predstavlja financijski i administrativni teret za žrtvu. To znači da nijedna procedura za poništenje ili razvrgnuće prisilnog braka neće predstavljati nepremostivu prepreku ili neizravno voditi do financijskih poteškoća za žrtvu. Nadalje, oblik završetka braka ne smije utjecati na prava žrtve prisilnog braka.

ČLANAK 33. – PSIHOLOŠKO NASILJE

179. Ovaj članak navodi prijestup psihološkog nasilja. Priređivači Nacrta složili su se da se kazneno sankcionira svako namjerno ponašanje koje znatno oštećuje psihološki integritet druge osobe putem prisile ili prijetnji. Tumačenje riječi *“namjerno”* ostavlja se nacionalnom zakonu, ali zahtjev za namjerno ponašanje povezuje se sa svim elementima prijestupa.

180. Opseg prijestupa ograničen je na namjerno ponašanje koje teško oštećuje i šteti psihološkom integritetu druge osobe što se može učiniti na razne načine i raznim metodama. Konvencija ne definira što se smatra teškim oštećenjem. Mora se koristiti prisila ili prijetnje da bi ponašanje potpalo pod ovu odredbu.

181. Ova odredba odnosi se na obrazac ponašanja, a ne na izdvojen događaj. Namjera je utvrditi kaznenu narav zlostavljačkog obrasca ponašanja koje se događa tijekom vremena – unutar ili izvan obitelji. Psihološko nasilje često prethodi ili prati tjelesno i seksualno nasilje u intimnim vezama (obiteljsko nasilje). Međutim, može

se pojaviti i u bilo kojoj drugoj vrsti okoline, ne primjer na radnom mjestu ili u školskom okruženju. Važno je naglasiti da u skladu s člankom 78. stavkom 3. ove Konvencije svaka zemlja ili Europska unija može proglasiti zadržavanje prava na davanje nekaznenih sankcija, umjesto kaznenih sankcija u odnosu na psihološko nasilje. Namjera priređivača Nacrta bila je očuvati načelo kriminalizacije psihološkog nasilja u Konvenciji, istodobno dopuštajući fleksibilnost u slučajevima kad Pravni sustav Stranke osigurava isključivo nekaznene sankcije u vezi s ovim ponašanjem. Unatoč tome, sankcije trebaju biti učinkovite, razmjerne i odvrćati od počinjenja djela, bez obzira na to odluče li Stranke osigurati kaznene ili nekaznene sankcije.

ČLANAK 34. – UHOĐENJE

182. Ovaj članak navodi prijestup uhođenja, koje se definira kao namjerno ponašanje opetovanog prijetećeg ponašanja prema drugoj osobi koje uzrokuje da se ona ili on boji za vlastitu sigurnost. To uključuje svako opetovano ponašanje prijeteće naravi protiv određene osobe koje ima za posljedicu izazivanje osjećaja straha kod te osobe. Prijeteće ponašanje može se sastojati od opetovanog praćenja druge osobe, uključivanja u neželjenu komunikaciju s drugom osobom ili davanja do znanja drugoj osobi da je se promatra. To uključuje fizičko praćenje žrtve, pojavljivanje na njezinu ili njegovu radnom mjestu, u sportskim ili obrazovnim objektima, kao i praćenje žrtve u virtualnom svijetu (chat, društvene mreže itd.). Uključivanje u neželjenu komunikaciju uključuje pokušaje bilo kakvog aktivnog kontakta sa žrtvom putem bilo kojeg dostupnog sredstva komunikacije, uključujući i moderne komunikacijske alate i informacijsko-komunikacijsku tehnologiju.

183. Nadalje, prijeteće ponašanje može uključivati raznoliko ponašanje kao što je uništavanje vlasništva druge osobe, ostavljanje tragova kontakta s osobnim stvarima osobe, usmjerenost na kućnog ljubimca neke osobe ili stvaranje lažnih identiteta ili širenje neistinitih informacija na internetu.

184. Kako bi ušao u okvir ove odredbe, svaki čin takvog prijetećeg ponašanja mora biti proveden namjerno te s namjerom izazivanja osjećaja straha kod žrtve.

185. Ova odredba odnosi se na obrazac ponašanja koje se sastoji od opetovanih značajnih incidenata. Namjera joj je utvrditi kaznenu narav obrasca ponašanja čiji pojedini elementi, uzme li ih se zasebno, ne predstavljaju uvijek kazneno ponašanje. Pokriva ponašanje koje je usmjereno izravno na žrtvu. Međutim, Stranke je mogu proširiti i na ponašanje prema bilo kojoj osobi u socijalnom okruženju žrtve, uključujući članove obitelji, prijatelje i kolege. Iskustvo praćenja žrtava pokazuje da mnogi pratitelji ne ograničavaju svoje aktivnosti uhođenja isključivo na žrtvu, nego ih često usmjeravaju i na određeni broj pojedinaca bliskih žrtvi. To često znatno pojačava osjećaj straha i gubitka kontrole nad situacijom te se stoga može obuhvatiti ovom odredbom.

186. Konačno, kao i u slučaju psihološkog nasilja, članak 78. stavak 3. osigurava mogućnost da svaka država ili Europska unija mogu proglasiti zadržavanje prava na davanje nekaznenih sankcija, ako su učinkovite, razmjerne i odvrćaju od počinjenja djela. Osiguravanje zabrane pristupa treba smatrati nekaznenom sankcijom unutar mogućnosti zadržavanja prava. Još jednom, namjera priređivača Nacrta bila je očuvati načelo kriminalizacije uhođenja, istodobno dopuštajući fleksibilnost u

slučajevima kad pravni sustav Stranke osigurava isključivo nekaznene sankcije u vezi s uhođenjem.

ČLANAK 35. – FIZIČKO NASILJE

187. Ovaj članak kriminalizira svaki čin fizičkog nasilja nad drugom osobom bez obzira na kontekst u kojem se dogodi.

188. Termin *“fizičko nasilje”* odnosi se na tjelesnu štetu pretrpljenu kao rezultat primjene izravne i nezakonite fizičke sile. Uključuje i nasilje koje rezultira smrću žrtve.

ČLANAK 36. – SEKSUALNO NASILJE, UKLJUČUJUĆI SILOVANJE

189. Ovaj članak utvrđuje kazneno djelo seksualnog nasilja, uključujući silovanje. Stavak 1. pokriva sve oblike spolnih činova nad drugom osobom bez njezina ili njegova slobodnog pristanka te koji se provedu namjerno. Tumačenje riječi *“namjerno”* ostavlja se nacionalnom zakonu, ali zahtjev za namjerno ponašanje povezuje se sa svim elementima prijestupa.

190. Točka a. odnosi se na vaginalnu, analnu ili oralnu penetraciju tijela druge osobe na koju ta osoba nije pristala. Penetracija može biti dijelom tijela ili predmetom. Zahtjevom da penetracija bude seksualne naravi, priređivači Nacrta željeli su naglasiti ograničenja ove odredbe i izbjeći probleme tumačenja. Termin *“seksualne naravi”* opisuje čin koji ima seksualne konotacije. Ne primjenjuje se na činove koji nemaju takvu konotaciju ili ton. Točka b. pokriva sve činove seksualne naravi bez slobodnog pristanka jedne od uključenih stranaka u kojima nema penetracije. Konačno, točka c. pokriva situacije u kojima se utjecalo na žrtvu da bez pristanka čini ili pristane na činove seksualne naravi sa ili od strane osobe koja nije počinitelj. U odnosima zlostavljanja, žrtve se često prisiljava na spolne činove s osobom koju izabere počinitelj. Svrha točke c. jest obuhvatiti scenarije u kojima počinitelj nije osoba koja vrši spolni čin, nego uzrokuje da žrtva uđe u spolnu aktivnost s trećom osobom pod uvjetom da to ponašanje ima veze s namjernim ponašanjem koje mora biti kriminalizirano u skladu s člankom 36. Konvencije.

191. Pri procjeni konstitutivnih elemenata prijestupa, Stranke trebaju uzeti u obzir običajno pravo Europskog suda za ljudska prava. U tom pogledu, priređivači Nacrta željeli su se pozvati, u skladu s mogućim tumačenjima, na presudu *M.C. protiv Bugarske* od 4. prosinca 2003. godine, u kojoj je Sud naveo da je *“uvjeren da bilo kakav rigidni pristup procesuiranju seksualnih prijestupa, kao što je zahtijevanje dokaza o fizičkom otporu u svim okolnostima, nosi rizik da određene vrste silovanja ostanu nekažnjene te tako ugrožava učinkovitu zaštitu spolne autonomije pojedinca. U skladu sa suvremenim standardima i trendovima na tom području, mora se smatrati da pozitivne obveze zemalja članica u skladu s člancima 3. i 8. Konvencije zahtijevaju penalizaciju i učinkovito procesuiranje svakog spolnog čina bez pristanka, uključujući i nepostojanje fizičkog otpora od strane žrtve”* (§ 166). Sud je također napomenuo sljedeće: *“Bez obzira na specifični tekst zakona, u mnogim zemljama procesuiranje spolnih činova bez pristanka u svim okolnostima u praksi se provodi kroz tumačenje relevantnih statutarnih termina (‘prisila’, ‘nasilje’, ‘prisiljavanja’, ‘prijetnja’, ‘prijevara’, ‘iznenada’ ili drugih) te kroz procjenu dokaza osjetljivu na kontekst”* (§ 161).

192. Procesuiranje ovog prijestupa zahtijevat će procjenu dokaza osjetljivu na kontekst kako bi se u svakom pojedinom slučaju utvrdilo je li žrtva pristala na počinjeni spolni čin. Takva procjena mora prepoznati širok spektar odgovora ponašanja na seksualno nasilje i silovanje koje pokazuju žrtve i ne smije se temeljiti na pretpostavkama o tipičnom ponašanju u takvim situacijama. Jednako je važno osigurati da na tumačenju zakona o silovanju i procesuiranje slučajeva silovanja ne utječu rodni stereotipi i mitovi o muškoj i ženskoj seksualnosti.

193. U implementaciji ove odredbe, od Stranaka Konvencije zahtijeva se da osiguraju kaznene zakone koji obuhvaćaju pojam nedavanja slobodnog pristanka za bilo koji spolni čin naveden u točkama a. do c. Međutim, Strankama je ostavljeno da odluče o specifičnom tekstu zakona i čimbenicima za koje smatraju da isključuju slobodan pristanak. Stavak 2. samo navodi da pristanak treba dati dobrovoljno kao rezultat slobodne volje osobe, procijenjene u kontekstu okolnosti.

194. Stavak 3. iznosi obvezu Stranaka Konvencije da osiguraju da kaznena djela seksualnog nasilja i silovanja utvrđena u skladu s ovom Konvencijom budu primjenjiva na sve spolne čineve bez pristanka, bez obzira na odnos između počinitelja i žrtve. Seksualno nasilje i silovanje uobičajen su oblik iskazivanja moći i kontrole u odnosima zlostavljanja i velika je vjerojatnost da će se dogoditi tijekom i nakon prekida odnosa. Ključno je osigurati da nema iznimaka kriminalizaciji i progonu takvih činova kad su počinjeni nad sadašnjim ili bivšim bračnim ili izvanbračnim partnerom, kako ih priznaje unutarne pravo.

ČLANAK 37. – PRISILNI BRAK

195. Ovaj članak utvrđuje prijestup prisilnog braka. Dok su neke žrtve prisilnog braka prisiljene ući u brak u zemlji u kojoj žive (stavak 1.), mnoge se prvo odvede u drugu zemlju, često onu njihovih predaka, te ih se prisiljava na brak s rezidentom te države (stavak 2.). Zbog toga su priređivači Nacrta smatrali važnim uključiti u ovu odredbu dvije vrste ponašanja: prisiljavanje osobe na brak i navođenje osobe u inozemstvo s ciljem prisiljavanja te osobe na ulazak u brak.

196. Vrsta ponašanja kriminalizirana stavkom 1. jest prisiljavanje odrasle osobe ili djeteta na ulazak u brak. Termin "*prisiljavanje*" odnosi se na fizičku i psihološku silu s upotrebom prisile ili prisiljavanja. Prijestup je potpun sklapanjem braka na koji najmanje jedna stranka – zbog gore navedenih okolnosti – nije dobrovoljno pristala.

197. Stavak 2. kriminalizira čin navođenja osobe u inozemstvo s namjerom da se tu osobu prisili na brak protiv njezine volje. Brak ne mora neophodno biti sklopljen. Termin "*navođenje*" odnosi se na svako ponašanje u kojem počinitelj namami žrtvu na putovanje u drugu državu, na primjer korištenjem izgovora ili izmišljanjem razloga kao što je posjet bolesnom članu obitelji. Namjera mora pokrivati čin navođenja osobe u inozemstvo, kao i svrhu prisiljavanja te osobe na brak u inozemstvu. Priređivači Nacrta smatrali su da taj čin treba pokrivati kazneni zakon Stranaka tako da se uzmu u obzir standardi utvrđeni drugim zakonski obvezujućim međunarodnim instrumentima.

ČLANAK 38. – SAKAĆENJE ŽENSKIH GENITALIJA

198. Zbog same prirode unakazivanja ženskih genitalija, ovo je jedno od kaznenih djela koja krše načelo rodne neutralnosti kaznenopravnog dijela ove Konvencije. On utvrđuje kazneno djelo sakaćenja ženskih genitalija, čije su žrtve nužno žene ili djevojčice. On ima za cilj kriminalizaciju tradicionalne prakse odstranjivanja određenih dijelova ženskih genitalija koje neke zajednice izvode nad svojim ženskim članovima. Priređivači Nacrta smatrali su da je važno definirati sakaćenje ženskih genitalija kao kazneno djelo u ovoj Konvenciji zato što ta praksa uzrokuje nepopravljivu i doživotnu štetu te se obično izvodi bez pristanka žrtve.

199. Točka a. kriminalizira djela odstranjivanja, infibulacije ili izvođenja drugih oblika sakaćenja cijelog ili bilo kojeg dijela velikih stidnih usana, malih stidnih usana ili klitorisa čak i kada to izvode medicinski stručnjaci, kao što je sadržano u *Rezoluciji svjetske zdravstvene skupštine Svjetske zdravstvene organizacije 61.16 o ubrzavanju djelovanja za iskorjenjivanje sakaćenja ženskih genitalija*. Termin "odstranjivanje" odnosi se na djelomično ili potpuno uklanjanje klitorisa i velikih stidnih usana. "Infibulacija" se s druge strane odnosi na zatvaranje velikih stidnih usana tako da se djelomično zašiju vanjske usne vulve kako bi se vaginalni otvor suzio. Termin "drugi oblici sakaćenja" odnosi se na sve duge fizičke promjene ženskih genitalija.

200. Točka b., s druge strane, pokriva djela pomaganja počinitelju u počinjenju djela iz točke a. prisilom ili utjecanjem na ženu za izvođenje odstranjivanja, infibulacije ili sakaćenja njezinih velikih stidnih usana, malih stidnih usana ili klitorisa. Ovaj dio odredbe odnosi se samo na odrasle žrtve.

201. Točka c. kriminalizira djelo pomaganja počinitelju u počinjenju djela iz točke a. poticanjem, prisilom ili utjecanjem na djevojčicu za izvođenje odstranjivanja, infibulacije ili sakaćenja njezinih velikih stidnih usana, malih stidnih usana ili klitorisa. Ovaj dio odredbe se odnosi samo na žrtve koje su djevojčice i uključuje situacije u kojima bilo tko, a naročito roditelji, bake i djedovi ili drugi rođaci, prisile svoje kćeri ili rođakinje na podvrgavanje ovom postupku. Priređivači Nacrta smatrali su da je važno razlikovati odrasle žrtve i djecu žrtve zato što nisu željeli kriminalizirati poticanje žena da se podvrgnu djelima iz točke a.

202. U primjeni točke b. i točke c. za pojedinca se ne smije smatrati da je prijestup počinio namjerno samo zato što je prijestup koji je rezultat prisile, utjecanja ili poticanja bio predvidljiv. Djelovanje pojedinca mora moći i uzrokovati počinjenje djela iz točke a.

ČLANAK 39. – PRISILNI POBAČAJ I PRISILNA STERILIZACIJA

203. Ovaj članak čini kaznenim djelima određene namjerne radnje u vezi sa ženskom prirodnom sposobnošću reprodukcije. Ovo je još jedna odredba koja krši načelo rodne neutralnosti kaznenopravnog dijela ove Konvencije.

204. Točka a. utvrđuje kazneno djelo prisilnog pobačaja počinjenog nad ženom ili djevojčicom. To se odnosi na namjeran prekid trudnoće bez prethodnog i informiranog pristanka žrtve. Prekid trudnoće pokriva bilo koji od različitih postupaka koji rezultiraju izbacivanjem svih proizvoda začeća. Kako bi ušao u okvir ove odredbe, pobačaj se mora provesti bez prethodnog i informiranog pristanka žrtve. To pokriva svaki pobačaj koji se izvodi bez potpuno informirane odluke žrtve.

205. Točka b. s druge strane utvrđuje kazneno djelo prisilne sterilizacije žena i djevojčica. Ovaj prijestup počinjen je ako se provede zahvat koji ima za svrhu ili posljedicu dokidanje sposobnosti za prirodnu reprodukciju žene ili djevojčice, te ako je izveden bez njezina prethodnog i informiranog pristanka. Termin sterilizacija odnosi se na bilo koji postupak koji rezultira gubitkom sposobnosti prirodne reprodukcije. Kao i u točki a., sterilizacija se mora provesti bez prethodnog i informiranog pristanka žrtve. To pokriva svaki oblik sterilizacije koji se provodi bez potpuno informirane odluke koju donese žrtva u skladu sa standardima postavljenima u *Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva čovjeka s obzirom na Primjenu biologije i medicine: Konvencija o ljudskim pravima i biomedicini* (ETS BR. 164).

206. Ovoj Konvenciji nije namjera kriminalizirati bilo koji oblik medicinske intervencije ili kirurškog postupka koji se izvodi, na primjer, u svrhu pomaganja ženi spašavajući joj život ili pomažući ženi koja nema sposobnost davanja pristanka. Umjesto toga cilj ove odredbe jest naglasiti važnost poštovanja ženskih reproduktivnih prava dopuštajući joj da slobodno donese odluku o broju i vremenu rađanja svoje djece te osiguravanja pristupa odgovarajućim informacijama o prirodnoj reprodukciji i planiranju obitelji.

ČLANAK 40. – SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE

207. Ovaj članak utvrđuje načelo da je seksualno uznemiravanje predmet kaznenih ili “drugih” pravnih sankcija, što znači da su priređivači Nacrta odlučili ostaviti mogućnost Strankama da same odaberu vrstu posljedice s kojom će se počinitelj suočiti nakon počinjenja ovog specifičnog prijestupa. I dok se općenito smatra kako je bolje da se ponašanje kojim se bavi ovaj članak razmatra u sklopu kaznenog zakona, priređivači Nacrta prepoznali su da mnogi nacionalni pravni sustavi razmatraju seksualno uznemiravanje pod građanskim ili radnim zakonima. Kao posljedica toga, Stranke mogu birati hoće li će seksualno uznemiravanje staviti pod kazneni zakon ili pod administrativne ili neke druge pravne sankcije, osiguravajući pritom da se zakon bavi seksualnim uznemiravanjem.

208. Oblici ponašanja koje pokriva ova odredba su mnogostruki. Oni uključuju tri glavna oblika ponašanja: verbalno, neverbalno i fizičko ponašanje seksualne naravi neželjeno od strane žrtve. Verbalno ponašanje se odnosi na izrečene ili priopćene riječi i zvukove od strane počinitelja, kao što su šale, pitanja, primjedbe i mogu se izraziti usmeno ili pismeno. Neverbalno ponašanje, s druge strane, pokriva sve izraze ili priopćenja od strane počinitelja koji ne uključuju riječi ili zvukove, na primjer, izraze lica, pokrete ruke ili simbole. Fizičko ponašanje se odnosi na bilo koje seksualno ponašanje počinitelja i može uključivati situacije koje sadrže tjelesni kontakt s tijelom žrtve. Kao i u članku 36., bilo koji od tih oblika ponašanja mora biti seksualne naravi da bi ušao u okvir ove odredbe. Nadalje, svaki oblik gore navedenog ponašanja mora biti neželjen od strane žrtve, odnosno nametnut od strane počinitelja. Štoviše, gore navedena djela moraju imati za svrhu ili posljedicu narušavanje digniteta žrtve. To se događa u slučajevima kada ovo ponašanje stvara zastrašujuću, neprijateljsku, degradirajuću, ponižavajuću ili uvredljivu okolinu. Namjera je prepoznati uzorak ponašanja, čiji pojedinačni elementi, ako ih se promatra zasebno, ne moraju nužno biti sankcionirani.

209. Gore navedena djela obično se provode u kontekstu zlouporabe moći, obećanja nagrade ili prijete odmazdom. U većini slučajeva žrtva i počinitelj se međusobno poznaju i njihov odnos često karakteriziraju razlike u hijerarhiji i moći. Opseg primjene ovog članka nije ograničen samo na područje zaposlenja. Međutim, važno je naglasiti da se uvjeti za pravnu odgovornost mogu razlikovati ovisno o specifičnim situacijama u kojima se ponašanje zbiva.

ČLANAK 41. – POMAGANJE ILI POTICANJE TE POKUŠAJ

210. Svrha ovog članka jest da se utvrde dodatni prijestupi u vezi s pomaganjem ili poticanjem prijestupa definiranih u ovoj Konvenciji i pokušajima počinjenja nekih od njih.

211. Stavak 1. zahtijeva od Stranaka Konvencije da utvrde kao prijestupe pomaganje ili poticanje počinjenja bilo kojeg od sljedećih prijestupa utvrđenih u skladu s Konvencijom: psihološko nasilje (ČLANAK 33.), uhođenje (ČLANAK 34.), fizičko nasilje (ČLANAK 35.), seksualno nasilje, uključujući silovanje (ČLANAK 36.), prisilni brak (ČLANAK 37.), sakaćenje ženskih genitalija (ČLANAK 38. TOČKA a) te prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija (ČLANAK 39.).

212. Priređivači Nacrta žele naglasiti da se termini “pomaganje ili poticanje” ne odnose samo na prijestupe utvrđene od strane Stranaka u njihovim kaznenim zakonima, nego se također mogu odnositi i na prijestupe koje pokrivaju administrativni ili građanski zakoni. To je naročito važno budući da, u skladu s člankom 78., stavkom 3. Stranke mogu dati nekaznene sankcije u vezi s psihološkim nasiljem (ČLANAK 33.) i uhođenjem (ČLANAK 34.).

213. U pogledu stavka 2., o pokušaju, priređivači Nacrta smatrali su da tretiranje određenih prijestupa kao pokušaja dovodi do konceptualnih problema. Štoviše, neki pravni sustavi ograničavaju prijestupe za koje je pokušaj kažnjiv. Zbog tih razloga on traži od Stranaka da utvrde kao prijestup pokušaj počinjenja samo sljedećih prijestupa: teški slučajevi fizičkog nasilja (ČLANAK 35.), seksualno nasilje, uključujući silovanje (ČLANAK 36.), prisilni brak (ČLANAK 37.), sakaćenje ženskih genitalija (ČLANAK 38. TOČKA a) te prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija (ČLANAK 39.).

214. U pogledu fizičkog nasilja (ČLANAK 35.), priređivači Nacrta prepoznali su da je prijestup utvrđen Konvencijom vrlo širok. On pokriva i slučajeve jednostavnog napada za koji je pokušaj teško konstruirati. Stoga Stranke imaju diskrecijsko pravo da utvrde kao prijestup pokušaj počinjenja fizičkog nasilja samo za teške slučajeve fizičkog nasilja. Konvencija, također, ne sprečava Stranke da pokušaj obuhvate drugim prijestupima.

215. Kao i sa svim prijestupima u skladu s Konvencijom, pomaganje i poticanje te pokušaj moraju biti namjerni.

ČLANAK 42. – NEPRIHVATLJIVA OPRAVDANJA ZA KAZNENA DJELA, UKLJUČUJUĆI I KAZNENA DJELA POČINJENA U IME TAKOZVANE “ČASTI”

216. Priređivači nacrta uvrstili su u ovu Konvenciju važno opće načelo: nikome pod jurisdikcijom sudova Stranaka ove Konvencije neće biti dopušteno da se pravovaljano pozove na to da on ili ona vjeruje da je sastavni dio njegove ili njezine

kulture, religije ili drugog oblika osobnog uvjerenja kako bi se opravdalo počinjenje nečega što je jednostavno element kaznenog djela, to jest, nasilja nad ženama. Kako bi se odgovorilo na zločine počinjene u ime takozvane "časti" priređivači Nacrta namjeravali su osigurati da se zločini počinjeni za kažnjavanje žrtve zbog njezina ili njezina ponašanja ne mogu opravdati. Kao posljedica toga, ovaj članak utvrđuje obvezu Stranaka, u stavku 1., da se osigura da se kultura, običaji, vjera, tradicija ili takozvana "čast" ne mogu prihvatiti kao opravdanje bilo kakvih djela nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. To znači da se od Stranaka zahtijeva da osiguraju da kazneni zakon i zakon o kaznenom postupku ne dopuštaju kao opravdanje tvrdnje optuženog koji opravdava svoja djela tako što tvrdi da su počinjena s ciljem sprečavanja ili kažnjavanja povrede kulturnih, vjerskih, društvenih ili tradicionalnih normi ili običaja prikladnog ponašanja za koje se sumnja, ili se smatra, ili ih je zaista žrtva i počinila.

217. Uz to, ova odredba zahtijeva od Stranaka da osiguraju da osobna uvjerenja i pojedinačna vjerovanja pravnih aktera ne dovode do tumačenja zakona koje predstavlja opravdavanje na temelju bilo koje od gore navedenih osnova. Stavak 1. stoga ojačava obvezu sadržanu u članku 12., stavku 5. ove Konvencije za određena područja kaznenog zakona.

218. Da bi se izbjegla pravna odgovornost, ova djela često vrše djeca ispod granične dobi kaznene odgovornosti na poticaj odraslog člana obitelji ili zajednice. Zbog tog razloga, priređivači Nacrta smatrali su važnim odrediti, u stavku 2., kaznenu odgovornost poticatelja takvog kaznenog djela kako bi se izbjegle rupe u kaznenoj odgovornosti. Stavak 2. primjenjuje se za djela utvrđena u skladu s ovom Konvencijom kada je dijete glavni počinitelj, a ne primjenjuje se za prijestupe utvrđene u skladu s člancima 38. (b.), 38. (c.) i 41.

ČLANAK 43. – PRIMJENA KAZNENIH DJELA

219. Velik broj prijestupa utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom obično počine članovi obitelji, intimni partneri ili druge osobe u neposrednoj društvenoj okolini žrtve. Postoje brojni primjeri iz prošlih iskustava u zemljama članicama Vijeća Europe koji pokazuju da su učinjene iznimke u procesuiranju takvih slučajeva, bilo zakonski ili u praksi, ako su žrtva ili počinitelj, na primjer, vjenčani ili su bili u vezi. Najpoznatiji primjer je silovanje u braku, koje dugo nije bilo prepoznato kao silovanje zbog odnosa žrtve i počinitelja.

220. Zbog tog razloga, priređivači Nacrta smatrali su da je važno utvrditi načelo po kojemu vrsta odnosa između žrtve i počinitelja ne sprečava primjenu bilo koje vrste prijestupa iz ove Konvencije.

ČLANAK 44. – JURISDIKCIJA

221. Ovaj članak iznosi različite zahtjeve po kojima Stranke trebaju utvrditi jurisdikciju nad prijestupima kojima se bavi ova Konvencija.

222. Stavak 1 (a.) temelji se na načelu teritorijalnosti. Od Stranaka se zahtijeva da kazne prijestupe utvrđene u skladu s Konvencijom kada su počinjeni na njihovu teritoriju.

223. Stavak 1 (b.) i (c.) temelji se na jednoj od varijanti načela teritorijalnosti. Ti podstavci traže od Stranaka da utvrde jurisdikciju nad prijestupima počinjenim na brodovima koji plove pod njihovom zastavom ili zrakoplovima registriranim prema njihovim zakonima. Ova obveza već je na snazi u zakonima mnogih država, brodovi i zrakoplovi često su pod jurisdikcijom države u kojoj su registrirani. Ova vrsta jurisdikcije iznimno je učinkovita kada se brod ili zrakoplov ne nalazi na teritoriju države u trenutku počinjenja kaznenog djela, zbog čega stavak 1 (a.) ne bi mogao biti osnova za dokazivanje jurisdikcije. U slučaju da je kazneno djelo počinjeno na brodu ili u zrakoplovu izvan teritorija Stranke pod čijom zastavom plovi ili u kojoj je registriran, bez ovoga pravila moguće je da nijedna država ne bi mogla imati jurisdikciju. Uz to, ukoliko je kazneno djelo počinjeno na brodu ili u zrakoplovu koji samo prolazi kroz vode ili zračni prostor druge države, moglo bi doći do mnogo praktičnih zapreka da ta država provede svoju jurisdikciju te je stoga korisno da i država registracije također ima jurisdikciju.

224. Stavak 1 (d.) temelji se na načelu državljanstva. Teorija državljanstva najčešće se koristi u državama s tradicijom građanskog zakona. Prema tom načelu, državljani neke zemlje obvezni su poštivati njezine zakone čak i kada su izvan njezina teritorija. Prema podstavku (d.), ukoliko neki od njezinih državljana počini kazneno djelo u inozemstvu, Stranka je obvezna imati mogućnost procesuirati ga.

Priređivači Nacrta smatrali su da je ovo naročito važna odredba u borbi protiv određenih oblika nasilja nad ženama. Uistinu, neke zemlje u kojima su žene i djevojčice izložene silovanju ili seksualnom nasilju, prisilnom braku, sakaćenju ženskih genitalija, zločinima počinjenima u ime takozvane “časti” te prisilnom pobačaju i prisilnoj sterilizaciji, nemaju volje ni potrebne resurse za uspješno provođenje istrage ili im nedostaje odgovarajući zakonski okvir. Stavak 2. omogućava da se u takvim slučajevima sudi čak i ako nisu kriminalizirani u zemlji u kojoj su počinjeni.

225. Stavak 1. (e.) primjenjuje se na osobe koji imaju svoje uobičajeno prebivalište na teritoriju Stranke. On utvrđuje da će Stranke utvrditi jurisdikciju u istrazi djela počinjenih u inozemstvu od strane osoba koje imaju prebivalište na njihovu teritoriju te tako pridonosi kažnjavanju takvih djela nasilja počinjenih u inozemstvu. Članak 78., stavak 2. o zadržavanju prava omogućuje Strankama da ne implementiraju takvu jurisdikciju ili da je implementiraju samo u određenim slučajevima ili uvjetima.

226. Stavak 2. povezan je s državljanstvom ili statusom rezidenta žrtve. Temelji se na premisi da se partikularni interesi nacionalnih žrtava preklapaju s općim interesom države da procesuiraju kaznena djela počinjena nad njezinim državljanima ili rezidentima. Stoga, ako je državljanin ili osoba s prebivalištem žrtva prijestupa u inozemstvu, Stranka će uložiti napore da uspostavi jurisdikciju kako bi započela postupak. Međutim, Strankama nije nametnuta obveza, što se vidi iz izraza “uložiti napore”.

227. Stavak 3. predstavlja važan element dodane vrijednosti ove Konvencije i velik korak naprijed u zaštiti žrtava. Odredba uklanja, u vezi s najtežim prijestupima Konvencije, uobičajeno pravilo dvostrukog kriminaliteta kad djela moraju biti kaznena djela na mjestu na kojem su počinjena. Cilj je borba protiv određenih vrsta nasilja nad ženama koje mogu biti – ili najčešće jesu – počinjene izvan teritorija primjene ove Konvencije, kao što su prisilni brak, sakaćenje ženskih genitalija,

prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija. Stoga, ovaj stavak primjenjuje se isključivo na prijestupe definirane u članku 36. (seksualno nasilje uključujući silovanje), članku 37. (prisilni brak), članku 38. (sakaćenje ženskih genitalija) te članku 39. (prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija) i koji su počinjeni od strane državljana dotične Stranke. Članak 78., stavak 2. o zadržavanju prava omogućuje Strankama da ne implementiraju ovu jurisdikciju ili da je implementiraju samo u posebnim slučajevima ili uvjetima.

228. U stavku 4. priređivači Nacrta željeli su zabraniti podređivanje početka postupka za najteža djela u zemlji državljanstva ili prebivališta uvjetima koji obično zahtijevaju tužbu žrtve ili dostavu informacija od strane vlasti države u kojoj se prijestup dogodio. Cilj ove odredbe jest olakšati procesuiranje prijestupa počinjenih u inozemstvu. Budući da neke zemlje ne posjeduju potrebnu volju ili resurse za provedbu istraga određenih oblika nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, zahtjev za tužbu žrtve ili podnošenje optužnice od strane relevantnih vlasti često predstavlja zapreku procesuiranju. Ovaj stavak primjenjuje se isključivo na prijestupe definirane u članku 36. (seksualno nasilje, uključujući silovanje), članku 37. (prisilni brak), članku 38. (sakaćenje ženskih genitalija) te članku 39. (prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija) i koji su počinjeni od strane državljana dotične Stranke. Članak 78., stavak 2. o zadržavanju prava omogućuje Strankama da ne implementiraju ovu jurisdikciju ili da je implementiraju samo u posebnim slučajevima ili uvjetima.

229. Stavak 5. odnosi se na *načelo aut dedere aut judicare* (izručiti ili procesuirati). Jurisdikcija uspostavljena na temelju stavka 5. neophodna je kako bi se osiguralo da Stranke koje odbiju izručiti državljanina umjesto toga imaju zakonsku mogućnost provesti istragu i postupak u državi ako to od njih zatraži Stranka koja je tražila izručenje pod uvjetima relevantnih međunarodnih instrumenata. Stavak 4. ne sprečava Stranke da uspostave jurisdikciju jedino ako je prijestup kažnjiv na teritoriju gdje je počinjen ili ako je prijestup počinjen izvan teritorijalne jurisdikcije bilo koje države.

230. Može se dogoditi da u nekim slučajevima nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije više od jedne Stranke imaju jurisdikciju nad nekim ili svim sudionicima u prijestupu. Na primjer, žena može biti navedena na teritorij druge zemlje i prisiljena na brak protiv svoje volje. Kako bi se izbjeglo udvostručavanje postupka i nepotrebna neugodnost za žrtve i svjedoke ili kako bi se na drugi način olakšala učinkovitost ili pravednost postupka, od uključenih Stranaka se, u skladu sa stavkom 6., traži da se konzultiraju kako bi odredile odgovarajuće mjesto za procesuiranje. U nekim slučajevima bit će najučinkovitije da izaberu jedno mjesto za procesuiranje; u drugim slučajevima može biti najbolje da jedna zemlja procesuirane neke navodne počinitelje, a jedna ili više drugih zemalja procesuiraju druge. Bilo koja metoda dopuštena je ovim stavkom. Konačno, obveza konzultiranja nije apsolutna; konzultacije se trebaju održati "kad je to primjereno". Tako, na primjer, ako jedna od Stranaka zna da konzultacije nisu potrebne (npr. primila je potvrdu da druga Stranka ne planira djelovati) ili ako Stranka smatra da konzultacije mogu imati negativan učinak na njenu istragu ili postupak, može dogoditi ili odbiti konzultacije.

231. Osnove jurisdikcije navedene u stavku 1. ovog članka nisu isključive. Stavak 7. dopušta Strankama da uspostave druge vrste kaznene jurisdikcije u skladu sa svojim unutarnjim pravom.

ČLANAK 45. – SANKCIJE I MJERE

232. Ovaj članak usko je povezan s člancima 33. do 41. koji definiraju razne prijestupe koje treba učiniti kažnjivima prema kaznenom zakonu. Međutim, primjenjuje se na sve vrste sankcija, bez obzira jesu li kaznene naravi ili ne. U skladu s obvezama koje nameću ovi članci, članak 45. zahtijeva od Stranaka da usklade svoje djelovanje s težinom prijestupa i usvoje sankcije koje su “učinkovite, razmjerne i odvrćaju od počinjenja djela”. To uključuje osiguravanje zatvorskih kazni koje mogu dovesti do izručenja kad je primjereno. Priređivači Nacrta su odlučili prepustiti Strankama da odluče o vrsti prijestupa koji su utvrđeni u skladu s Konvencijom koji zaslužuju zatvorsku kaznu. Potrebno je napomenuti da, prema članku 2. *Europske konvencije o izručenju* (ETS BR. 24), izručenje treba osigurati u vezi s prijestupima koji su kažnjivi prema zakonima Stranke koja zahtijeva i od koje se zahtijeva izručenje oduzimanjem slobode prema nalogu za pritvor u maksimalnom razdoblju od najmanje jedne godine ili težom sankcijom.

233. Nadalje, stavak 2. osigurava druge mjere koje se mogu poduzeti u vezi s počiniteljima. Odredba navodi dva primjera: praćenje ili nadzor osuđenih osoba i oduzimanje roditeljskih prava, ako se najbolji interes djeteta, što može uključivati sigurnost žrtve, ne može jamčiti na neki drugi način. Referenca na “najbolji interes djeteta” u drugom primjeru u skladu je s odlukom Europskog suda za ljudska prava u presudi *Zaunegger protiv Njemačke* od 3. prosinca 2009. godine, u kojoj se navodi da se u većini zemalja članica “odluke vezane za dodjelu skrbištva moraju temeljiti na najboljem interesu djeteta” (§60). Posebno, mjere poduzete u vezi s roditeljskim pravima nikad ne smiju voditi do ugrožavanja ili uzrokovanja štete djetetu. Iako su dodjela roditeljskih prava i kontakt s djetetom često povezana pitanja, priređivači Nacrta imali su na umu da neke Stranke mogu ta pitanja razlikovati u unutarnjem pravu te tako roditelju dopustiti kontakt s djetetom bez dodjele roditeljskih prava. Osobito u slučajevima obiteljskog nasilja nad jednim roditeljem kojem je dijete svjedok, nastavak kontakta s roditeljem zlostavljačem ne može biti u najboljem interesu djeteta. Osiguravanje kontakta s roditeljem zlostavljačem može imati ne samo negativan učinak na dijete, nego može predstavljati ozbiljan rizik sigurnosti za žrtvu zlostavljača, budući da često počinitelju daje razlog za kontaktiranje ili viđanje žrtve i ne može biti u skladu s izdanim nalogom zabrane pristupa ili nalogom za udaljavanje. Važno je osigurati da su sve poduzete zakonske mjere za zaštitu žrtava dosljedne te da nisu suprotne zakonskim mjerama poduzetima u drugim kontekstima.

ČLANAK 46. – OTEŽAVAJUĆE OKOLNOSTI

234. Članak 46. zahtijeva od Stranaka da osiguraju da se okolnosti navedene u podstavcima a. – i. mogu uzeti u obzir kao otežavajuće okolnosti u određivanju kazne za prijestupe utvrđene ovom Konvencijom. Te okolnosti ne smiju već činiti sastavni dio elemenata prijestupa. Ovo načelo primjenjuje se u slučajevima kad otežavajuće okolnosti već čine sastavni dio elemenata prijestupa u unutarnjem pravu Stranke.

235. Korištenjem fraze “mogu se uzeti u obzir” priređivači Nacrta željeli su naglasiti da Konvencija Strankama nameće obvezu da osiguraju da suci te otežavajuće okolnosti mogu uzeti u obzir pri izricanju kazne počiniteljima, iako ih suci nemaju obvezu primijeniti. Nadalje, namjera referencije “u skladu s relevantnim odredbama unutarnjeg prava” jest odraziti činjenicu da različiti pravni sustavi u Europi imaju

različite pristupe otežavajućim okolnostima te stoga dopušta Strankama da zadrže neke od svojih pravnih koncepata. To omogućuje fleksibilnost Strankama u implementaciji ove odredbe bez da ih osobito obvezuje da modificiraju svoja načela povezana s primjenom sankcija u sustavima kaznenih zakona.

236. Prva od otežavajućih okolnosti, točka a., jest kad je prijestup počinjen nad bivšim ili sadašnjim bračnim ili izvanbračnim partnerom kako ih priznaju unutarnji zakoni, od strane člana obitelji, osobe koja živi u istom kućanstvu sa žrtvom ili osobe koja je zloupotrijebila svoj autoritet. To se može odnositi na razne situacije kada je prijestup počinjen od strane bivšeg ili sadašnjeg bračnog ili izvanbračnog partnera kako ih prizna unutarnje pravo. Također uključuje članove obitelji žrtve, kao što su roditelji i djedovi ili bake te djecu ili osobe koje imaju obiteljski ovisan odnos sa žrtvom. Osoba koja živi u istom kućanstvu sa žrtvom odnosi se na osobe koje žive u istom kućanstvu, a nisu članovi obitelji. Osoba koja ima autoritet odnosi se na bilo koga tko je u položaju nadređenosti nad žrtvom, uključujući na primjer učitelje ili poslodavce. Uobičajeni element ovih slučajeva jest položaj povjerenja koje se obično povezuje s takvim odnosom te specifična emocionalna šteta koja se može pojaviti zbog zloupotrebe tog povjerenja pri počinjenju prijestupa u takvom odnosu. U ovom stavku referencija na "partnere kako ih priznaje unutarnje pravo" znači da je, kao minimum, potrebno obuhvatiti bivše ili sadašnje partnere u skladu s uvjetima navedenima u unutarnjim zakonima, imajući na umu da su intimnost i povjerenje povezani s odnosom ono što čini otežavajuću okolnost.

237. Druga otežavajuća okolnost, točka b., tiče se prijestupa koji se opetovano čine. To se odnosi na bilo koji prijestup utvrđen Konvencijom kao i na bilo koji povezani prijestup počinjen od strane istog počinitelja više od jednom tijekom određenog vremenskog razdoblja. Priređivači Nacrta stoga su odlučili naglasiti osobito razoran učinak na žrtvu koja je opetovano izložena istoj vrsti kaznenog djela. To je često slučaj u situacijama obiteljskog nasilja, što je nadahnulo priređivače Nacrta da zahtijevaju mogućnost povećanih sudskih kazni. Važno je napomenuti da se činjenice prijestupa slične naravi koje su dovele do osude istog počinitelja ne mogu smatrati opetovanim djelom navedenim u točki b., nego čine zasebnu otežavajuću okolnost iz točke i.

238. Treća otežavajuća okolnost, točka c., odnosi se na prijestupe počinjene nad osobom izloženom zbog posebnih okolnosti (vidi stavak 87. za popis mogućih izloženih osoba).

239. Četvrta otežavajuća okolnost, točka d., pokriva prijestupe počinjene nad djetetom ili u prisutnosti djeteta, što samo po sebi predstavlja oblik viktimizacije djeteta. Priređivači Nacrta željeli su naglasiti naročito kažnjivo ponašanje ako se bilo koji od prijestupa utvrđenih ovom Konvencijom počini nad djetetom.

240. Peta otežavajuća okolnost, točka e., jest kad je prijestup počinjen od strane dviju ili više osoba koje zajedno djeluju. To upućuje na kolektivno djelo počinjeno od strane dvoje ili više ljudi.

241. Šesta otežavajuća okolnost, točka f., odnosi se na prijestupe kojima su prethodile ili koji su bili popraćeni ekstremnim razinama nasilja. To se odnosi na činove fizičkog nasilja koje je iznimno velikog intenziteta i predstavlja rizik za život žrtve.

242. Sedma otežavajuća okolnost, točka g., odnosi se na korištenje ili prijetnju oružjem. Uključujući ovo, priređivači Nacrta naglašavaju osobito kažnjivo ponašanje korištenja oružja, budući da ono može uzrokovati teško nasilje, uključujući i smrt žrtve.

243. Osma otežavajuća okolnost, točka h., jest kad je prijestup rezultirao teškom fizičkom ili psihološkom štetom za žrtvu. To upućuje na prijestupe koji uzrokuju osobito tešku fizičku ili psihološku patnju, posebno dugoročne zdravstvene posljedice za žrtvu.

244. Posljednja otežavajuća okolnost, točka i., jest kad je počinitelj prethodno bio osuđen za prijestupe slične naravi. Uključujući ovo, priređivači Nacrta skrenuli su pažnju na poseban rizik od ponavljanja djela za mnoge prijestupe koje pokriva ova Konvencija, osobito obiteljsko nasilje.

ČLANAK 47. – KAZNE KOJE JE ODREDILA DRUGA STRANKA

245. Neki od prijestupa utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom mogu imati transnacionalnu dimenziju ili ih mogu počinili počinitelji kojima je suđeno i koji su osuđeni u drugoj zemlji ili u nekoliko zemalja. Na domaćoj razini, mnogi pravni sustavi mogu donijeti različite, često oštrije, kazne ukoliko je počinitelj bio prije osuđivan. Općenito, samo presude koje donesu nacionalni sudovi računaju se kao prethodne osude. Tradicionalno, osude stranih sudova ne uzimaju se nužno u obzir zbog toga što se smatra da je kazneni zakon nacionalna stvar i da mogu postojati razlike u nacionalnim zakonima te zbog određenog stupnja sumnje u odluke stranih sudova.

246. Takvi argumenti su danas manje snažni zato što internacionalizacija standarda kaznenog zakona – kao rezultat internacionalizacije zločina – ima tendenciju usklađivanja zakona u različitim zemljama. Uz to, u razdoblju od nekoliko desetljeća države su prihvatile instrumente poput ECHR-a čija je implementacija pomogla izgradnji čvrstog temelja zajedničkih jamstava koji potiče veće povjerenje u pravne sustave svih zemalja koje sudjeluju.

247. Načelo međunarodnog recidivizma utvrđeno je u brojnim međunarodnim pravnim instrumentima. Prema članku 36(2)(III) *Njujorške konvencije* od 30. ožujka 1961. godine o *opojnim drogama*, na primjer, strane osude moraju se uzeti u obzir u svrhu utvrđivanja recidivizma, ovisno o ustavnim odredbama, pravnom sustavu i nacionalnom zakonu svake pojedine Stranke. Prema članku 1. Okvirne odluke Vijeća od 6. prosinca 2001. kojom se mijenja i dopunjuje Okvirna odluka 2000/383/JHA o povećanju zaštite kaznenim i drugim sankcijama protiv krivotvorenja vezano za uvođenje eura, zemlje članice Europske unije moraju prepoznati da konačne odluke donesene u drugoj zemlji članici o krivotvorenju valute predstavljaju ponavljanje kriminaliteta.

248. Ostaje činjenica da na međunarodnoj razini postoji standardni koncept recidivizma te da zakoni u nekim zemljama uopće ne uključuju taj koncept. Činjenica da se strane osude ne uvode uvijek u suđenje u svrhu izricanja kazne dodatna je praktična poteškoća. Međutim, članak 3. Okvirne Odluke Vijeća 2008/675/JHA o uzimanju u obzir osuda u zemljama članicama Europske unije u tijeku kaznenih postupaka, najprije utvrđuje u općem smislu – bez ograničavanja na određene prijestupe – obvezu uzimanja u obzir prethodne osude donesene u drugoj zemlji (članici).

249. Stoga, članak 47. pruža mogućnost uzimanja u obzir konačnih presuda donesenih u drugim Strankama u donošenju kazni. Da bi bio u skladu s odredbom, Stranke trebaju osigurati u svojim zakonima da prethodne osude koje su donijeli strani sudovi rezultiraju oštrijim kaznama ukoliko su poznate nadležnim vlastima. One također mogu osigurati da, unutar svojih općih ovlasti da procijene okolnosti pojedinaca u određivanju kazne, sudovi trebaju uzeti u obzir te osude. Ta mogućnost bi također trebala uključivati načelo da se prema počinitelju ne smiju odnositi s manje naklonosti nego što bi se odnosili da je prethodna osuda bila nacionalna osuda.

250. Ova odredba ne nameće nikakvu pozitivnu obvezu sudovima i organima za procesuiranje da poduzmu mjere kako bi utvrdili jesu li osobe koje se procesuiraju primile konačne presude od sudova druge Stranke. Potrebno je ipak naglasiti da, prema članku 13. *Europske konvencije o uzajamnoj pomoći u kaznenim predmetima* (ETS BR. 30), pravne vlasti stranke mogu tražiti izvratke od druge Stranke i informacije u vezi sa sudskim spisima ukoliko je to potrebno u kaznenom predmetu.

ČLANAK 48. – ZABRANA OBVEZNIH ALTERNATIVNIH PROCESA RJEŠAVANJA SPOROVA ILI KAŽNJAVANJA

251. Domaći zakoni mnogih zemalja članica Vijeća Europe osiguravaju alternativne procese rješavanja sporova ili kažnjavanja – u kaznenim i građanskim zakonima. Naročito u obiteljskim zakonima, metode rješavanja sporova koje su alternative sudskim odlukama smatraju se boljima za obiteljske odnose te se smatra da rezultiraju trajnijim rješenjem sporova. U nekim pravnim sustavima, alternativni procesi rješavanja sporova ili kažnjavanja kao što su medijacija ili mirenje koriste se i u kaznenom zakonu.

252. Iako priređivači Nacrta ne dovode u pitanje prednosti tih alternativnih metoda prisutnih u mnogim kaznenim i građanskim slučajevima, žele naglasiti negativne učinke koje mogu imati u slučajevima nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije, naročito ukoliko je sudjelovanje u takvim alternativnim metodama rješavanja sporova obavezno i zamjenjuje sudske postupke sa suočavanjem strana. Žrtve takvog nasilja ne mogu nikada ući u alternativne procese rješavanja sporova na jednakoj razini kao počinitelj. U prirodi je takvih prijestupa da takve žrtve gotovo uvijek imaju osjećaj srama, nemoći i ranjivosti nakon takvih događaja, a počinitelj uživa u osjećaju moći i dominacije. Kako bi se izbjegla reprivatizacija obiteljskog nasilja nad ženama i kako bi se omogućilo žrtvama da potraže pravdu, dužnost je države da pruži pristup sudskim postupcima sa suočavanjem strana kojima predsjed neutralan sudac i koji se provode na temelju nacionalnih zakona koji su na snazi. Posljedično, stavak 1. traži od Stranaka da zabrane u domaćim kaznenim i građanskim zakonima obavezno sudjelovanje u alternativnim procesima rješavanja sporova.

253. Stavak 2. ovog članka ima za cilj sprečavanje drugih nenamjeranih posljedica koje pravne mjere mogu imati za žrtvu. Mnogi počinitelji prijestupa utvrđenih Konvencijom članovi su obitelji žrtve. Štoviše, oni su često jedini koji zarađuju u obitelji te stoga jedini izvor vjerojatno ograničenog/malog obiteljskog prihoda. Ako se počinitelju odredi plaćanje novčane kazne, to će utjecati na obiteljski prihod ili njegovu mogućnost plaćanja alimentacije i može rezultirati teškom financijskom situacijom za žrtvu. Takva mjera može stoga neizravno kazniti žrtvu. Ova odredba stoga traži od Stranaka da osiguraju da nijedna kazna koju počinitelj treba platiti ne smije neizravno dovesti do financijskih poteškoća za žrtvu. Važno je naglasiti da to nije u neskladu s neovisnošću sudstva i individualnim pristupom sankcijama.

POGLAVLJE VI.

Istraga, kazneni progon, postupovno pravo i zaštitne mjere

254. Ovo poglavlje sadrži različite odredbe koje pokrivaju širok raspon pitanja vezanih uz istrage, procesuiranje, proceduralno pravo i zaštitne mjere protiv svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije kako bi se osnažila prava i obveze navedene u prethodnim poglavljima Konvencije.

ČLANAK 49. – OPĆE OBVEZE

255. Priređivači Nacrta željeli su spriječiti da se slučajevima nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja pridaje nizak prioritet u istragama i sudskim postupcima, što znatno doprinosi osjećaju nekažnjivosti među počiniteljima te je pridonijelo zadržavanju visoke razine prihvatljivosti takvog nasilja. Kako bi se postigao taj cilj, stavak 1. zadaje obvezu osiguravanja da se bez nepotrebne odgode provode istrage i sudski postupci povezani sa svim oblicima nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. To će pomoći osiguravanju vitalnih dokaza, povećanju stope osuda te tome da se stane na kraj osjećaju nekažnjivosti. Važno je naglasiti da, iako je osiguravanje brzih istraga i postupaka ključno, jednako je važno poštivanje prava žrtava tijekom tih faza. Stavak 1. stoga traži od Stranaka da izbjegavaju, u najvećoj mogućoj mjeri, pogoršavanje loših iskustava žrtava tijekom istraga i sudskih postupaka te da im pruže pomoć tijekom kaznenih postupaka.

256. Stavak 2. dopunjuje tu obvezu utvrđivanjem obveze osiguravanja da se istrage i procesuiranja svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije izvode na učinkovit način. To znači, na primjer, utvrđivanje relevantnih činjenica, intervjuiranje svih dostupnih svjedoka te provođenje forenzičkih vještačenja temeljenih na multidisciplinarnom pristupu i korištenjem najnovije kriminalističke metodologije istraživanja kako bi se osigurala sveobuhvatna analiza slučaja. Priređivači Nacrta smatrali su da je važno naglasiti kao dio ove obaveze potrebu da se osigura da se sve istrage i procedure provode u skladu s temeljnim načelima ljudskih prava i da poštuju rodno razumijevanje nasilja. Naročito, to znači da sve mjere koje se poduzimaju u implementaciji ove odredbe ne narušavaju pravo na obranu i zahtjeve za pravičnim i nepristranim suđenjem, u skladu s člankom 6. ECHR-a.

ČLANAK 50. – TRENUTAČNO ODGOVARANJE, SPREČAVANJE I ZAŠTITA

257. Stavak 1. traži od tijela za provedbu zakona da brzo i prikladno reagiraju nudeći odgovarajuću i neposrednu zaštitu žrtvama, a stavak 2. poziva ih na brzo i prikladno djelovanje u sprečavanju i zaštiti od svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije, uključujući i korištenje preventivnih operativnih mjera i prikupljanje dokaza.

258. Poštivanje ove obveze uključuje, na primjer, sljedeće:

- pravo da tijela odgovorna za provedbu zakona uđu u prostorije u kojima se nalazi osoba izložena riziku;
- tretman i savjetovanje žrtava od strane odgovornih tijela za provedbu zakona na odgovarajući način;
- saslušanje žrtava bez odgađanja od strane posebno obučenog, kada je moguće ženskog, osoblja u prostorijama koje su takve da se može stvoriti odnos povjerenja između žrtve i službenika za provedbu zakona; te
- osiguravanje odgovarajućeg broja službenika za provedbu zakona, uključujući i one na višim razinama odgovornosti.

259. Potrebno je poduzeti učinkovite mjere za sprečavanje najgorih oblika nasilja poput ubojstava ili pokušaja ubojstava. Svaki takav slučaj potrebno je pažljivo analizirati kako bi se uočili svi mogući propusti zaštite u pogledu poboljšanja i daljnjeg razvoja preventivnih mjera.

ČLANAK 51. – PROCJENA RIZIKA I UPRAVLJANJE RIZIKOM

260. Briga za sigurnost žrtve mora biti u središtu svake intervencije u slučajevima svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Ovaj članak stoga utvrđuje obvezu osiguravanja da sve mjerodavne vlasti, ne ograničujući se samo na policiju, učinkovito procijene i razrade plan za upravljanje sigurnosnim rizicima s kojima se određena žrtva suočava u svakom pojedinom slučaju, prema standardiziranoj proceduri te u međusobnoj suradnji i koordinaciji. Mnogi počinitelji prijete svojim žrtvama teškim nasiljem, uključujući i smrću, te su podvrgavali svoje žrtve teškom nasilju i u prošlosti. Stoga je ključno da svaka procjena rizika i upravljanje rizikom uzme u obzir vjerojatnost ponavljanja nasilja, naročito smrtonosnog nasilja te da se na odgovarajući način procijeni ozbiljnost situacije.

261. Svrha ove odredbe jest osiguravanje stvaranja učinkovite međuresorne mreže stručnjaka s ciljem zaštite visokorizičnih žrtava. Procjena rizika se stoga mora provesti, u pogledu upravljanja utvrđenim rizicima, izradom sigurnosnog plana za dotičnu žrtvu kako bi se osigurala koordinirana zaštita i potpora ukoliko je to potrebno.

262. Međutim, važno je osigurati da sve mjere koje se poduzimaju pri procjenjivanju i upravljanju rizikom daljnjeg nasilja uvijek omogućuju poštovanje prava okrivljenika. Istovremeno, izuzetno je važno da takve mjere ne pojačavaju štetu koju su iskusile žrtve i da istrage te sudski postupci ne dovode do sekundarne viktimizacije.

263. Stavak 2. proširuje obvezu osiguravanja da procjene rizika koje se spominju u prvom stavku ovog članka uzmu u obzir pouzdane informacije o posjedovanju vatrenog oružja počinitelja. Posjedovanje vatrenog oružja počinitelja ne samo da

predstavlja snažno sredstvo kontrole nad žrtvama, već povećava i rizik ubojstva. Ovo je posebno slučaj u postkonfliktnim situacijama ili u zemljama s tradicijom posjedovanja vatrenog oružja, što može omogućiti počiniteljima lakši pristup tom oružju. Međutim, vrlo ozbiljni slučajevi nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja uz korištenje vatrenog oružja počinjeni su i u drugim zemljama. Zbog toga su priređivači Nacrta smatrali kako je ključno Strankama nametnuti obvezu osiguravanja da sve procjene rizika s kojima se suočava žrtva trebaju u svim fazama istrage i primjeni zaštitnih mjera sustavno uzimati u obzir posjeduje li počinitelj legalno ili ilegalno vatreno oružje ili mu ima pristup kako bi se zajamčila sigurnost žrtava. Na primjer, pri izdavanju hitnog naloga za udaljavanje, naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu te pri određivanju kazne nakon kaznenih osuda za bilo koji oblik nasilja koji pokriva ova Konvencija, Stranke mogu prihvatiti, unutar svojih domaćih pravnih sustava, takve mjere koje bi bile nužne za neposrednu konfiskaciju vatrenog oružja i streljiva. Uz to, kako bi se obuhvatile sve vrste oružja koje se mogu koristiti u slučajevima teškog nasilja, naročito borbeni noževi, Stranke se potiču da uzmu u obzir, koliko je moguće, posjedovanje ili pristup takvom oružju.

ČLANAK 52. – HITNI NALOZI ZA UDALJAVANJE

264. U situacijama neposredne opasnosti, najučinkovitiji način jamčenja sigurnosti žrtvi obiteljskog nasilja jest fizičko udaljavanje žrtve i počinitelja. U mnogim slučajevima, to zahtijeva da jedno od njih mora otići, na određeno razdoblje, iz zajedničkog mjesta stanovanja ili da počinitelj mora napustiti mjesto stanovanja žrtve. Umjesto da se teret užurbanog traženja sigurnosti u skloništu ili negdje drugdje stavi na žrtvu, koja često ima djecu koja ovise o njoj, često uz vrlo malo osobnih kontakata i na neodređeno vrijeme, priređivači Nacrta smatrali su da je važno osigurati udaljavanje počinitelja kako bi se žrtvi omogućilo da ostane u svom domu. Stoga ova odredba utvrđuje obvezu davanja ovlasti nadležnim vlastima da izdaju nalog počinitelju obiteljskog nasilja da napusti mjesto stanovanja žrtve te da se njemu ili njoj zabrani povratak ili kontakt sa žrtvom. Neposrednu opasnost moraju procijeniti mjerodavne vlasti. Priređivači Nacrta odlučili su ostaviti mogućnost Strankama da same odluče o duljini trajanja takvog naloga, ali bi to razdoblje trebalo biti dovoljno da se pruži učinkovita zaštita žrtvi. Postojeći primjeri takvih naloga u zemljama članicama Vijeća Europe variraju od 10 dana do četiri tjedna, sa ili bez mogućnosti obnove. Jednako tako, priređivači Nacrta odlučili su prepustiti Strankama da prepoznaju i osnaže, u skladu sa svojim nacionalnim pravnim i ustavnim sustavima, vlasti koje bi bile nadležne za izdavanje takvih naloga i proceduru koja se primjenjuje.

265. Termin “neposredna opasnost” odnosi se na sve situacije obiteljskog nasilja u kojima prijeti šteta ili se već dogodila ili će se vjerojatno ponovno dogoditi.

266. Naposljetku, odredba traži od Stranaka da osiguraju da sve mjere poduzete u njezinoj implementaciji dužnu pažnju poklone sigurnosti žrtve ili osobe izložene riziku. To pokazuje zaštitnu prirodu ove mjere.

ČLANAK 53. – NALOZI ZABRANE PRISTUPA ILI NALOZI ZA ZAŠTITU

267. Ova odredba određuje obvezu osiguravanja da nacionalna zakonodavstva omogućće naloge zabrane pristupa i/li naloge za zaštitu za žrtve svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Štoviše, ona utvrđuje niz kriterija za takve naloge kako bi se osiguralo da služe u svrhu postizanja sigurnosti od daljnjih djela nasilja.

268. Iako se ova odredba odnosi na naloge zabrane pristupa "ili" naloge za zaštitu, priređivači Nacrta imali su na umu da nacionalna zakonodavstva određenih Stranaka mogu osigurati kombinirani oblik naloga zabrane pristupa i naloga za zaštitu. Nalozi zabrane pristupa ili nalozi za zaštitu mogu se smatrati komplementarnim kratkotrajnim hitnim nalogima za udaljavanje. Svrha im je da se postigne brz pravni lijek za zaštitu osoba izloženih riziku od bilo kojeg oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije tako što zabranjuju, udaljavaju ili zahtijevaju određeno ponašanje počinitelja. Ovaj široki raspon mjera koje pokrivaju takvi nalozi znači da postoje pod različitim imenima poput naloga zabrane pristupa, naloga za udaljavanje, naloga za iseljenje, naloga za zaštitu ili zabrane. Usprkos ovim razlikama, imaju istu svrhu: sprečavanje počinjenja nasilja i zaštitu žrtve. U svrhu ove Konvencije, priređivači Nacrta odlučili su koristiti termine nalog zabrane pristupa i nalog za zaštitu kao opće kategorije.

269. Priređivači Nacrta odlučili su prepustiti Strankama da same izaberu primjeren pravni režim prema kojem se takvi nalozi mogu izdati. Jesu li nalozi zabrane pristupa ili nalozi za zaštitu utemeljeni u građanskom zakonu, zakonu o kaznenom postupku ili administrativnom zakonu ili u svima, ovisit će o nacionalnom pravnom sustavu i iznad svega o nužnosti učinkovite zaštite žrtava.

270. Stavak 2. sadržava brojne odrednice za nalog zabrane pristupa i nalog za zaštitu. Prva odrednica zahtijeva da ti nalozi nude trenutačnu zaštitu i da budu dostupni bez nepotrebnog financijskog ili administrativnog tereta za žrtvu. To znači da svaki nalog treba odmah nakon izdavanja stupiti na snagu bez dugotrajnih sudskih postupaka. Svi sudski troškovi za tužitelja, najvjerojatnije žrtvu, neće predstavljati nepotreban financijski teret koji bi mogao spriječiti žrtvu od prijave. Istodobno, svi postupci za predaju zahtjeva za nalog zabrane pristupa ili nalog za zaštitu neće predstavljati nepremostive prepreke za žrtve.

271. Druga odrednica poziva da se nalog izda na određeno ili utvrđeno razdoblje ili dok se ne promijeni ili ukine. Ovo proizlazi iz načela pravne određenosti koje traži da trajanje pravne mjere mora biti jasno naznačeno. Nadalje, prestat će važiti ako se promijeni ili ukine od strane suca ili nadležnog službenika.

272. Treća odrednica zahtijeva od Stranaka da osiguraju da se u određenim slučajevima ti nalozi mogu izdati, kad je potrebno, na ex parte osnovi s trenutačnim učinkom. To znači da bi sudac ili drugi nadležni službenik imao ovlasti izdati privremeni nalog zabrane pristupa ili nalog za zaštitu na temelju zahtjeva samo jedne stranke. Potrebno je naglasiti da, u skladu s općim obvezama navedenima u članku 49. (2) ove Konvencije, izdavanje takvih naloga ne smije narušiti prava na obranu i zahtjeve za pravičnim i nepristranim suđenjem, u skladu s člankom 6. ECHR-a. To ponajprije znači da osoba protiv koje je takav nalog izdan treba imati pravo na žalbu mjerodavnim vlastima i prema odgovarajućim internim procedurama.

273. Četvrta odrednica traži osiguravanje mogućnosti žrtvama da pribave nalog zabrane pristupa ili nalog za zaštitu bilo da žele ili ne žele pokrenuti druge pravne postupke. Na primjer, ondje gdje takvi nalozi postoje, istraživanja su pokazala da mnoge žrtve koje žele predati zahtjev za nalog zabrane pristupa ili nalog za zaštitu nisu spremne podnijeti kaznene prijave (koje bi dovele do kaznene istrage i vjerojatno

do kaznenog postupka) protiv počinitelja. Predaja zahtjeva za nalog zabrane pristupa ili nalog za zaštitu stoga neće ovisiti o pokretanju kaznenog postupka protiv istog počinitelja. Slično tome, ne smije biti ovisna o brakorazvodnom postupku itd. Istodobno, činjenica da su pokrenuti kazneni ili građanski postupci koji se tiču istog skupa činjenica protiv istog počinitelja neće spriječiti izdavanje naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu. To međutim, ne isključuje pravo Stranaka da uključe u nacionalno zakonodavstvo da nakon primanja zahtjeva za izdavanje naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu mogu pokrenuti kazneni postupak.

274. Peta odrednica traži od Stranaka da poduzmu mjere kako bi osigurale da postojanje naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu može biti uvedeno i u druge sudske postupke protiv istog počinitelja. Cilj ove odredbe jest dopustiti da takav nalog koji je izdan protiv počinitelja bude poznat sucu koji provodi sudski postupak protiv iste osobe.

275. Stavak 3. ima za cilj osigurati poštivanje naloga zabrane pristupa i naloga za zaštitu zahtijevajući sankcije koje su "učinkovite, razmjerne i odvrćaju od počinjenja djela" za svako nepoštivanje takvih naloga. Te sankcije mogu biti kaznenopravne ili druge pravne prirode te mogu uključivati zatvorske kazne, novčane kazne ili bilo koje druge zakonske sankcije koje su učinkovite, razmjerne i odvrćaju od počinjenja djela.

276. Naposljetku, budući da utvrđivanje istine u slučajevima obiteljskog nasilja može ponekad biti složeno, Stranke mogu razmotriti ograničavanje mogućnosti da suparnik ili počinitelj spriječi pokušaje žrtve da potraži zaštitu poduzimanjem potrebnih mjera da osiguraju da se, u slučajevima obiteljskog nasilja, nalozi zabrane pristupa i nalozi za zaštitu kako su navedeni u stavku 1. ne mogu međusobno izdati i protiv žrtve i počinitelja. Također, Stranke trebaju razmotriti u svojim nacionalnim zakonodavstvima zabranu bilo kakvog provokativnog ponašanja vezanog za pravo na podnošenje zahtjeva za izdavanje naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu. Takvi koncepti dopuštaju tumačenja koja se mogu zloupotrijebiti i usmjeriti na diskreditiranje žrtve te ih je potrebno izbaciti iz nacionalnih zakona o nasilju. Na kraju, Stranke mogu također razmotriti i poduzimanje mjera za osiguravanje da predaja zahtjeva za izdavanje naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu kao što su navedeni u stavku 1. nije ograničena na žrtve. Te mjere od naročite su važnosti kad je riječ o pravno nesposobnim žrtvama, kao i o izloženim žrtvama koje mogu ne htjeti podnijeti zahtjev za izdavanje naloga zabrane pristupa ili naloga za zaštitu zbog straha ili emocionalne zbrke i povezanosti.

ČLANAK 54. – ISTRAGE I DOKAZI

277. U sudskim postupcima dokazi koji se odnose na seksualnu povijest i seksualno ponašanje žrtve ponekad se mogu iskoristiti kako bi se diskreditirali dokazi koje iznosi žrtva. Obrana ponekad iznosi dokaze o prethodnoj povijesti seksualnog ponašanja kako bi dovela u pitanje poštovanje, kredibilitet te nedostatak pristanka žrtve. To se naročito odnosi na slučajeve seksualnog nasilja, uključujući silovanje.

Predstavljanje ove vrste dokaza može osnažiti održavanje štetnih stereotipa o žrtvama kao promiskuitetnih te, u određenoj mjeri, amoralnih i nedostojnih zaštite koje im nude građanski i kazneni zakoni. To de facto može dovesti do neravnopravnosti, budući da će se žrtvama, koje su u velikoj većini slučajeva žene, češće pružiti takva zaštita ako se smatra da su dostojne poštovanja.

278. Priređivači Nacrta smatrali su da je ključno naglasiti da se žrtvino prijašnje seksualno ponašanje ne smije smatrati izlikom za djela nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja te na taj način oprostiti počinitelju ili smanjiti njegovu odgovornost. Međutim, bili su svjesni činjenice da je u nekim Strankama Konvencije prihvatljivost i razmatranje dokaza unutar diskrecijskih ovlasti suca, a da je u drugima to izričito predodređeno pravilima zakona o kaznenom postupku. Članak 54. daje obvezu Strankama da poduzmu nužne zakonske ili druge mjere kako bi osigurale da će dokazi povezani sa seksualnom poviješću i seksualnim ponašanjem žrtve biti dopušteni ili razmotreni samo ukoliko su relevantni i nužni. To znači da odredba ograničava prihvatljivost takvih dokaza, i u građanskim i u kaznenim postupcima, na slučajeve gdje su relevantni za specifično pitanje na suđenju te ukoliko imaju značajnu dokaznu vrijednost. Prema tome, ne odbacuje prihvatljivost takvih dokaza. Kada suci prihvate dokaze o prethodnoj seksualnoj povijesti, potrebno ih je predstaviti tako da ne dovode do sekundarne viktimizacije. Žrtve trebaju imati pristup pravnim lijekovima bez prolaska kroz dodatnu traumu zbog svoje seksualne povijesti ili ponašanja.

ČLANAK 55. – POSTUPCI EX PARTE I EX OFFICIO

279. Svjesni naročito traumatične prirode prijestupa koje pokriva ovaj članak, priređivači Nacrta željeli su umanjiti teret koji dugačke kaznene istrage i postupci mogu predstavljati za žrtve, istodobno osiguravajući dolazak počinitelja pred lice pravde. Stoga je cilj ove odredbe omogućivanje provođenja kaznenih istraga i postupaka bez stavljanja na žrtvu tereta pokretanja takvih postupaka i osiguravanja osude.

280. Stavak 1. nameće Strankama obvezu osiguravanja da istrage u brojnim kategorijama prijestupa neće “u potpunosti ovisiti” o izvješću ili žalbi koju je podnijela žrtva i da će svi započeti postupci moći biti nastavljeni čak i ako žrtva povuče svoju izjavu ili žalbu. Priređivači Nacrta odlučili su upotrebljavati termin “u potpunosti ovisiti” kako bi odgovorili na proceduralne razlike u svakom pravnom sustavu, imajući na umu da je osiguravanje da su istrage ili procesuiranja prijestupa navedenih u ovom članku odgovornost države i njezinih vlasti. Naročito, priređivači Nacrta bili su mišljenja da nadležne vlasti moraju odmah i izravno odgovoriti na djela koja rezultiraju teškim tjelesnim ozljedama ili gubitkom života. Činjenica da mnoge prijestupe koje pokriva ova Konvencija počine članovi obitelji, intimni partneri ili osobe u neposrednoj socijalnoj okolini žrtve te da rezultiraju osjećajima srama, straha i bespomoćnosti, dovodi do niskog broja prijava te, posljedično, osuda. Stoga, vlasti za provedbu zakona trebaju voditi istrage na proaktivan način kako bi prikupile dokaze kao što su materijalni dokazi, svjedočanstva svjedoka, medicinska vještačenja itd., kako bi osigurali da se procesi mogu provesti čak i ako žrtva povuče svoju izjavu ili žalbu barem u pogledu teških prijestupa, poput fizičkog nasilja koje rezultira smrću ili tjelesnom ozljedom.

281. Stavak 1. ovog članka otvoren je za izuzimanja u pogledu članka 35. koji se tiče manjih prijestupa, u skladu s člankom 78., stavkom 2. ove Konvencije. Priređivači nacrta željeli su učiniti jasnom razliku između teških prijestupa fizičkog nasilja koje rezultira teškim tjelesnim ozljedama ili gubitkom života koji bi tada bili isključeni od mogućnosti izuzimanja i drugih, manjih, prijestupa fizičkog nasilja koji ne dovode do takvih posljedica. Međutim, ostavlja se Strankama da utvrde što predstavlja “manje prijestupe” fizičkog nasilja.

282. U pogledu osnaživanja žrtava i poticanja da prođu kroz kaznene postupke, stavak 2. traži od Stranaka osiguravanje da organizacije za žrtve, posebno osposobljeni savjetnici za obiteljsko nasilje ili druge vrste službi potpore/zastupanja mogu pomoći i pružiti potporu žrtvama tijekom istraga i sudskih postupaka. Primjeri dobre prakse pokazali su da će žrtve kojima potporu pružaju ili im pomažu stručne službe za potporu tijekom istraga i postupaka vjerojatnije predati žalbu i svjedočiti te da su bolje osposobljene da emocionalno podnesu zadatak aktivnog doprinošenja rezultatu postupka. Vrste službi na koje se ovaj članak odnosi nisu pravne, već praktične/psihološke naravi. One uključuju psihološko/emocionalno pripremanje žrtava da izdrže svjedočenje ispred optuženog, praćenje žrtava do suda i/ili pomaganje na bilo koji drugi praktičan ili emocionalan način.

ČLANAK 56. – MJERE ZAŠTITE

283. Ova odredba nadahnutu je člankom 31., stavkom 1. *Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja* (ETS BR. 201). Stavak 1. sadrži otvoreni popis procedura koje su stvorene za zaštitu žrtava svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije tijekom postupaka. Te mjere zaštite primjenjuju se na svim razinama postupka, te tijekom istraga, kada ih provode tijela za provedbu zakona ili sudske vlasti te tijekom suđenja. Iako ne postoji pravna nužnost da se to učini, kao što se uvijek ostavlja mogućnost Strankama da same donesu mjere koje su povoljnije od onih u bilo kojem dijelu Konvencije, priređivači Nacrta željeli su biti jasni da su navedene mjere zaštite indikativne. Stranke su stoga slobodne donijeti dodatne mjere zaštite. Važno je naglasiti da u čitavom članku 56. stavku 1., kad se god spominje da je potrebno donijeti mjere u skladu s unutarnjim zakonima ili “kad je to moguće”, želi naglasiti da su Stranke slobodne donijeti bilo kakve mjere koje smatraju najboljima za postizanje ciljeva odredbe. To je slučaj u točkama c., d., g. i i..

284. Kao prvo, točka a. sadrži obvezu Stranaka da poduzmu nužne zakonske ili druge mjere kako bi pružile zaštitu žrtvama, kao i njihovim obiteljima i svjedocima. Stranke moraju osigurati da su žrtve sigurne od zastrašivanja, osvete i ponovne viktimizacije.

285. U pogledu točke b., priređivači Nacrta željeli su naglasiti važnost obveze da se žrtve informira kada je počinitelj privremeno ili konačno pušten ili je pobjegao, u najmanju ruku u slučajevima u kojima bi žrtva i obitelj mogli biti ugroženi. To ne sprečava Stranke da informiraju žrtve u drugim okolnostima u kojima se čini nužno (na primjer, u slučajevima u kojima postoji rizik osvete ili zastrašivanja, ili kada se, zbog toga što žrtva i počinitelj žive blizu jedno drugome, mogu slučajno naći licem u lice). Neki pravni sustavi zahtijevaju prethodni zahtjev žrtve za dobivanje takvih informacija. U tim slučajevima Stranke će obavijestiti žrtve o toj mogućnosti.

286. Nadalje, točka c. utvrđuje pravo žrtava (i njihovih obitelji ili pravnih zastupnika u slučaju djeteta žrtve) da budu obaviješteni o događajima u istrazi i postupcima u koje su uključeni kao žrtve. U tom pogledu, odredba određuje da žrtve trebaju biti obaviještene o svojim pravima i uslugama koje su im na raspolaganju te o daljnjim događajima s njihovom žalbom, optužnicom, općim napretkom istrage ili postupka i njihovoj ulozi, kao i o ishodu njihovog slučaja. Iako nije uključeno u odredbu, Stranke trebaju osigurati da im ta informacija bude dana na jeziku koji razumiju (vidi komentare uz članak 19.).

287. U pogledu točke d., ova odredba ima za cilj omogućiti žrtvama da ih se saslušaju, da pruže dokaze te da izaberu sredstva predstavljanja i razmatranja svojih stavova, potreba i problema. Stranke će poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da se predstavljanje i razmatranje stavova, potreba i problema žrtava osigura izravno ili preko posrednika.

288. Točka e. posebno se bavi općom pomoći žrtvama kako bi se osiguralo da se njihova prava i interesi uredno predstave i uzmu u obzir u svim fazama istraga i sudskih postupaka.

289. Obveza sadržana u točki f. uključuje donošenje potrebnih mjera kako bi se osiguralo da je privatnost žrtve zaštićena. To zahtijeva poduzimanje mjera, ako je primjereno te u skladu s unutarnjim zakonima, za sprečavanje javnog širenja bilo kakvih informacija koje bi mogle dovesti do identifikacije žrtve. Priređivači Nacrta su, međutim, željeli naglasiti da se zaštita žrtvinog ugleda i privatnosti proširuje na rizik od "javnog" objavljivanja te da ti zahtjevi ne bi smjeli spriječiti da se te informacije otkriju u kontekstu postupaka kako bi se poštovala načela da obje stranke moraju biti saslušane te neprenosiva prava obrane tijekom kaznenog procesuiranja.

290. Točka g. namijenjena je zaštiti žrtava, naročito u sprečavanju njihovog daljnjeg traumatiziranja kroz kontakt, u prostorijama službi za istrage i u sudnici, s navodnim počiniteljem prijestupa. Ova odredba primjenjuje se na sve faze kaznenih postupaka (uključujući i istragu), s određenim iznimkama: službe za istragu i sudske vlasti moraju moći izuzeti se od primjene ovog zahtjeva ukoliko, na primjer, žrtva želi biti prisutna na saslušanju ili kada je kontakt između žrtve i navodnog počinitelja nužan ili koristan za osiguravanje da postupak teče zadovoljavajuće (na primjer, kada se konfrontacija čini nužnom).

291. Točka h. navodi obvezu osiguravanja žrtvama, kada je potrebno, neovisnih i kompetentnih tumača. Neki pravni sustavi traže tumača koji polažu prisegu da bi se utvrdila neovisnost. Zbog razlike u statusu žrtava u različitim sudskim sustavima, priređivači Nacrta smatrali su da je važno pojasniti u tekstu Konvencije da se to primjenjuje kada su žrtve stranke u postupku ili kada daju dokaze. Mnoge žrtve ne govore ili slabo govore jezik zemlje u kojoj su bile izložene nasilju nad ženama ili obiteljskom nasilju. Nepoznavanje jezika dodatno ih vodi u izolaciju i jedan je od čimbenika koji ih sprečava u traženju svojih prava. U takvim slučajevima pristup tumačima potreban je kako bi im se pomoglo tijekom istrage i sudskih postupaka. To je ključna mjera za jamstvo pristupa pravima, što je preduvjet za pristup pravdi te Stranke trebaju predvidjeti osiguravanje tumača žrtvama bez naknade.

292. Na kraju, točka i. nameće Strankama obvezu osiguravanja da se žrtvama omogući svjedočenje u sudnici bez prisustvovanja ili barem bez nazočnosti navodnog počinitelja. Zakon u pojedinim zemljama omogućuje audiovizualno snimanje saslušanja žrtve i osiguravanje takvih saslušanja mjerama kao što su: ograničavanje broja ljudi kojima se dopušta da budu nazočni saslušanju i gledaju snimku; dopuštanje žrtvi da zatraži stanku tijekom snimanja u bilo koje vrijeme i izradom punog, od riječi do riječi transkripta saslušanja na zahtjev. Takve snimke i pisani zapisi mogu se poslije koristiti u sudnici umjesto žrtvine osobne nazočnosti. Neki pravni sustavi slično tome omogućavaju žrtvama pojavljivanje pred sudom

putem videokonferencije. Žrtva se saslušava u drugoj prostoriji, najvjerojatnije uz prisutnost stručnjaka i tehničara. Kako bi se psihološki učinak na žrtvu dijeljenja iste prostorije ili prisustvovanja videokonferenciji s počiniteljem ograničio na najmanju moguću mjeru, njihova vidna polja mogu se ograničiti tako da žrtva ne može vidjeti počinitelja i/li obratno. Ukoliko se, na primjer, žrtva treba pojaviti na saslušanju, ona ili on može dati iskaz iza zaslona ili kada se počinitelj ne pojavi u sudnici. Stranke moraju stoga osigurati da se obveza određena u ovoj odredbi, kada je moguće, izvrši putem odgovarajuće komunikacijske tehnologije.

293. U slučaju djece žrtava i djece svjedoka, stavak 2. navodi da Stranke moraju voditi posebnu brigu o njihovim potrebama i osigurati njihova prava posebnim mjerama zaštite budući da će dijete obično biti izloženije nego odrasla osoba i vjerojatnije je da će biti zastrašeno. Posljedično, posebne mjere zaštite moraju dužnu pažnju posvetiti najboljim interesima djeteta, što može uključivati mjere kao što su neobvezivanje djeteta na svjedočenje u prisutnosti počinitelja. U pogledu termina “dijete svjedok” vidi i komentare uz članak 26.

ČLANAK 57. – PRAVNA POMOĆ

294. Neposredno nakon nasilja mnoge žrtve nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja mogu biti prisiljene istog trenutka napustiti sve svoje stvari ili posao. Sudske i administrativne procedure često su iznimno složene i žrtvama je potrebna pomoć pravnog savjetnika kako bi mogle zadovoljavajuće tražiti svoja prava. U tim slučajevima, žrtvama bi moglo biti teško učinkovito pristupiti pravnim lijekovima zbog visokih troškova koji mogu pratiti traženje pravde. Stoga su priređivači Nacrta vjerovali da je neophodno Strankama nametnuti obvezu osigurati pravo na pravnu pomoć i besplatno pravno savjetovanje za žrtve pod uvjetima koje osiguravaju njihovi unutarnji zakoni. Ova odredba nadahnuta je člankom 15., stavkom 2. *Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima (ETS BR. 197)*.

295. Članak 57. ne daje žrtvi automatsko pravo na besplatnu pravnu pomoć. Svaka Stranka mora odlučiti o uvjetima za dobivanje takve pomoći. Uz ovu odredbu Stranke moraju uzeti u obzir članak 6. ECHR-a. Iako članak 6. stavak 3. (c) ECHR-a osigurava besplatnu pravnu pomoć službeno određenog odvjetnika samo u kaznenom postupku, običajno pravo Europskog suda za ljudska prava (presuda *Airey protiv Irske*, 9. listopada 1979.) također priznaje, u određenim okolnostima, pravo na besplatnu pravnu pomoć u građanskim predmetima na temelju članka 6. stavka 1. ECHR-a, tumačenog na način da utvrđuje pravo na sud za utvrđivanje građanskih prava i obveza (vidi presudu *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 21. veljače 1975.). Stav Suda je da učinkovit pristup sudu može zahtijevati besplatnu pravnu pomoć. Njegovo je stajalište da se treba utvrditi bi li pojavljivanje pred sudom bez pomoći odvjetnika bilo učinkovito u smislu bi li dotična osoba mogla predstaviti svoj slučaj na pravilan i zadovoljavajući način. Ovdje je Sud uzeo u obzir složenost procedura i emotivni karakter situacije – što bi teško moglo biti kompatibilno sa stupnjem objektivnosti potrebne za zastupanje na sudu – u odlučivanju je li netko bio u poziciji učinkovito predstaviti svoj slučaj. Ako nije, on ili ona mora dobiti besplatnu pravnu pomoć. Stoga, čak i u odsutnosti zakona koji jamče besplatnu pravnu pomoć u građanskim slučajevima, mora se procijeniti treba li, u interesu pravde, stranci koja nema financijskih sredstava dodijeliti pravnu pomoć ako nije u mogućnosti priuštiti si odvjetnika.

ČLANAK 58. – ZASTARA

296. Ova odredba osigurava da razdoblje zastare za pokretanje sudskog postupka nastavlja teći dovoljno dugo vremensko razdoblje kako bi se omogućilo učinkovito pokretanje procesuiranja nakon što žrtva postane punoljetna.

Obveza se stoga primjenjuje samo u vezi s djecom žrtvama, koja često nisu u mogućnosti, zbog raznih razloga, prijaviti prijestupe počinjene nad njima prije nego što postanu punoljetna. Izraz “dovoljno dugo vremensko razdoblje kako bi se omogućilo učinkovito pokretanje postupka” znači, kao prvo, da jednom kad ta djeca postanu odrasle osobe, moraju na raspolaganju imati dovoljno vremena da nadvladaju svoju traumu, što će im omogućiti da podnesu žalbu i, kao drugo, da vlasti za procesuiranje moraju biti u poziciji pokrenuti procesuiranje tih prijestupa.

297. Kako bi se zadovoljili zahtjevi proporcionalnosti koji se primjenjuju u kaznenim postupcima, međutim, priređivači Nacrta ograničili su primjenu ovog načela na prijestupe utvrđene u člancima 36., 37., 38. i 39., u pogledu kojih postoji opravdanje za produljene roka zastare. Ipak, članak 78. stavak 2., o izuzimanju omogućuje budućim Strankama da izjave kako zadržavaju pravo neprimjenjivanja ovog načela ili primjenjivanja samo u posebnim slučajevima ili uvjetima u pogledu članaka 37., 38. i 39.

POGLAVLJE VII.

Migracija i azil

298. Žene migranti, uključujući i nedokumentirane žene migrante, i žene tražitelji azila čine dvije potkategorije žena koje su osobito izložene rodno utemeljenom nasilju. Unatoč razlikama u njihovom pravnom statusu, razlozima za napuštanje domovine i uvjetima života, obje skupine su, s jedne strane, pod povećanim rizikom da će iskusiti nasilje nad ženama, a s druge strane, suočavaju se sa sličnim poteškoćama i strukturnim preprekama u prevladavanju nasilja.

299. Ovo poglavlje sadrži niz obveza kojima je cilj uvesti rodno osjetljivo razumijevanje nasilja nad ženama migrantima i ženama tražiteljima azila. Na primjer, ono uvodi mogućnost dodjele ženama migrantima koje su žrtve rodno utemeljenog nasilja neovisnog statusa rezidenta. Nadalje, utvrđuje obvezu priznavanja rodno utemeljenog nasilja nad ženama kao oblika proganjanja i sadrži obvezu osiguravanja da će se pri utvrđivanju statusa izbjeglice dati rodno osjetljivo tumačenje. Nadalje, ovo poglavlje utvrđuje obvezu uvođenja rodno osjetljivih procedura, smjernica i usluga potpore u procesu azila. Konačno, sadrži odredbe koje se odnose na poštivanje načela zabrane protjerivanja ili vraćanja (non-refoulement) u pogledu žrtava nasilja nad ženama.

300. Namjera odredaba navedenih u člancima 60. i 61. ove Konvencije jest da se čitaju tako da su kompatibilne s *Konvencijom iz 1951. godine o statusu izbjeglica* i člankom 3. *Europske konvencije o ljudskim pravima* kao što ih tumači Europski sud za ljudska prava. Nadalje, ove odredbe ne prelaze opseg primjene navedenih instrumenata, ali im daju praktičnu dimenziju.

ČLANAK 59. – STATUS REZIDENTA

301. Istraživanja su pokazala da je strah od deportacije ili gubitka statusa rezidenta vrlo snažno oružje koje koriste počinitelji kako bi spriječili žrtve nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja da potraže pomoć od vlasti ili da se odvoje od počinitelja. Većina zemalja članica Vijeća Europe zahtijeva da bračni ili izvanbračni partneri ostanu u braku ili vezi u razdoblju koje varira od jedne do tri godine kako bi bračni ili izvanbračni partner dobio autonomni status rezidenta. Kao rezultat, mnoge žrtve čiji status rezidenta ovisi o statusu počinitelja ostaju u vezi u kojoj ih se prisiljava da trpe situacije zlostavljanja i nasilja u duljem vremenskom razdoblju.

302. Priređivači Nacrta smatrali su neophodnim osigurati da rizik od gubitka njihova statusa rezidenta ne predstavlja prepreku žrtvama u napuštanju zlostavljačkog ili nasilnog braka ili veze. Obveza sadržana u stavku 1. zahtijeva od Stranaka Konvencije da poduzmu potrebne zakonske ili druge mjere kako bi osigurale da žene migranti čiji status rezidenta ovisi o braku ili vezi dobiju autonomnu dozvolu boravka ograničene valjanosti u slučaju raskida braka ili veze.

303. Stavak 1. navodi da autonomnu dozvolu boravka treba dodijeliti u slučaju osobito teških okolnosti. Stranke trebaju osobito teškim okolnostima smatrati bivanje žrtvom oblika nasilja pokrivenih opsegom ove Konvencije koje je počinio bračni ili izvanbračni partner ili koje je bračni ili izvanbračni partner smatrao prihvatljivima. Priređivači Nacrta smatrali su da je najbolje dopustiti Strankama da utvrde, u skladu s unutarnjim zakonima, uvjete povezane s dodjeljivanjem i trajanjem autonomne dozvole boravka, na zahtjev žrtve. To uključuje utvrđivanje koje javne vlasti su nadležne za odlučivanje je li veza raskinuta kao posljedica nasilja koje je trpjela žrtva i koje dokaze žrtva treba podastrijeti. Dokazi o nasilju mogu uključivati, na primjer, da navedemo samo neke, policijske evidencije, sudsku presudu, nalog za udaljavanje ili zaštitu, medicinske dokaze, nalog za razvod, evidencije socijalnih službi ili izvještaje ženskih nevladinih organizacija.

304. Nadalje, stavak 1. naglašava činjenicu da neovisne/autonomne dozvole trebaju biti dodijeljene bez obzira na trajanje braka ili veze. On sadrži obvezu osiguravanja dodjele žrtvama svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije autonomne dozvole boravka, čak i ako brak ili veza prestane prije isteka roka probacije. To će omogućiti žrtvama da dobiju potrebnu zaštitu od vlasti bez straha da će se počinitelj osvetiti povlačenjem ili prijetnjom da će povući koristi rezidenta koje su pod njegovom kontrolom. Ovo je također posebno važno u slučajevima prisilnih brakova, gdje se žrtve prisiljava da ostanu u braku tijekom razdoblja probacije, osim ako su spremne biti deportirane nakon razvoda.

305. Nadalje, stavak 1. odnosi se na bračne ili izvanbračne partnere kako ih priznaju unutarnji zakoni. Nevjenčani partneri uključeni su u odredbu budući da nekoliko zemalja članica Vijeća Europe dodjeljuje dozvolu boravka partnerima koji mogu dokazati, pod uvjetima koje određuje unutarnje pravo, da žive u vezi koje je istovjetna braku ili da je veza trajne naravi.

306. Drugi stavak odnosi se na slučajeve u kojima žrtve koje su se pridružile bračnim ili izvanbračnim partnerima pod planom spajanja obitelji, čeka repatrijacija zbog započetog procesa deportacije pokrenutog protiv njihovog bračnog ili izvanbračnog

partnera zlostavljača i nasilnika. U većini zemalja članica Vijeća Europe, status rezidenta bračnog ili izvanbračnog partnera povezan je sa statusom bračnog ili izvanbračnog partnera sponzora. To znači da žrtva nastavlja biti izložena zlostavljanju u svojoj zemlji podrijetla, što *de facto* rezultira uskraćivanjem zaštite. Ovo je osobito relevantno u slučajevima kad zemlja podrijetla ima niže standarde sprečavanja, zaštite i procesuiranja u području nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja nego zemlja domaćin. Deportacija takvih žrtava nema samo negativne posljedice za njihov život, nego može predstavljati i prepreku vlastima za provedbu zakona koje se nastoje boriti protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Kao rezultat, stavak 2. zahtijeva od Stranaka da poduzmu odgovarajuće mjere kako bi osigurale da žrtve koje se nađu u takvoj situaciji mogu dobiti prekid procesa deportacije koji je pokrenut protiv njih kako bi se prijavile za status rezidenta na humanitarnim osnovama. Stavak 2. primjenjuje se u slučajevima kad je bračni ili izvanbračni partner sponzor počinitelj obiteljskog nasilja. U tim slučajevima njihov bračni ili izvanbračni partner, žrtva, bit će protjeran zajedno s počiniteljem. Svrha ovog stavka jest dati zaštitu od deportacije; on ne predstavlja sam po sebi dozvolu boravka.

307. Stavak 3. nadahnut je člankom 14. (1) *Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima* (ETS BR. 197). Ovaj stavak Strankama nameće obvezu da žrtvama obiteljskog nasilja izdaju obnovljivu dozvolu boravka pod uvjetima koje određuje unutarnje pravo. Navodi dva zahtjeva za izdavanje dozvole boravka. Kao prvo, pokriva situacije u kojima su osobne okolnosti žrtve takve da ih ne bi bilo razumno prisiliti da napuste teritorij države (točka a.). O tome zadovoljava li žrtva uvjet osobne situacije odlučit će se na temelju čimbenika kao što su, između ostalih, sigurnost žrtve, zdravstveno stanje, obiteljska situacija ili situacija u njihovoj zemlji porijekla. Kao drugo, utvrđuje zahtjev suradnje s nadležnim vlastima u slučajevima kad je protiv počinitelja pokrenuta istraga ili kazneni postupak (točka b.). To znači da se dozvola boravka može dodijeliti žrtvi ako su suradnja i svjedočenje žrtve potrebni u istrazi ili kaznenom postupku. O trajanju dozvole boravka odlučit će Stranke, iako utvrđeno trajanje mora biti u skladu sa svrhom odredbe. Nadalje, Stranke Konvencije imaju obvezu dati obnovljive dozvole boravka. Neobnavljanje ili povlačenje dozvole boravka predmet je uvjeta iz unutarnjeg prava Stranke.

308. Stavak 4. pokriva situacije u kojima je žrtva prisilnog braka u posjedu dozvole boravka neke Stranke Konvencije dovedena u drugu zemlju, što rezultira gubitkom statusa rezidenta u zemlji u kojoj obično prebiva. U većini zemalja članica Vijeća Europe, dozvola boravka postaje nevažeća ako vlasnik napusti zemlju na razdoblje dulje od određenog broja uzastopnih mjeseci. Međutim, ovaj uvjet ima na umu samo osobe koje dobrovoljno napuste zemlju. Ako se žrtve prisilnih brakova prisilno odvede u inozemstvo i tako ostanu dulje od zajamčenog vremena ili vremena isteka izvan Stranke u kojoj obično prebivaju, njihov status rezidenta postat će nevažeći. Stoga, ovaj stavak obvezuje Stranke Konvencije da osiguraju mogućnost da takve žrtve ponovno steknu svoj status rezidenta na temelju toga što su bile prisiljene napustiti zemlju u kojoj obično prebivaju, osobito u slučaju razvoda ili poništenja braka.

309. Konačno, potrebno je napomenuti da članak 78., stavak 2. o izuzimanju omogućuje budućim Strankama ove Konvencije da zadrže pravo ne primijeniti ili primijeniti samo u posebnim slučajevima ili uvjetima odredbe navedene u članku 59.

ČLANAK 60. – ZAHTJEVI ZA RODNO UTEMELJEN AZIL

310. Zakon o azilu dugo nije rješavao razliku između žena i muškaraca u pogledu uzroka i načina na koji doživljavaju proganjanje. To rodno sljepilo u utvrđivanju statusa izbjeglica i međunarodne zaštite rezultiralo je situacijama u kojima su prijave žena koje su bježale od rodno utemeljenog nasilja prolazile neprepoznate. U prošlom desetljeću, međutim, događaji u međunarodnim zakonima i standardima za ljudska prava kao i u običajnom pravu doveli su do toga da sve veći broj zemalja članica Vijeća Europe priznaje neke oblike nasilja nad ženama kao oblike proganjanja vezanog uz rod u značenju članka 1 A(2) *Konvencije o statusu izbjeglica* iz 1951. godine. Nema sumnje da su silovanje i neki drugi oblici nasilja vezanih uz rod, kao što je nasilje povezano sa ženskim genitalijama, nasilje povezano s mirazom, teško obiteljsko nasilje ili trgovanje djela koja se koriste kao oblici proganjanja bez obzira na to vrše li ih državni ili nedržavni dionici.

311. Iako je stavak 1. posvećen onome što je već poduzeto u praksi, priređivači Nacrta smatrali su važnim uključiti obvezu Stranaka da poduzmu potrebne zakonske ili druge mjere kako bi osigurale da se rodno utemeljeno nasilje nad ženama može prepoznati kao oblik proganjanja u značenju članka 1 A(2) te kao oblik teške štete. Drugim riječima, od Stranaka Konvencije zahtijeva se da prepoznaju da rodno specifično nasilje može biti u obliku proganjanja i dovesti do dodjele statusa izbjeglice. Priznavanje rodno utemeljenog nasilja kao oblika proganjanja u okviru značenja članka 1 A(2) podrazumijeva priznavanje da se ženu može proganjati zbog njenog spola, tj. zbog njezina identiteta i statusa kao žene. Stranke također imaju obvezu osigurati da se rodno utemeljeno nasilje nad ženama može prepoznati kao oblik teške štete koji zahtijeva dopunsku/zamjensku zaštitu. To ne podrazumijeva da se sve rodno utemeljeno nasilje automatski smatra “teškom štetom”. To znači da se međunarodna zaštita može dodijeliti ženama koje su državljanke trećih zemalja ili su bez državljanstva, a koje ne zadovoljavaju uvjete za izbjeglice, ali ako ih se vrati u zemlju podrijetla ili gdje su ranije prebivale, suočit će se s rodno utemeljenim nasiljem, što bi predstavljalo nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili bilo ozbiljna prijetnja životu pojedinca. Kao posljedica, pravo na međunarodnu zaštitu nije ograničeno na zaštitu prema Konvenciji iz 1951. godine, nego može nastati i iz drugih dobro utvrđenih međunarodnih i regionalnih standarda kao što su ECHR ili Direktiva Europske unije o ispunjavanju uvjeta. Istodobno, namjera ovog stavka nije prevladati odredbe Konvencije iz 1951. godine, osobito u pogledu uvjeta dodjele statusa izbjeglice koje određuje članak 1. ove Konvencije.

312. Stavak 2. dopunjuje obvezu navedenu u stavku 1. Obveza sadržana u ovoj odredbi je dvojaka. S jedne strane, zahtijeva od Stranaka da osiguraju da se rodno osjetljivo tumačenje da svakoj osnovi iz Konvencije iz 1951. godine. Opravdani strah od proganjanja mora se povezati s jednom od osnova Konvencije iz 1951. godine. U razmatranju osnova za proganjanje, za rodno utemeljeno nasilje često se smatra da pripada u “pripadnost određenoj društvenoj skupini” i previđaju se druge osnove. Osiguravanje rodno osjetljivog tumačenja podrazumijeva priznavanje i razumijevanje načina na koji rod može imati utjecaja na razloge za vrstu proganjanja ili pretrpljene

štete. S druge strane, stavak 2. zahtijeva od stranaka da osiguraju mogućnost dodjele statusa izbjeglice ako se utvrdi da je moguće proganjanje po jednoj od tih osnova. Važno je napomenuti da usvajanje rodno osjetljivog tumačenja ne znači da će sve žene automatski imati pravo na status izbjeglice. Što predstavlja utemeljeni strah od proganjanja, ovisit će o posebnim okolnostima u svakom pojedinom slučaju. Posebno je važno napomenuti da se status izbjeglice treba dodijeliti “u skladu s primjenjivim relevantnim instrumentima”, to jest, pod uvjetima izričito navedenima u tim instrumentima, kao, na primjer, u Članku 1. Konvencije iz 1951. godine.

313. U pogledu proganjanja na osnovi nacionalnosti, žene se mogu suočiti s određenim vrstama proganjanja koje posebno utječu na njih. Primjer je seksualno nasilje i kontrola reprodukcije u slučaju rasnog ili etničkog “čišćenja”. U pogledu proganjanja na osnovi vjere, žene mogu biti proganjane zbog nepoštivanja vjerskih normi i običaja prihvatljivog ponašanja. To je osobito točno u slučajevima zločina počinjenih u ime takozvane “časti” koji neproporcionalno pogađaju žene. Proganjanje na temelju pripadnosti određenoj društvenoj grupi sve se više ističe u prijavama povezanim s rodom i postupno je dobilo međunarodnu podršku. Ako se smatra da žene koje bježe od proganjanja povezanog s rodom kao što je sakaćenje ženskih genitalija, prisilni brak pa čak i teško obiteljsko nasilje čine “određenu društvenu skupinu”, ženama se može dodijeliti azil. Stoga se neke žene može smatrati određenom skupinom koja dijeli zajedničke urođene, nepromjenjive ili druge temeljne karakteristike, koje nisu zajedničko iskustvo bježanja od proganjanja. Konačno, proganjanje na osnovi političkog mišljenja može uključivati proganjanje na osnovi mišljenja u pogledu rodni uloga. Neke žene mogu biti proganjane, na primjer, zbog toga što ne poštuju društvene uloge i norme prihvatljivog ponašanja i zato što govore protiv tradicionalnih rodni uloga. Pri poduzimanju potrebnih mjera kako bi se osiguralo rodno osjetljivo tumačenje definicije izbjeglice, Stranke se mogu referirati na UNHCR-ove *Smjernice za međunarodnu zaštitu: proganjanje povezano s rodom u kontekstu članka 1. A(2) Konvencije iz 1951. godine i/ili njezinog Protokola o statusu izbjeglica iz 1967. godine, svibanj 2002. godine*. Nadalje, pri osiguravanju rodno osjetljivog tumačenja svake osnove iz Konvencije, Stranke, ako žele, mogu proširiti ovo tumačenje na pojedince koji su homoseksualni, lezbijke, biseksualni ili transseksualni, koji se također mogu susresti s posebnim vrstama proganjanja i nasilja povezanih s rodom.

314. Stavak 3. sadrži nekoliko obveza. Prva obveza koja se nameće Strankama jest obveza razvijanja rodno osjetljivih postupaka prihvata koji uzimaju u obzir razlike između žena i muškaraca u smislu iskustava i specifičnih potreba za zaštitom kako bi se osiguralo njihovo pravo na sigurnost pri razmatranju standarda postupanja za primanje tražitelja azila. Primjeri rodno osjetljivih postupaka prihvata mogu, između ostalog, uključivati: identifikaciju žrtava nasilja nad ženama što je ranije moguće u postupku; zaseban smještaj muškaraca i žena samaca; zasebne toalete, ili najmanje, različit raspored njihova korištenja od strane muškaraca i žena koji je utvrđen i prati se; sobe koje korisnici mogu zaključati; adekvatna rasvjeta u cijelom prihvatnom centru; zaštita čuvara, uključujući i žene čuvare, koji su osposobljeni za rodno specifične potrebe korisnika; osposobljavanje osoblja prihvatnog centra; kodeks ponašanja koji je primjenjiv i na privatne pružatelje usluga; formalni aranžmani intervencije i zaštite u slučajevima rodno utemeljenog nasilja; te pružanje informacija ženama i djevojkicama o rodno utemeljenom nasilju i dostupnim uslugama pomoći.

315. Stavak 3. također nameće obvezu razvijanja službi potpore za tražitelje azila koji pružaju pomoć na rodno osjetljiv način i koji rješavaju njihove specifične potrebe. To može uključivati poduzimanje mjera kao što su pružanje dodatnog psihosocijalnog i kriznog savjetovanja, kao i zdravstvenu skrb za traumatizirane, budući da su, na primjer, mnoge žene tražitelji azila bile izložene seksualnom ili drugim oblicima zlostavljanja te su stoga posebno izložene. Usluge potpore trebaju imati za cilj i osnaživanje žena te im omogućiti da aktivno ponovno izgrade svoje živote.

316. Razvijanje i implementacija rodni smjernica ključni su kako bi relevantni dionici razumjeli na koji način mogu uključiti rodno osjetljive elemente u svoje politike i praksu. Smjernice su ključna referentna točka za podizanje svijesti o posebnim potrebama za zaštitom žena tražitelja azila koje su bile žrtve ili su izložene riziku rodno utemeljenog nasilja. Međutim, Stranke moraju imati na umu da je s ciljem osiguravanja njihova uspjeha potrebno poduzeti posebne mjere kako bi se osigurala implementacija tih smjernica. Smjernice trebaju obuhvatiti podizanje svijesti i odgovaranja na kulturne i vjerske osjetljive točke ili osobne čimbenike kao i prepoznavanje traume.

317. Kako bi se pravilno razmotrili zahtjevi za azil žena i djevojčica žrtava rodno utemeljenog nasilja, stavak 3. sadrži obvezu razvijanja rodno osjetljivih postupaka za azil, koji uključuju postupke za utvrđivanje i primjenu statusa izbjeglice za međunarodnu zaštitu (vidi također stavak 312. in fine). Između ostalog, uključuje: davanje ženama informacija o postupcima za dobivanje azila; mogućnost ovisnim ženama da ih se zasebno intervjuira i bez prisutnosti članova obitelji; mogućnost da žene pokažu neovisne potrebe za zaštitom i rodno specifične osnove koji će dovesti do zasebnog zahtjeva za međunarodnom zaštitom; razradu rodni smjernica kod donošenja odluka o zahtjevima za azil, te obuku. Također uključuje rodno osjetljive intervjue koje vodi ispitivač te pri kojima je prisutan tumač, ako je potrebno; mogućnost da podnositelj zahtjeva izrazi preferenciju u pogledu spola ispitivača i tumača čemu će Stranke udovoljiti ako je razumno; te poštivanje povjerljivosti informacija prikupljenih intervjuima. Za daljnje smjernice, Stranke se mogu referirati na rad Parlamentarne skupštine u ovom području, osobito na *Rezoluciju 1765 (2010)* i *Preporuku 1940 (2010) o zahtjevima za dobivanje azila povezanim s rodom*.

318. U prethodna četiri stavka ovog dijela dan je detaljan popis mogućih mjera koje Stranke mogu poduzeti pri implementaciji odredaba navedenih u stavku 3. Razlog tome je što su priređivači Nacrta željeli uključiti u *Pojašnjavajuće izvješće* neke primjere dobre prakse koji su već razvijeni u nekoliko zemalja. Međutim, potrebno je napomenuti da stavak 3. ostavlja svakoj Stranci izbor o tome koje će rodno osjetljive postupke, smjernice i usluge potpore razviti.

ČLANAK 61. – ZABRANA PROTJERIVANJA ILI VRAĆANJA (NON-REFOULEMENT)

319. Sadržano u članku 33. *Konvencije o statusu izbjeglica* iz 1951. godine, načelo zabrane protjerivanja ili vraćanja (non-refoulement) predstavlja stup azila i međunarodne zaštite izbjeglica te je steklo status običajnog međunarodnog prava. To znači da se ovo načelo primjenjuje na sve zemlje, bez obzira na to jesu li vezane ili ne Konvencijom iz 1951. godine.

320. Načelo non-refoulement od posebne je važnosti za tražitelje azila i izbjeglice. Prema ovom načelu, uz određene iznimke i ograničenja koji su navedeni u Konvenciji iz 1951. godine zemlje neće protjerati ili vratiti tražitelja azila ili izbjeglicu u bilo koju zemlju u kojoj bi njihov život ili sloboda bili ugroženi. Članak 3. ECHR-a također sprečava vraćanje osobe na mjesto gdje bi bila izložena stvarnom riziku da bude podvrgnuta mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Protjerivanje ili vraćanje osobe proganjanju suprotno je predanosti međunarodne zajednice da osigura uživanje ljudskih prava svim osobama. Načelo non-refoulement također uključuje nezabranjivanje pristupa na teritorij zemlje tražiteljima azila koji su stigli na njezinu granicu ili koji su spriječeni u pristupanju njenim granicama.

321. Zaštita od protjerivanja ili vraćanja primjenjuje se na svaku osobu koja je izbjeglica u skladu s uvjetima iz Konvencije iz 1951. godine. Također se primjenjuje na tražitelje azila čiji status nije formalno utvrđen i koji mogu biti izloženi proganjanju ako ih se vrati u njihovu zemlju podrijetla ili uobičajenog prebivališta. Stavak 1. sadrži obvezu za zemlje prema međunarodnom pravu da poštuju načelo non-refoulement u vezi sa žrtvama rodno utemeljenog nasilja koje se mogu bojati proganjanja ako ih se vrati.

322. Stavak 2. potvrđuje obvezu poštivanja da se načelo non-refoulement jednako primjenjuje na žrtve nasilja nad ženama kojima je potrebna zaštita, dopunjujući na taj način prvi stavak. Preciznije, stavak 2. ponavlja obvezu Stranaka da poduzmu potrebne zakonske ili druge mjere kako bi osigurale da žrtve nasilja nad ženama kojima je potrebna zaštita, neće biti vraćene ni pod kakvim okolnostima ako postoji stvarni rizik da će rezultat biti neosnovano lišavanje života ili mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Važno je osigurati da se ove obveze poštuju bez obzira na status ili prebivalište dotične žene. To znači da se ova zaštita od vraćanja primjenjuje na sve žrtve nasilja nad ženama kojima još nije riješen zahtjev za azilom kao izbjeglicama prema Konvenciji iz 1951. godine, bez obzira na njihovu zemlju podrijetla ili status rezidenta, a koje bi bile izložene rodno utemeljenom nasilju koje se sastoji od lošeg postupanja opisanog gore u slučaju protjerivanja/deportacije. Čak i u slučaju odbijanja njihova zahtjeva za dobivanje azila, zemlje trebaju osigurati da ove osobe neće biti protjerane/ deportirane u zemlju ako postoji stvarni rizik da će biti izložene mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Ovaj stavak ne treba čitati, međutim, kao suprotan relevantnim odredbama Konvencije iz 1951. godine; on posebno ne sprečava primjenu članka 33., stavka 2. te Konvencije.

POGLAVLJE VIII.

Međunarodna suradnja

323. POGLAVLJE VIII. navodi odredbe o međunarodnoj suradnji između Stranaka Konvencije. Odredbe nisu ograničene na sudsku suradnju u kaznenim i građanskim predmetima nego se bave i suradnjom u sprečavanju svih oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije te pomaganjem žrtvama tog nasilja.

324. U pogledu sudske suradnje općenito i konkretnije u kaznenoj sferi, Vijeće Europe već ima znatan broj instrumenata koji utvrđuju standarde. Ovdje je potrebno spomenuti *Europsku konvenciju o izručenju (ETS BR. 24)*, *Europske konvencije o uzajamnoj pomoći u kaznenim predmetima (ETS BR. 30)*, njihove *Dodatne protokole (ETS BR. 86, 98, 99 i 182)*, *Europsku konvenciju o međunarodnoj valjanosti kaznenih presuda (ETS BR. 70)*, *Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom (ETS BR. 141)* te *Konvenciju Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom i o financiranju terorizma (ETS BR. 198)*. Ovi ugovori su međusektorski instrumenti koji se primjenjuju na velik broj prijestupa te ih je moguće implementirati kako bi se omogućila sudska suradnja u kaznenim predmetima u okviru postupaka usmjerenih na prijestupe utvrđene u Konvenciji. Budući da su sve zemlje članice Vijeća Europe stranke *Europske konvencije o izručenju* i *Europske konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći*, priređivačima Nacrta općenito je savjetovano da ne reproduciraju odredbe o uzajamnoj pravnoj pomoći i izručenju u specijaliziranim instrumentima, nego da uključe gore navedene opće odredbe i na drugi način upute na horizontalne instrumente u *Pojašnjavajućem izvješću* uz Konvenciju u nacrtu.

325. Stoga su priređivači Nacrta odlučili ne reproducirati, u ovoj Konvenciji, odredbe slične onima uključenima u međusektoralne instrumente kao što su gore navedeni. Na primjer, nisu željeli uvesti zasebne aranžmane uzajamne pomoći koji bi zamijenili druge primjenjive instrumente i aranžmane zbog toga što bi bilo učinkovitije osloniti se, kao opće pravilo, na aranžmane uvedene ugovorima o uzajamnoj pomoći i izručenju koji su na snazi, s kojima su stručnjaci u potpunosti upoznati. Ovo poglavlje stoga uvodi samo odredbe koje nešto dodaju postojećim konvencijama.

ČLANAK 62. – OPĆA NAČELA

326. Članak 62. navodi opća načela za regulaciju međunarodne suradnje.

327. Kao prvo, obvezuje Stranke da široko međusobno surađuju, a posebno da smanje, koliko god je moguće, prepreke brzom protoku informacija i dokaza.

328. Članak 62. zatim objašnjava da je obveza suradnje opsegom opća: pokriva sprečavanje, borbu protiv svih oblika nasilja pokrivenih opsegom ove Konvencije (točka a.) i njihovo procesuiranje, zaštitu i pružanje pomoći žrtvi (točka b.), istrage ili postupke vezane uz kaznena djela utvrđena u skladu s ovom Konvencijom (točka c.) te provođenje relevantnih građanskih ili kaznenih presuda koje su izrekle Stranke (točka d.).

329. Stavak 2. temelji se na članku 11., stavcima 2. i 3. *Okvirne odluke Vijeća Europske unije* od 15. ožujka 2001. godine o *položaju žrtava u kaznenom postupku*. Izrađen je kako bi žrtvama olakšao podnošenje žalbe omogućujući im da je predaju nadležnim vlastima države u kojoj prebivaju.

330. Ove vlasti tada mogu ili pokrenuti postupak ako to omogućuje njihov zakon, ili prosljediti žalbu vlastima države u kojoj je prijestup počinjen, u skladu s relevantnim odredbama instrumenata za suradnju koji su primjenjivi na države u pitanju.

331. Stavak 3. ovlašćuje Stranku koja pruža uzajamnu pravnu pomoć u kaznenim predmetima, izručenju ili provedbi građanske ili kaznene presude uz uvjet postojanja ugovora, da smatra ovu Konvenciju pravnim temeljem za sudsku suradnju sa Strankom s kojom nema potpisan takav ugovor. Ova odredba, koja nema svrhe između zemalja članica Vijeća Europe u pogledu uzajamne pomoći u kaznenim predmetima i izručenju zbog postojanja *Europskih konvencija o izručenju i o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim predmetima*, iz 1957. i 1959. godine, i njihovih Protokola, važna je zbog pružene mogućnosti trećim državama da pristupe Konvenciji.

332. Konačno, prema stavku 4. Stranke moraju nastojati uključiti sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja u programe pomoći za razvoj koji se pružaju u korist trećih država. Mnoge zemlje članice Vijeća Europe provode takve programe, koji pokrivaju raznolika područja kao što su obnova ili konsolidacija vladavine prava, razvoj pravosudnih institucija, borba protiv zločina te tehnička pomoć u implementaciji međunarodnih konvencija. Neki od tih programa mogu se provoditi u zemljama suočenima sa značajnim nasiljem nad ženama i obiteljskim nasiljem. Čini se primjerenim, u tom kontekstu, da programi djelovanja uzmu u obzir i valjano uključe pitanja vezana prvenstveno uz sprečavanje ovih oblika kaznenih djela, uključujući i cilj olakšavanja zaštite žrtava u skladu s člankom 18., stavkom 5.

ČLANAK 63. – MJERE U VEZI S OSOBAMA IZLOŽENIMA RIZIKU

333. Osnovni cilj ove odredbe jest ponovno potaknuti Stranke ove Konvencije da poboljšaju razmjenu informacija i, uz to u ovom specifičnom slučaju, da spriječe određene činove nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja povezane s nizom prijestupa utvrđenih ovom Konvencijom. Neki od oblika nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije mogu imati transnacionalnu dimenziju. Stoga su priređivači Nacrta odredili neke prijestupe utvrđene ovom Konvencijom, kao što su prisilni brak ili sakaćenje ženskih genitalija, te utvrdili načelo prema kojem Stranka koja je u posjedu informacija koje pružaju razumne dokaze da je neka osoba izložena neposrednom riziku da bude podvrgnuta navedenim činovima nasilja treba predati te informacije Stranci u kojoj bi se ti činovi nasilja mogli dogoditi. Te informacije moraju se temeljiti na "razumnim osnovama" da postoji neposredan rizik. Priređivači Nacrta nisu smatrali neophodnim u Konvenciji razraditi kriterije o tome što predstavlja razumne osnove. Stoga je ostavljeno Strankama da utvrde, prema informacijama prikupljenima u pojedinim slučajevima, kada će podijeliti te informacije kako bi se spriječili takvi činovi nasilja. Ove informacije sadrže detalje o postojećim zaštitnim odredbama u korist osobe izložene riziku.

ČLANAK 64. – INFORMACIJE

334. Članak 64. potvrđuje načelo koje je već prisutno u području međunarodne suradnje, a osobito u području kaznenih predmeta, koje osigurava učinkovitu i pravodobnu razmjenu informacija između država kako bi se ili spriječio mogući prijestup utvrđen u skladu s ovom Konvencijom, pokrenula istraga o takvom prijestupu ili kako bi se procesuirao počinitelj. Konkretno, stavak 1. zahtijeva od tražene Stranke da prenese Stranci koja traži ishod svih poduzetih djelovanja. Stavak 2. ostavlja svakoj Stranki izbor (upotrijebljena riječ, jasno ne čini ovo djelovanje obveznim) hoće li ili ne proslijediti drugoj Stranci informacije vezane uz svoje vlastite istrage. To se može učiniti “bez prethodnog zahtjeva” druge Stranke.

335. Slično tome, stavak 3. utvrđuje načela prema kojem kad Stranka primi informacije (što se općenito tiče središnje upravne vlasti koja se bavi međunarodnom suradnjom u kaznenim predmetima), ta će Stranka predati te informacije nadležnim vlastima koje su, prema unutarnjem pravu, nadležne za te informacije. Općenito, relevantne vlasti su na primjer policija, tužiteljstvo ili sudac. Relevantne vlasti će zatim razmotriti jesu li te informacije primjerene za njihove istrage ili sudske postupke. Važno je napomenuti da razmjena informacija koja se zahtijeva prema ovoj odredbi nije ograničena na kaznene istrage ili postupke, nego da uključuje i građanskopravne postupke, uključujući i naloge za zaštitu.

ČLANAK 65. – ZAŠTITA PODATAKA

336. Ova odredba odnosi se na pitanje osobnih podataka u vezi sa svim oblicima nasilja koje pokriva opseg ove Konvencije. Zbog mogućih opasnosti za pojedince, osobito žrtve, ako bi podaci vezani za njih kružili bez sigurnosti i provjera, članak 65. se konkretno poziva na *Konvenciju o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka* (ETS BR. 108) u pogledu pohranjivanja i korištenja podataka. Ovaj članak navodi da se ova odredba primjenjuje u skladu s obvezama koje su Stranke preuzele prema gore navedenoj Konvenciji. Međutim, to ne sprečava Stranke koje nisu Stranke Konvencije br. 108 da ratificiraju ovu Konvenciju. Konvencija br. 108 navodi, konkretno, da se osobni podaci mogu pohranjivati samo za specificirane zakonite svrhe i da se ne smiju koristiti ni na koji način koji nije u skladu s tim svrhama. Također navodi da se takvi podaci ne smiju čuvati ni u kakvom obliku koji omogućuje identifikaciju predmeta podataka ili u duljem vremenskom razdoblju nego što je potrebno za svrhe za koje su podaci zabilježeni i pohranjeni. Konvencija br. 108 slično tome čini obveznim poduzimanje odgovarajućih sigurnosnih mjera koje sprečavaju neovlašten pristup i promjenu ili objavu podataka.

POGLAVLJE IX.

Mehanizam nadzora

337. POGLAVLJE IX. Konvencije sadrži odredbe kojima je cilj osigurati učinkovitu implementaciju Konvencije od strane Stranaka. U svojem privremenom izvješću CAHVIO je naveo da “Odbor smatra da je jak i neovisan mehanizam za praćenje najvažniji u osiguravanju da sve Stranke Konvencije adekvatno odgovore na ovaj problem”. Posljedično, priređivači Nacrta smatrali su da mehanizam za praćenje koji predviđa Konvencija treba biti jedna od njezinih jačih strana. Mehanizam za praćenje izrađen je da obuhvati opseg ove Konvencije. Konvencija utvrđuje Skupinu

stručnjaka za djelovanje protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (u daljnjem tekstu "GREVIO"), koja je stručno tijelo sastavljeno od neovisnih i visokokvalificiranih stručnjaka u području ljudskih prava, ravnopravnosti spolova, nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, kaznenog prava te pomoći i zaštite žrtava nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja sa zadaćom "praćenja implementacije ove Konvencije od strane Stranaka". Konvencija također utvrđuje Odbor Stranaka, koji je sastavljen od predstavnika Stranaka Konvencije.

ČLANAK 66. – SKUPINA STRUČNJAKA ZA DJELOVANJE PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I OBITELJSKOG NASILJA (GREVIO)

338. Kao što je navedeno gore, GREVIO je zadužen za praćenje implementacije Konvencije od strane Stranaka. Treba imati najmanje 10 i najviše 15 članova.

339. Stavak 2. ovog članka naglašava potrebu da se osigura zemljopisna i rodna ravnoteža, kao i multidisciplinarno stručno znanje, pri izboru članova GREVIO-a, koji će biti državljani Stranaka Konvencije. Kandidate za GREVIO nominirat će Stranke, a birat će ih Odbor Stranaka.

340. Stavak 3. utvrđuje kriterije za izbor članova GREVIO-a u vezi s brojem ratifikacija Konvencije.

341. Stavak 4. naglašava osnovne kompetencije stručnjaka članova GREVIO-a, kao i glavne kriterije za njihov izbor, koji se mogu sažeti na sljedeći način: "neovisnost i stručno znanje". Posebno, članovi GREVIO-a trebaju predstavljati relevantne dionike i tijela koje rade u području nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Ako ih nominiraju Stranke, to može na primjer uključivati predstavnike nevladinih agencija.

342. Stavak 5. navodi da će proceduru za izbor članova GREVIO-a (ali ne sam izbor članova) utvrditi Odbor ministara. Ovo je razumljivo s obzirom na to da je izborna procedura važan dio primjene Konvencije. Budući da je ovo Konvencija Vijeća Europe, priređivači Nacrta smatrali su da takva funkcija treba i dalje biti na Odboru ministara, a same Stranke će zatim biti odgovorne za izbor članova GREVIO-a. Prije odlučivanja o izornoj proceduri, Odbor ministara će se konzultirati sa Strankama i dobiti jednoglasnu suglasnost svih Stranaka. Takav zahtjev priznaje da sve Stranke Konvencije moraju moći utvrditi takvu proceduru na jednakoj osnovi.

343. Stavak 6. navodi da GREVIO utvrđuje vlastiti poslovnik.

344. Svrha stavka 7. jest omogućiti svim članovima delegacija koje provode državne posjete kao što je navedeno u Članku 68., stavicima 9. i 14., da budu ravnopravni i uživaju iste povlastice i imunitete. Opći sporazum o povlasticama i imunitetima Vijeća Europe otvoren je samo za zemlje članice. Međutim, Konvencija je otvorena i zemljama nečlanicama. U pogledu drugih konvencija Vijeća Europe koje navode državne posjete, uobičajena procedura je da Odbor ministara zatraži potpisivanje bilateralnog sporazuma sa zemljama nečlanicama, što rezultira dugotrajnim procesom koji može odgoditi njihovo pristupanje konvenciji. Zbog toga je, te kao mjera predostrožnosti za budućnost, ova odredba izravno uključena u tekst Konvencije kako bi se izbjegle dugotrajne procedure te kako bi se postigli bilateralni sporazumi sa zemljama nečlanicama.

ČLANAK 67. – ODBOR STRANAKA

345. Članak 67. utvrđuje drugi stup ovog sustava za praćenje, koji je političko tijelo (“Odbor Stranaka”), u gore navedenom sastavu.

346. Odbor Stranaka prvi put će sazvati Glavni tajnik Vijeća Europe, u roku od jedne godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije, kako bi se izabrali članovi GREVIO-a. Kasnije će se sastajati na zahtjev jedne trećine Stranaka, Glavnog tajnika Vijeća Europe ili predsjednika GREVIO-a.

347. Osnivanje ovog tijela osigurat će ravnopravno sudjelovanje svih Stranaka i u procesu donošenja odluka i u proceduri za praćenje Konvencije te će također ojačati suradnju među Strankama te između Stranaka i GREVIO-a kako bi se osigurala ispravna i učinkovita implementacija Konvencije.

348. Stavak 3. navodi da Odbor Stranaka utvrđuje vlastiti poslovnik.

ČLANAK 68. – PROCEDURA

349. Članak 68. navodi detalje funkcioniranja procedure za praćenje i interakcije između GREVIO-a i Odbora Stranaka.

350. Stavci 1. i 2. utvrđuju da će GREVIO razmatrati izvješće o općim zakonskim i drugim mjerama koje poduzme svaka Stranka za davanje učinka odredbama ove Konvencije s predstavnicima Stranke u pitanju. To izvješće predaje Stranka, a temelji se na upitniku koji je izradio GREVIO. Zamisao je imati osnovicu zakonskih i drugih mjera koje postoje u Strankama, pri pristupanju Konvenciji, u pogledu konkretne i općenite implementacije Konvencije.

351. Stavak 3. pojašnjava da će evaluacijska procedura nakon prvog izvješća i procjene kao što je navedeno u stavcima 1. i 2. biti podijeljena u krugove, a da će GREVIO odabrati odredbe na koje će se praćenje usredotočiti. Zamisao je da će GREVIO autonomno definirati, na početku svakog kruga, odredbe za proceduru za praćenje tijekom dotičnog razdoblja.

352. Stavak 4. navodi da će GREVIO odrediti najprimjerenije načine provedbe evaluacije. To može uključivati upitnik ili bilo koji drugi zahtjev za informacijama. Termin “upitnik” odnosi se na skup pisanih pitanja ili smjernica za dobivanje informacija kvalitativne i kvantitativne naravi o mjerama poduzetim pri implementaciji Konvencije. Nadilazi prikupljanje statističkih/numeričkih podataka koje je osigurao okvir za praćenje implementacije *Preporuke REC (2002)5 o zaštiti žena od nasilja*. Nadalje, ovaj stavak pojašnjava da dotična stranka mora odgovoriti na zahtjeve GREVIO-a. Od Stranaka Konvencije ne treba zahtijevati da odgovore o implementaciji *Preporuke REC (2002)5 o zaštiti žena od nasilja*.

353. Stavak 5. utvrđuje važno načelo da GREVIO može primiti informacije od nevladinih organizacija, civilnog društva kao i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava.

354. Stavci 6., 7. i 8. uvode načelo da GREVIO treba iskoristiti na najbolji mogući način sve postojeće izvore informacija. Ovo je također s ciljem izbjegavanja nepotrebnog udvostručavanja rada i aktivnosti koje su već provele druge instance.

355. Stavak 9. naglašava da GREVIO može dodatno organizirati državne posjete. Priređivači Nacrta željeli su da bude jasno kako državni posjeti trebaju biti dodatan način praćenja i da se trebaju provoditi samo kad je to neophodno, u dva specifična slučaja: 1) ako primljene informacije nisu dostatne i ne postoje drugi izvedivi načini dobivanja pouzdanih informacija ili 2) u slučaju da GREVIO primi pouzdane informacije koje upućuju na situaciju u kojoj problemi zahtijevaju trenutačnu pažnju radi sprečavanja ili ograničavanja opsega ili broja teških povreda Konvencije. Ti državni posjeti moraju se organizirati u suradnji s nadležnim vlastima dotične Stranke, što znači da se unaprijed dogovaraju i da su datumi dogovoreni u suradnji s nacionalnim vlastima koje su na vrijeme obaviještene.

356. Stavci 10. i 11. opisuju fazu izrade nacrta izvješća i zaključaka GREVIO-a. Iz ovih odredbi čini se jasnim da GREVIO mora provesti dijalog s dotičnom Strankom pri pripremi izvješća i zaključaka. Kroz takav dijalog odredbe Konvencije će se ispravno implementirati. GREVIO će objaviti svoje izvješće i zaključke, zajedno sa svim komentarima dotične stranke. Ovo je dovršetak zadatka GREVIO-a u pogledu te Stranke i dotičnih odredaba. Izvješća i zaključci GREVIO-a, koji će se objaviti nakon njihovog usvajanja, Odbor Stranaka ne može promijeniti ili izmijeniti.

357. Stavak 12. bavi se ulogom Odbora Stranaka u proceduri praćenja. Navodi da Odbor Stranaka može usvojiti preporuke koje upućuju na mjere koje dotična Stranka mora poduzeti za implementaciju zaključaka GREVIO-a, ako je potrebno i utvrditi datum za podnošenje informacija o njihovoj implementaciji, te promicati suradnju za osiguravanje ispravne implementacije Konvencije. Ovaj mehanizam osigurat će poštivanje neovisnosti GREVIO-a u njegovoj funkciji praćenja te uvesti "političku" dimenziju u dijalog među Strankama.

358. Stavci 13., 14. i 15. osiguravaju posebnu proceduru u skladu s kojom GREVIO ima pravo zahtijevati od dotične stranke podnošenje izvješća u vezi s mjerama koje je ta Stranka poduzela za sprečavanje teškog, masovnog ili upornog obrasca bilo kojih činova nasilja pokrivenih Konvencijom. Uvjet za zahtijevanje posebnog izvješća jest da GREVIO dobije pouzdane informacije koje upućuju na situaciju u kojoj problemi zahtijevaju trenutačnu pažnju radi sprečavanja ili smanjenja opsega ili broja teških povreda Konvencije". Na temelju primljenih informacija (od dotične Stranke i od bilo kojeg drugog izvora informacija) GREVIO može odrediti jednog ili više svojih članova da provedu istragu i da hitno izvijeste GREVIO. U rijetkim iznimnim slučajevima, ova istraga može uključivati i posjet dotičnoj zemlji. Glavna uloga imenovanih "izvjestitelja" treba biti prikupljanje svih potrebnih informacija te utvrđivanje činjenica u vezi sa specifičnom situacijom. Pravilnik GREVIO-a utvrdit će detalje funkcioniranja ove "istražne procedure". Međutim, glavni je cilj omogućiti GREVIO-u preciznija objašnjenja i razumijevanje situacija koje, u skladu s pouzdanim informacijama, uključuju znatan broj žrtava istih činova nasilja. Nalazi istrage prenijet će se dotičnoj Stranci te, kad je primjereno, Odboru Stranaka i Odboru ministara Vijeća Europe zajedno sa svim komentarima i preporukama.

ČLANAK 69. – OPĆE PREPORUKE

359. Nadahnut člankom 21. (1) CEDAW-a, ovaj članak osigurava mogućnost da GREVIO usvoji, ako je primjereno, opće preporuke za implementaciju ove Konvencije. Opće preporuke imaju zajedničko značenje za sve Stranke i tiču se članka ili tema koje su uključene u ovu Konvenciju. Nisu specifične za pojedine zemlje. Iako ove opće preporuke nisu zakonski obvezujuće, služe kao važna referenca za Stranke stvarajući veće razumijevanje raznih tema u ovoj Konvenciji i dajući jasne smjernice koje mogu pridonijeti učinkovitoj implementaciji odredaba sadržanih u Konvenciji. Ove preporuke trebaju također biti dio budućih krugova praćenja.

ČLANAK 70. – UKLJUČIVANJE PARLAMENTA U PRAĆENJE

360. Ova odredba utvrđuje ulogu nacionalnih parlamenata u praćenju implementacije ove Konvencije. U stavcima 1. i 2. sadrži obvezu Stranaka Konvencije da pozovu nacionalne parlamente na sudjelovanje u praćenju (stavak 1.) te da im predaju izvješća GREVIO-a za konzultacije (stavak 2.). Priređivači Nacrta naglasili su važnu ulogu koju nacionalni parlamenti preuzimaju u implementaciji Konvencije, koja, u mnogim slučajevima, zahtijeva zakonske promjene. Kao rezultat, smatrali su neophodnim uključiti nacionalne parlamente u procjenu implementacije Konvencije.

361. Stavak 3. ove odredbe specificira uključivanje Parlamentarne skupštine Vijeća Europe u praćenje mjera koje poduzimaju Stranke u implementaciji ove Konvencije. Prva odredba ove vrste u nekoj konvenciji Vijeća Europe navodi da će Parlamentarna skupština biti pozvana redovito motriti implementaciju Konvencije. Ovom odredbom priređivači Nacrta željeli su priznati važnu ulogu koju je Parlamentarna skupština imala u stavljanju pitanja nasilja nad ženama na politički dnevni red i Vijeća Europe i njegovih zemalja članica. Zbog dugotrajne predanosti Skupštine ovom pitanju i velikog broja preporuka usvojenih u ovom području, sudjelovanje Skupštine u praćenju ove Konvencije znatno poboljšava njezine rezultate.

POGLAVLJE X.

Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

ČLANAK 71. – ODNOS S DRUGIM MEĐUNARODNIM INSTRUMENTIMA

362. Članak 71. bavi se odnosom između Konvencije i drugih međunarodnih instrumenata.

363. U skladu s *Bečkom konvencijom o pravu međunarodnih ugovora* iz 1969. godine, članak 71. želi osigurati postojanje Konvencije u sukladnosti s drugim postojećim ugovorima – bilo multilateralnim ili bilateralnim – ili instrumentima koji se bave predmetima koje Konvencija također pokriva. To uključuje, na primjer, *Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te njezine Protokole*, *Europsku socijalnu povelju (revidirana, ETS BR. 163)*, *Konvenciju Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima (CETS BR. 197)*, *Konvenciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezin Fakultativni protokol*, *Konvenciju o pravima djeteta i njezine Fakultativne protokole glede uključivanja djece u oružane sukobe te prodaje djece, dječje prostitucije i dječje pornografije*, *Međunarodnu konvenciju o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije i njezin Fakultativni protokol*, *Konvenciju o statusu izbjeglica iz 1951. godine i njezin Fakultativni protokol te Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom*.

364. Konvencija je izrađena da pojača zaštitu i osigura potporu žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Zbog toga članak 71., stavak 1. ima za cilj osigurati da ova Konvencija ne ugrožava obveze koje proistječu iz drugih međunarodnih instrumenata u kojima su Stranke ove Konvencije Stranke ili će postati Stranke te koji sadrže odredbe o predmetima za koja je mjerodavna ova Konvencija. Ova odredba jasno pokazuje, još jedanput, cjelokupni cilj ove Konvencije, koji je zaštita prava žrtava nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja te njihovo povjerenje u najvišu razinu zaštite.

365. Članak 71., stavak 2. pozitivno navodi da Stranke mogu sklopiti bilateralne ili multilateralne sporazume – ili bilo koje druge pravne instrumente – vezane uz predmete za koje je mjerodavna ova Konvencija. Međutim, izričaj jasno pokazuje da Strankama nije dopušteno sklapati sporazume koji odstupaju od ove Konvencije.

POGLAVLJE XI.

Izmjene i dopune Konvencije

366. Stranke mogu predložiti izmjene i dopune odredaba Konvencije. One se moraju prenijeti Glavnom tajniku Vijeća Europe i svim zemljama članicama Vijeća Europe, svim potpisnicama, svakoj Stranci, Europskoj uniji, svakoj državi pozvanoj da potpiše ili pristupi Konvenciji.

367. Kao sljedeći korak, Odbor ministara razmatra i usvaja izmjenju ili dopunu. Prije odluke o izmjeni ili dopuni, Odbor ministara će se konzultirati i dobiti jednoglasnu suglasnost svih Stranaka Konvencije. Takav zahtjev priznaje da sve Stranke Konvencije moraju moći ravnopravno sudjelovati u procesu donošenja odluka vezanih za izmjene i dopune.

POGLAVLJE XII.

Završne odredbe

368. S nekim iznimkama, odredbe ovog poglavlja u osnovi se temelje na Primjeru završnih odredaba za konvencije i ugovore sklopljene unutar Vijeća Europe, koje je Odbor ministara odobrio na 315. sastanku Zamjenika u veljači 1980. godine. Članci 73. do 81. koriste standardni jezik primjera odredbi ili se temelje na dugoj praksi izrade ugovora u Vijeću Europe.

ČLANAK 73. – UČINCI OVE KONVENCIJE

369. Članak 73. štiti one odredbe unutarnjeg prava i obvezujućih međunarodnih instrumenata koje osiguravaju dodatnu zaštitu osobama od nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja; ova Konvencija neće se tumačiti na način da ograničava takvu zaštitu. Fraza “veća prava” odnosi se na mogućnost stavljanja osobe u povoljniji položaj nego što je osigurano ovom Konvencijom.

ČLANAK 74. – RJEŠAVANJE SPOROVA

370. Priređivači Nacrta smatrali su važnim uključiti u tekst Konvencije članak o rješavanju sporova, koji nameće obvezu Strankama da prvo pokušaju mirno riješiti svaki spor u vezi s primjenom ili tumačenjem Konvencije.

371. Razne vrste mirnog rješavanja sporova spomenute u prvom stavku ovog članka (pregovori, mirenje i arbitraža) priznati su u skladu s međunarodnim pravom. Ove metode rješavanja sporova nisu kumulativne, tako da Stranke nisu obvezne sve ih iscrpiti prije nego prijeđu na druge metode mirnog rješavanja sporova. Svaku proceduru za rješavanje sporova usuglasit će Stranke u pitanju.

372. Stavak 2. navodi da Odbor ministara Vijeća Europe može utvrditi izvansudsku proceduru koju bi Stranke mogle koristiti ako spor nastane u vezi s primjenom ili tumačenjem Konvencije. Priređivači Nacrta odlučili su ne upućivati na sudske procedure kao što je ona mjerodavna za Međunarodni sud pravde, budući da nekoliko zemalja koje su sudjelovale u stvaranju ove Konvencije nije prihvatilo obveznu nadležnost ovog sudskog tijela i nije željelo to učiniti u vezi s ovom konkretnom Konvencijom. Međutim, ovaj članak ne sprečava Stranke u sporu da predaju svoj predmet Međunarodnom sudu pravde ako se tako dogovore.

ČLANAK 75. – POTPISIVANJE I STUPANJE NA SNAGU

373. Stavak 1. navodi da je Konvencija otvorena za potpisivanje ne samo zemljama članicama Vijeća Europe nego i Europskoj uniji te zemljama koje nisu članice Vijeća Europe (Kanada, Sveta Stolica, Japan, Meksiko i Sjedinjene Američke Države) koji su sudjelovale u izradi njenog nacrta. Kad Konvencija stupi na snagu, u skladu sa stavkom 3., ostale zemlje nečlanice koje nisu pokrivene ovom odredbom mogu biti pozvane da pristupe Konvenciji u skladu s člankom 76., stavkom 1.

374. Stavak 2. navodi da će instrumenti ratifikacije, prihvaćanja ili odobrenja ove Konvencije biti deponirani kod Glavnog tajnika Vijeća Europe.

375. Stavak 3. navodi da je broj ratifikacija, prihvaćanja ili odobrenja potrebnih za stupanje Konvencije na snagu 10. Ovaj broj odražava vjerovanje da je potrebna značajna skupina zemalja kako bi se uspješno rješavao izazov sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Broj nije toliko velik, međutim, da bi nepotrebno odgodio stupanje Konvencije na snagu. U skladu s praksom Organizacije u izradi ugovora, od početnih deset zemalja, najmanje osam moraju biti članice Vijeća Europe.

ČLANAK 76. – PRISTUPANJE KONVENCiji

376. Nakon konzultacija sa Strankama te dobivanja njihove jednoglasne suglasnosti, Odbor ministara može pozvati bilo koju zemlju nečlanicu Vijeća Europe, koja nije sudjelovala u izradi ove Konvencije, da joj pristupi. Ova odluka zahtijeva dvotrećinsku većinu navedenu u članku 20.D Statuta Vijeća Europe te jednoglasno glasovanje Stranaka Konvencije.

ČLANAK 77. – TERITORIJALNA PRIMJENA

377. Stavak 1. navodi teritorije na koje se primjenjuje Konvencija. Ovdje je potrebno naglasiti da ne bi bilo u skladu s ciljem i svrhom Konvencije kada bi zemlje Stranke

isključile dijelove svojeg teritorija od primjene Konvencije bez valjanog razloga (kao što je postojanje različitih pravnih sustava primjenjivih u predmetima kojima se bavi Konvencija).

378. Stavak 2. bavi se proširenjem primjene Konvencije na teritorije za čije međunarodne odnose su odgovorne Stranke ili u čije ime su ovlaštene sklapati sporazume.

379. U pogledu ove konkretne Konvencije i bez ugrožavanja odredaba članka 44., ova Konvencija ne stvara nikakve izvanteritorijalne obveze.

ČLANAK 78. – IZUZIMANJE

380. Članak 78. navodi da ne može biti izuzimanja u pogledu bilo koje odredbe ove Konvencije, osim iznimaka navedenih u stavcima 2. i 3. ovog članka. Izjave o izuzimanju izdane u skladu sa stavcima 2. i 3. trebaju objasniti razloge zašto Stranka traži izuzimanje.

381. Članci navedeni u stavku 2. ovog članka jesu odredbe za koje nije postignut jednoglasan sporazum među priređivačima nacрта unatoč naporima za postizanje kompromisa. Cilj ovih izuzimanja jest omogućavanje najšire moguće ratifikacije Konvencije, uz dopuštanje Strankama da zadrže neke od svojih temeljnih pravnih koncepata. Odredbe u pitanju su sljedeće: članak 30., stavak 2. (državna naknada); članak 44., stavci 1 E, 3. i 4. (jurisdikcija); članak 55., stavak 1. (postupci *ex parte i ex officio*); članak 58. (zastara); članak 59. (status rezidenta). Potrebno je napomenuti da je mogućnost izuzimanja nadalje ograničena vezano uz članke 55. i 58., budući da su izuzimanja za članak 55., stavak 1. dopuštena samo u pogledu članka 35. u vezi s manjim prijestupima, na jednak način kao što su i izuzimanja od članka 58. dopuštena jedino u pogledu članaka 37., 38. i 39.

382. Stavak 3. osigurava specifičan oblik izuzimanja u vezi s člancima 33. (psihološko nasilje) i 34. (uhodjenje). Stranke mogu zadržati pravo osigurati nekaznene sankcije umjesto kaznenih sankcija za ponašanja navedena u tim člancima. Posljedično, ova mogućnost izuzimanja ne primjenjuje se na spomenute članke u cjelini, nego samo na način na koji ih Stranke mogu implementirati na nacionalnoj razini.

383. Stavak 4., omogućujući povlačenje zahtjeva za izuzimanjem u bilo kojem trenutku, ima za cilj smanjiti buduća razilaženja između zakonodavstava koja su ugradila odredbe ove Konvencije.

ČLANAK 79. – VALJANOST I PREGLED IZUZIMANJA

384. Izuzimanja su iznimke od jednolike implementacije standarda iz Konvencije. Stoga su priređivači Nacrta smatrali primjerenim osigurati povremeni pregled izuzimanja kako bi se stranke potaknulo da ih ukinu ili da navedu razloge za njihovo zadržavanje. U skladu sa stavkom 1., izuzimanja navedena u članku 78., stavcima 2. i 3. imaju ograničeno trajanje od 5 godina. Ovo trajanje je utvrđeno kako bi se postigla ravnoteža između, s jedne strane, cilja progresivnog uklanjanja postojećih izuzimanja s potrebom, te s druge strane, kako bi se osiguralo da Stranke imaju dovoljno vremena kako bi ponovno razmotrile svoja izuzimanja na nacionalnoj razini. Nakon ovog roka, izuzimanja će prestati biti valjana ako ih se izričito ne obnovi. U svakom slučaju, Stranke trebaju obavijestiti Glavnog tajnika Vijeća Europe o svojim namjerama vezanima za postojeća izuzimanja.

385. Stavak 2. sadrži proceduru za automatski prestanak valjanosti neobnovljenih izuzimanja. Konačno, u skladu s člankom 79., stavkom 3., Stranke će dati GREVIO-u, prije obnove ili na zahtjev, objašnjenje o osnovama koje opravdavaju nastavak izuzimanja. U slučaju obnavljanja izuzimanja, neće biti potrebe za prethodnim zahtjevom GREVIO-a. U svakom slučaju GREVIO će imati mogućnost razmotriti objašnjenja koja da Stranka kako bi opravdala nastavak svojih izuzimanja.

ČLANAK 80. – ODBACIVANJE

386. U skladu s *Bečkom konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu međunarodnih ugovora*, članak 80. omogućuje da bilo koja Stranka odbaci Konvenciju.

ČLANAK 81. – OBAVIJEST

387. Članak 81. nabraja obavijesti koje je, kao depozitar Konvencije, Glavni tajnik Vijeća Europe obvezan dati te određuje i primatelje tih obavijesti (zemlje i Europsku uniju).

Ova aktivnost sufinancirana je od Programa Zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost - PROGRESS (2007-2013). Ovaj program implementira Europska komisija. On je osnovan kako bi financijski podržao implementaciju ciljeva Europske unije u području zapošljavanja, socijalne solidarnosti i jednakih mogućnosti te tako pridonio ostvarivanju ciljeva Strategije Europa 2020. u ovim područjima. Sedmogodišnji program usmjeren je na sve dionike koji mogu pomoći u razvoju odgovarajućih i efikasnih zakonodavnih okvira i politika u području zapošljavanja i socijalne solidarnosti u EU-27, EFTA-EEA i državama kandidatkinjama i predkandidatkinjama. Za više informacija o programu pogledajte: <http://ec.europa.eu/progress>.

Nositelj projekta “Moj glas protiv nasilja”:

Vlada Republike Hrvatske
Ured za ravnopravnost spolova

Partneri:

